

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI

KADINLARIN KAMUSAL ALANDA KARŞILAŞTIKLARI ATAERKİL
TEHDİTLER VE BAŞA ÇIKMA STRATEJİLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazal Can YUMUŞAK

Ankara, 2026

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI

KADINLARIN KAMUSAL ALANDA KARŞILAŞTIKLARI ATAERKİL
TEHDİTLER VE BAŞA ÇIKMA STRATEJİLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazal Can YUMUŞAK

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Elif Tuğba DOĞAN

Ankara, 2026

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI

KADINLARIN KAMUSAL ALANDA KARŞILAŞTIKLARI ATAERKİL
TEHDİTLER VE BAŞA ÇIKMA STRATEJİLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Elif Tuğba DOĞAN

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı

1- Doç. Dr. Emel MEMİŞ PARMAKSIZ

2- Dr. Öğr. Üyesi Hilal ARSLAN TÜRKOĞLU

3- Dr. Öğr. Üyesi Elif Tuğba DOĞAN

Tez Savunması Tarihi:

15.06.2026

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Dr. Öğr. Üyesi Elif Tuğba DOĞAN'ın danışmanlığında hazırladığım **“Kadınların Kamusal Alanda Karşılaştıkları Ataerkil Tehditler ve Başa Çıkma Stratejileri (Ankara.2026)”** adlı yüksek lisans tezimdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

20.07. 2026

Hazal Can YUMUŞAK

TEŞEKKÜR

Scully (2014)'nin *Cinsel Şiddeti Anlamak: Tutuklu Tecavüzcü Erkekler Üzerine Bir İnceleme* eserinde; tecavüz kurbanı olmamış kadınların da tecavüze uğrama riski nedeniyle mağdur olma korkusunu bildiklerinden bahsettiği paragraf bu çalışmaya ilham olmuştur. Bu çalışma; hayatını korkularla geçiren ve sürekli risk hesaplaması yapan, kadınların yaşantılarını anlamaya, anlatmaya ve görünür kılmaya yönelik bir çabanın ürünüdür.

Bu süreçte birlikte çalıştığımız danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Elif Tuğba DOĞAN'a titizliği ve rehberliği için teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, tez savunmamda yapıcı eleştirileriyle çalışmamı kıymetli katkılarda bulunan hocalarım Doç. Dr. Emel MEMİŞ PARMAKSIZ'a ve Dr. Öğr. Üyesi Hilal ARSLAN TÜRKOĞLU'na teşekkür ederim.

Çalışmanın gerçekleşmesini mümkün kılan tüm değerli katılımcılara ve katılımcılara ulaşmamda destek sunan sevgili ablalarım Ayşe, Aysun ve Songül'e içtenlikle teşekkür ederim. Süreç boyunca fikirleri ile destek olan ve hırçınlıklarımı göğsünde yumuşatan Ali'ye teşekkürü kendime borç bilirim. İş hayatının tüm yıpratıcılığına rağmen öğrenmeye ve üretmeye devam eden kendime de teşekkür etmek isterim.

Çalışmamı, beni her daim en yüksek sesle alkışlayan, bana güvenmeyi hiç bırakmayan ve her zaman yumuşak kalpli kalmaya devam eden sevgili anneme ve babama ithaf ediyorum. Minnettarlık ve en derin saygılarımla, üzerimdeki tüm emekleriniz için teşekkür ederim.

Bu çalışmayı, erkeklerin hayatlarında bir kez bile düşünmek zorunda kalmadığı onlarca şeye sürekli kafa yoran, ataerkil sistemde ataerkiye rağmen yaşayan, ayakta kalan ve üreten kadınlara sunuyor; daha adil ve yaşanabilir bir dünyanın inşasına mütevazı bir katkı yapmış olmayı temenni ediyorum. Çalışmamın okuyan herkese ve alan yazına faydalı olmasını gönülden dilerim.

Tarih: 20.07.2026
Hazal Can YUMUŞAK

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	v
TABLOLAR LİSTESİ.....	vi
EKLER LİSTESİ.....	vii
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
KADINA YÖNELİK ATAERKİL TEHDİDİN KAVRAMSAL VE KURAMSAL TEMELLENDİRİLMESİ	4
1.1 Kavramsal Çerçeve	4
1.1.1 Ataerki ve Temel Kavramlar	4
1.1.2 Tehdit ve Potansiyel Mağduriyet	10
1.1.3 Ataerki Tehdit	11
1.1.4. Başa Çıkma Stratejileri	16
1.2. Kuramsal Çerçeve	19
1.2.1. Feminist Kuram ve Kamusal Alanda Ataerki Yapı.....	20
1.2.2. Ataerki Tehditlere Gündelik Direniş	26
1.3. Türkiye Bağlamında Kadına Yönelik Mevcut Politikalar ve Ataerki Tehdidin Görünümleri	28
1.4. Kadınların Sorun Alanlarında Başa Çıkma Stratejileri ile İlgili Çalışmalar.....	34
1.4.1 Ulusal Alan Yazından Çalışmalar	34
1.4.2 Uluslararası Alan Yazından Çalışmalar	38
İKİNCİ BÖLÜM	42
YÖNTEM.....	42
2.1. Araştırmanın Tasarımı	42
2.2. Araştırmanın Soruları	43
2.3. Araştırmanın Sayıtları.....	44
2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	44
2.5. Araştırma Yönteminin ve Veri Toplama Aracının Belirlenmesi.....	45
2.6. Çalışma Grubunun Seçilmesi.....	46
2.7. Veri Toplama Süreci	48
2.8. Veri Analizi Süreci	51
2.9. Araştırmacının Rolü	52
2.10. Etik İlkeler	52
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	54
BULGULAR	54

3.1. Tema 1: Kadınların Karşılaştığı Sorun Alanları	56
3.1.1 Toplumsal Alan Alt Teması.....	56
3.1.2 Aile ve Sosyal İlişkiler	58
3.1.3 İş ve Eğitim Hayatı.....	59
3.1.4 Sağlık Alanı.....	61
3.2. Tema 2: Ataerkil Tehdit Türleri.....	63
3.2.1 Fiziksel Güvenliğe Yönelik Tehditler	63
3.2.2 Rahatsız Edici Davranışlar ve Cinsiyetçi Tutumlar Alt Teması.....	66
3.2.3 Günlük Hayatta Kısıtlanma Alt Teması	68
3.2.4 İş Yaşamında ve Eğitimde Zorlanma Alt Teması	70
3.3. Tema 3: Başa Çıkma Stratejileri	72
3.3.1 Fiziksel ve Teknolojik Önlemler Alt Teması	72
3.3.2 Davranışsal ve Sosyal Stratejiler Alt Teması.....	74
3.3.3 Psikolojik ve İçsel Mekanizmalar Alt Teması	75
3.3.4 Sosyal Ağ ve Dış Destek Kullanımı Alt Teması	77
3.4. Tema 4: Başa Çıkma Stratejilerinin Kadınlar Üzerindeki Etkileri	78
3.4.1 Yorgunluk, Tükenmişlik ve Özgürlük Kaybı Alt Teması	78
3.4.2 Kaygı, Umutsuzluk ve Çaresizlik Alt Teması.....	80
3.5. Tema 5: Devlet Kurumlarına Yönelik Düşünceler	81
3.5.1 Şüphe ve Eleştiri Alt Teması	82
3.5.2 Koşullu Güven ve Cinsiyet Temelli Algılar Alt Teması.....	83
3.6. Tema 6: Sosyal Politika Önerileri.....	85
3.6.1 Eğitim ve Toplumsal Dönüşüm Alt Teması	85
3.6.2 Yasal ve Cezai Düzenlemeler Alt Teması.....	86
3.6.3 Destek Mekanizmaları ve İmkânlar Alt Teması	87
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	90
TARTIŞMA VE ÖNERİLER	90
4.1. Bulguların Tartışılması.....	90
4.1.1 Kadınların Karşılaştığı Sorun Alanları Temasına İlişkin Bulguların Tartışılması	90
4.1.2. Ataerkil Tehdit Türleri Temasına İlişkin Bulguların Tartışılması	94
4.1.3. Başa Çıkma Stratejileri Temasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	96
4.1.4. Başa Çıkma Stratejilerinin Kadınlar Üzerindeki Etkileri Temasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	98
4.1.5. Devlet Kurumlarına Yönelik Düşünceler Temasına İlişkin Bulguların Tartışılması	100
4.1.6. Sosyal Politika Önerileri Temasına İlişkin Bulguların Tartışılması	101
4.2 Öneriler	104

4.2.1. Sosyal Politika ve Hizmet Önerileri.....	104
4.2.2. Gelecekteki Araştırmalara Yönelik Öneriler	107
SONUÇ	110
KAYNAKÇA	113
EKLER.....	138
EK-1. Etik Kurul Onayı.....	138
EK-2. Aydınlatılmış Onam Formu	139
EK-3. Soru Formu	140
ÖZET	142
ABSTRACT	143

KISALTMALAR LİSTESİ

CEİD: Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği

EGO: Elektrik, Gaz ve Otobüs İşletmeleri Genel Müdürlüğü

HPV: Human Papillomavirus

KADES: Kadın Acil Destek Uygulaması

MAXQDA: Maximum Qualitative Data Analysis

OECD: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü

SED: Sosyal ve Ekonomik Destek

ŞÖNİM: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri

ŞEY: Şartlı Eğitim Yardımı

STEM: Fen, Teknoloji, Mühendislik, Matematik

TESEV: Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Çalışma Grubuna Alınan Katılımcılara Yönelik Bilgiler	49
Tablo 2. Tematik Analiz Sonucu Elde Edilen Tema ve Alt Temalar.....	54

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
EK-1: Etik Kurul Onayı.....	138
EK-2: Aydınlatılmış Onam Formu	139
EK-3: Soru Formu	140

GİRİŞ

Cinsiyet temelli problemler; yasal düzenlemelere ve kadınların artan kamusal görünürlüğüne rağmen farklı biçimlerde yeniden üretilmeye devam etmektedir. Kadınların yaşamları cinsiyet temelli her türlü saldırı eylemlerine ek olarak; daha gizli, gündelik ve çoğu zaman fark edilmeyen ataerkil güç dinamikleri aracılığıyla şekillenmektedir.

Mevcut alan yazın, cinsiyet eşitsizliklerini büyük ölçüde hukuki eksiklikler veya şiddet gibi görünür olgular üzerinden analiz etmektedir. Bununla birlikte, kadınların kamusal alanın çeşitli boyutlarında karşılaştıkları ve davranışlarını önceden şekillendiren, çoğu zaman açık bir zorlamaya dayanmayan bazı kontrol mekanizmaları çeşitli kavramlarla açıklanmış olsa da bu çalışmanın ele aldığı şekilde bir kavramsallaştırmaya rastlanmamıştır. Buna ek olarak, kadınların potansiyel riskleri öngörerek kendi eylem alanlarını sınırlandırmalarının alan yazında bütüncül bir teorik çerçevede ele alındığı da gözlemlenmemiştir. Çalışma konusunun seçilmesinde ve temellendirilmesinde bu hususlar dikkate alınmıştır.

Bu çalışma, söz konusu boşluğu doldurmak amacıyla “ataerkil tehdit” kavramını önermektedir. Ataerkil tehdit, kadınların davranışlarını, tercihlerini ve hareket alanlarını doğrudan fiziksel saldırı eylemleri olmaksızın sınırlandıran ataerki temelli bir dinamiğe işaret etmektedir. Bu kavram, ataerkinin doğrudan pratikler üzerinden değil, aynı zamanda ihtimal, beklenti ve öngörü düzeyinde nasıl işlediğini görünür kılmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, ataerkil tehditler, cinsiyet temelli gerçekleşmiş ya da gerçekleşmemiş baskılama biçimlerini bünyesine alan, öngörülemeyen ve süreklilik arz eden, kurumsal yapılar ve ideolojilere ek olarak; kadınların bireyler arası ilişkilerinde ve gündelik hayatlarında yeniden üretilen bir tehdit durumu ile ilişkilendirilmektedir. Öte yandan ataerkil tehditler, sürekli tetikte olma hâli, kaygı ve çaresizlik gibi olumsuz duygusal ve psikolojik tepkiler yoluyla kadınların duygu durumlarını da şekillendiren bir olgu olarak değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın *Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028)* belgesinde yer alan öncelik alanları ile alan yazından hareketle sorun alanları *eğitim, sağlık, ulaşım, aile/sosyal yaşam ve istihdam* olarak belirlenmiştir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2024). Bu çerçevede çalışmanın temel sorusu şudur: Ataerkil tehdit, kadınların yaşamlarını kamusal alanda nasıl şekillendirmektedir? Bu soruya bağlı olarak çalışma, ataerkil tehdidin kamusal alanda hangi bağlamlarda ortaya çıktığını, ataerkil tehditlerin kadınlar tarafından nasıl deneyimlendiğini, kadınların bu tehdide nasıl tepki verdiklerini ve bu süreçlerin kadınların devlet kurumlarına yönelik cinsiyete dayalı güven uçurumu algısını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, nitel bir çalışma olarak kurgulanmış olup derinlemesine görüşmeler ve tematik analiz yöntemiyle yürütülmüştür. Bu yönüyle tez, alan yazına hem kavramsal hem de somut verilerle bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

Bu çalışmanın alan yazına katkısı üç düzeyde değerlendirilebilir. İlk olarak, alan yazında çeşitli kavramlarla açıklanan olguları da bünyesi içine alan ataerkil tehdit kavramsallaştırması aracılığıyla ataerkinin potansiyel ve beklenti düzeyinde de işlediğini ortaya koymaktadır. İkinci olarak, kadınların kamusal alanda her anını etkileyen görünmez ataerkil mekanizmaları bir arada incelemektedir. Son olarak, bu kavram kadınlar için mikro düzeyde işleyen ataerkil güç dinamiklerine ve devlet kurumlarına yönelik cinsiyete dayalı güven uçurumu algısına dair yeni bir analitik çerçeve sunmaktadır.

Bununla birlikte, araştırmacının kadın çalışmaları alanında öğrenim gören bir kadın olarak kişisel deneyimleri, araştırma sürecinin kurgulanmasında ve saha çalışması esnasında etkili olmuştur. Çalışmada, ataerkil tehditlerin çok katmanlı yapısını analiz edebilmek amacıyla farklı kuramsal yaklaşımlara başvurulmuştur. Bu doğrultuda, Sylvia Walby'nin (2014) kamusal/özel alan ayrımı, ataerkiyi incelemede temel bir referans noktası olarak benimsenmiştir. Buna ek olarak, Carole Pateman'ın (2017) cinsel sözleşme yaklaşımı,

toplumsal düzenin cinsiyetlendirilmiş bir iktidar ilişkisi üzerine kurulu olduğunu açıklayarak kuramsal zemini derinleştirmektedir. Öte yandan, Michel de Certeau'nun (1984) gündelik hayat pratikleri yaklaşımı, kadınların ataerkil tehdit karşısında geliştirdikleri başa çıkma stratejilerinin incelenmesinde ele alınmıştır. Tüm bunlardan hareketle, feminist sosyal politika nerileri sunulması amaçlanmıştır.

Son olarak, bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, çalışmanın kavramsal ve kuramsal erevesi oluşturularak ataerkil tehdit, kadınların bu tehditlerle başa çıkma stratejileri ve cinsiyete dayalı güven uçurumu algıları arasındaki ilişkiler tartışılmakta ve ilgili çalışmalar sunulmaktadır. İkinci bölümde, çalışmanın yöntemi ve veri toplama süreci açıklanmaktadır. nc ve dördüncü bölümlerde ise sahada toplanan veriler analiz edilmekte, ataerkil tehhide ilişkin bulgular detaylı bir şekilde tartışılarak sosyal politika nerileri ile gelecek çalışmalar için öneriler sunulmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK ATAERKİL TEHDİDİN KAVRAMSAL VE KURAMSAL TEMELLENDİRİLMESİ

Bu bölümde, çalışmanın kavramsal ve kuramsal çerçevesi inşa edilerek ataerkil tehditlerin çok boyutlu yapısını açıklayabilecek analitik araçlar sunulmaktadır. Ataerkil sistem, kadınların kamusal ve özel alandaki deneyimlerini şekillendirmektedir. Ataerkil tehditler, potansiyel mağduriyet ihtimali, korku, güvensizlik ve öz-denetim mekanizmaları üzerinden gündelik yaşamın olağan bir parçası hâline gelmektedir. Bu durum, ataerkil denetim mekanizmalarının özellikle duygusal boyutlar üzerinden işlediğine işaret etmektedir.

Bölümde, ilk olarak çalışmanın merkezinde yer alan temel kavramlar açıklanmakta; ardından tehdit, potansiyel mağduriyet ve ataerkil tehdit arasındaki ilişkiler görünür kılınarak başa çıkma stratejileri tanımlanmaktadır. Daha sonra, çalışmanın kuramsal çerçevesinde yer alan kuramlar açıklanarak bu kuramların çalışma kapsamındaki kullanımı ele alınmaktadır. Son olarak, ulusal ve uluslararası alan yazındaki ilgili çalışmalar kısaca özetlenerek ilerleyen bölümlerde yapılacak analizler için bir zemin oluşturulmaktadır.

1.1 Kavramsal Çerçeve

Bu bölümde ele alınan *cinsiyet*, *toplumsal cinsiyet*, *cinsiyetçilik*, *kadın düşmanlığı* kavramları ataerki kavramını açıklamak için kullanılmaktadır. Ataerki kavramından ise, çalışmanın ana kavramı olan “ataerkil tehdit” kavramının kurulmasını mümkün kılan açıklayıcı bir araç olarak faydalanılmaktadır.

1.1.1 Ataerki ve Temel Kavramlar

Bu bölümde, kadın çalışmalarında sıklıkla başvurulanan ataerki kavramı ve alan yazında kullanılan bazı temel kavramlar ele alınacaktır. Bu temel kavramlar, ataerkinin oluşumunu ve işleyişini anlamada önem arz etmektedir.

1.1.1.1 Ataerki

Günümüzde kadın çalışmaları alanında hâlâ tartışılan konulardan birisi olan ataerkillik, kadına ve erkeğe atfedilen farklılıkları örten soyut ve tekdüze bir erkek egemenliği anlayışına işaret etmektedir (Kandiyoti, 1988). Hartmann (1981) ataerkilliği, toplumsal yapı düzeninde erkeklerin kadınlara tahakküm etme biçimi olarak tanımlamaktadır. Ataerkillik, erkeklerin hayatın tüm alanlarında kadınlar üzerinde üstünlük kurduğu ve iktidar gücü ile cinsiyetler arasındaki eşitsizliğin meşrulaştırıldığı bir sistemdir (Berktaş, 1996). Ataerki toplum yapısı, erkeklerin gücüne, isteklerine ve kararlarına dayanan bir düzen (Ayangil, 2023) olarak tanımlanmakta ve bu yapı cinsiyetler arasında hiyerarşik bir kast sistemi meydana getirmektedir (Atlıhan, 2025). Aslan’a (2021) göre ataerkillik, her toplumda gücü elinde tutan bir evrensel yapı olarak varlığını sürdürmektedir. Öte yandan ataerkillik yalnızca kadınlar üzerinde kurulan bir egemenlikle sınırlı değildir. Aslan (2021), ataerki sistemin ayrıca erkeklik normlarını ürettiğini ve erkekler arasındaki güç dinamiklerini de düzenleyen bir sistem olduğunu ifade etmektedir.

Kökenbilimde ataerkillik kavramı, aile reisi olan babanın hâkimiyeti anlamına gelen heteronormatif bir yapıyı işaret etmektedir (Him, 2010; İnce, 2021; Şaşkın, 2024). Ataerki kelimesi Türkçe bir terimdir ve “ata” ile “erk” kelimelerinin birleşiminden meydana gelerek ataların egemenliğini ve üstünlüğünü anlatır. Bununla birlikte, kavramın İngilizce karşılığı olan *patriarchy*, Yunanca *pater* (baba) ve *archie* (komuta) sözcüklerinin türetilmesiyle oluşturulmuş ve “babanın iktidarı” olarak anlamlandırılmıştır (Ozansoy Tunçdemir, 2018: 22). Engels (1990), eril hegemonyanın etkisini ilk olarak ataerki aile yapısı içerisinde gösterdiğini ifade etmiş; Weber (1995) ise en geleneksel egemenlik türü olarak tanımladığı ataerkillikte, hane reisi konumundaki babanın hizmetçiler ve köleler dâhil olmak üzere hane içerisinde bulunan tüm kişilere uyguladığı otoritesine dikkat çekmiştir. Daha sonra kavramın anlamı, erkeğin daha

genel bir hâkimiyet gücüne sahip olduğu fikrinden hareketle, toplumsal sistemde eril egemenlik anlamını karşılayacak şekilde genişletilmiştir (Ozansoy Tunçdemir, 2018).

Ataerki kavramının tarihine ilişkin tartışmalarda, kadınlardan soyun yürüdüğü ve kadınların daha baskın olduğu bir zaman aralığının var olduğu inancı bulunmaktadır. Bu bağlamda gerçekleştirilen çalışmalara bakıldığında, ilk topluluklarda anaerki bir düzenin var olduğu iddiaları ilk olarak 19. yüzyılda Johan Bachofen ve Lewis Henry Morgan tarafından gündeme getirilmiştir (Bachofen, 2017; Morgan 1877). Bachofen, toplumların başlangıçta anaerki olduğunu, kadınların kamusal faaliyetlerde önemli konumlarda bulunduğunu, akrabalık ilişkilerinin ana soyundan ilerlediğini iddia etmektedir (Wiesner-Hanks, 2022). Ancak, soyun ilerleyişinin erkeğe geçişi ile atasoyluluk düzenine geçildiği ve anaerki düzenin sona erdiği varsayılmaktadır (Akal, 2019; Ayangil, 2023).

Tarımın gelişmesi ile ortaya çıkan erkek tiranlığı, soy bağı ilişkilerinde ve buna bağlı olarak cinsiyetler arası ilişkilerde değişiklik meydana getirmiş ve Engels (1990) kadın cinsiyetinin yenilgisini bu sürece bağlamıştır. Soy babadan ilerlemeye başladığında erkekler özel mülklerinin bir sonraki kuşağa geçmesini emniyete alan bir miras düzeni kurmuşlardır (Erkan, 2020). Tarımın gelişmesi ile özel mülkiyet anlayışı oluşmuş, yerleşik hayata geçilmiş, erkeklerin toprak ve tarım araçları üzerindeki kontrolünün artmasıyla ataerki sistem temellenmiştir (Perales ve Bouma, 2018). Bu süreçle birlikte, kadınların ekonomik kaynaklar üzerindeki denetimi giderek azalmıştır. Silahlanma ile birlikte ortaya çıkan yeni toplum düzeni erkek egemenliğini pekiştirerek özel-kamusal alan ayrımını getirmiş ve cinsiyet ayrımcılığının başlamasında etkili olmuştur. Engels, emek sömürüsünün kurumsallaşmasıyla kadınların bedeni ve cinselliği üzerindeki denetimin de eş zamanlı olarak güçlendiğini; sınıfsal yapının ortaya çıkışıyla birlikte kadın emeği ile cinselliğinin erkekler tarafından kontrol altına alındığını ifade etmektedir (Engels,1990). Böylece toplumsal bağlamda ikincilleştirilen kadınlar

aşağılanarak cinsel köleliğe indirgenmiş ve soyun devamlılığını sağlamak için bir araç olarak konumlandırılmışlardır (Erkan, 2020).

Ataerkilliğin en temel mekanizmasını aile kurumu oluşturmaktadır (Aslan, 2021; Şaşkın, 2024). Buradan hareketle; egemen güç olarak erkekler, hem evin içindeki yeniden üretim sürecinde hem de ev halkının yaşamları hakkında söz sahibi olmaktadır. Ataerkil egemenlik ilişkileri, erkek çocuklardan yetişkin erkeklere doğru ilerleyen bir iktidar halkası olarak işlemekte; erkekler hane halkı için karar alıcı ve uygulayıcı olma yetkisini kuşaktan kuşağa devretmektedir. Öte yandan, ataerkil yapının tarihsel süreç içerisinde doğal bir şekilde meydana gelen bir düzen olmadığı yorumu yapılabilir. Bu yapı aksine, mevcut olduğu tarihin şartlarını barındıran, kültürel ve çok sağlam bir zemine dayandırılarak varlığını sürdüren bir değerler sistemidir (Ozansoy Tunçdemir, 2018).

1.1.1.2 Temel Kavramlar

Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet: Bu iki kavram, zaman zaman alan yazında birbirlerinin yerine kullanılsa da anlamları itibarıyla niteliksel farklılıklar taşımaktadır (Ayangil, 2023). Cinsiyet (*sex*) kavramı, bireylerin dünyaya geldikleri beden dolayısıyla sahip oldukları biyolojik özellikleri ifade etmektedir. Oakley (1972), dünyaya gelen bebeklerin biyolojik cinsiyetlendirilmesinde sahip oldukları kromozomların, cinsel organların ve hormonal özelliklerin incelenerek bireylerin çift kutuplu cinsiyet sistemine eklemlendiğini ifade etmektedir. Kişilerin cinsiyetleri ve bedenleri ile uyumlu şekilde yaşamlarını sürdürerek sosyal hayata katılım sağlamaları beklenmektedir (Aktaş, 2018). Buna karşılık, toplumsal cinsiyet (*gender*) kavramı, cinsiyetler arasındaki farklılıkları toplumsal ve kültürel bağlamda ayırtırmak için kullanılmaktadır (Günindi Ersöz, 2016). Walby (2014) toplumsal cinsiyeti yalnızca bireysel boyutta değil; ekonomik, sosyal ve kültürel yapılarla iç içe geçen bir olgu olarak tanımlamaktadır. Kavram, cinsiyet rollerini bir kültürel inşa olarak kabul etmektedir ve biyolojik olarak temellendirilmiş açıklamalara karşı çıkmaktadır (Scott, 1986). Toplumsal

cinsiyet sabit bir kategori olmaktan ziyade, sürekli tekrarlanan eylemlerle üretilen sosyal bir olgu olarak değerlendirilmektedir (Butler, 1990). Toplumsal cinsiyet rolleri, sosyolojik dinamiklere bağlı olarak değişiklik göstermekte ve yeniden üretilmektedir (Kahyaoğlu, 2013; Savaş, 2018). Buradan hareketle kavram hem evrensel hem de topluma özgü olarak değerlendirilebilir. Bu anlamda, cinsiyet biyolojik bir sınıflandırma anlamına gelirken; toplumsal cinsiyet normlar çerçevesinde biçimlenen roller ve toplumsal beklentiler bütünüdür.

Cinsiyetçilik ve Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Bireylerin kadınlara yönelik ayrımcı düşüncelerini ve uygulamalarını “cinsiyetçilik” şeklinde açıklamak mümkündür. Swim ve Hyers (2009) cinsiyetçilik kavramını, kişilere cinsiyetleri dolayısıyla zarar verici ve cinsler arasındaki çok boyutlu eşitsizliklerin devamlılığını sağlayan ideolojiler ve pratikler olarak tanımlamışlardır. Kavramlar kimi zaman birbirleri ile eş anlamlı kullanılsalar da farklı iki kavram olarak değerlendirilmelidir. Cinsiyetçilik, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin gündelik ve kurumsal düzeyde yeniden üretilmesini mümkün kılmaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği; kadınların siyasi, ekonomik, sosyal ve kamusal alanlarda haklarını kullanmalarını ve özgürlüklerini sınırlayan, ortadan kaldıran veya bunu kadınlara kadın olduğu için uygulamayı amaçlayan her türlü ayırım ve kısıtlama anlamına gelmektedir (Demirgöz Bal, 2014). Cinsiyetler arasındaki bu eşitsizlik durumu, toplumdaki iktidar ilişkilerinin bir sonucu olup cinsiyetler arasında adaletsizliklere yol açmaktadır. Ayan’a (2014) göre kadın ve erkek arasındaki eşitsiz güç dinamiği; ataerkil kültürel normlar ile meşrulaştırılmaktadır. Bu güç dinamikleri, kadınların baskıya uğramasına yol açarken; erkekleri ise eşitsiz güç uygulayan egemen bir kesim olarak konumlandırmaktadır.

Kadın Düşmanlığı: Cinsiyetçilik ile kadın düşmanlığı ideolojik olarak yakın ilişkilidir (Savigny, 2020). Kadın düşmanlığı cinsiyetçiliğin daha tehlikeli bir boyutudur; çünkü kadınlara yönelik nefreti merkezine alarak erkek egemen sistemde mevcudiyet kazanır ve onunla da etkileşimlidir. Cinsiyetçilik, kadınların erkek egemen sistem içerisindeki yaşantıları iken; kadın

düşmanlığı sistemde kullanılan araçlardır. Kadın düşmanlığı, kadınlara karşı hissedilen nefreti ifade etmektedir (Akçoru, 2023; Daumas, 2020). Kavram, kadınlara yöneltilen ve yaşam akışında sürekli deneyimlendiğinden görünüşte zararsız hissettiren tüm aşağılamaları, marjinalleştirmeleri, tektipleştirmeleri ve küçümsemeleri kapsamaktadır. Kadınlar; alay edilme, etiketlenme, şeytanlaştırılma, metalaştırılma, utandırılma, dışlanma ve şiddete uğrama gibi saldırgan davranışlarla savunmasız hale getirilmektedir (Manne, 2021). Tüm sosyal ilişkileri biçimlendiren bu düşünce yapısının insanlık tarihinin hangi aşamasında ortaya çıktığına dair kesin bilgi bulunmamaktadır (Aksakal 2018; Holland 2016). Ancak düşüncenin varlığını sürdürmesinde politika, edebiyat, din, kültür ve felsefe gibi farklı alanlar etkilidir (Holland, 2016; Öçal 2019). Kadın düşmanlığı, özellikle anonimliğin sağlandığı sanal ortamlar başta olmak üzere yaşamın birçok boyutunda gözlemlenmektedir (Suveren, 2022).

Bu temel kavramlar birlikte ele alındığında, ataerkinin toplumsal olarak inşa edilen ve biyolojik cinsiyet özellikleri üzerinden işleyen bir iktidar sistemi olduğu görülmektedir. Cinsiyet ile toplumsal cinsiyet arasındaki ayrım, ataerkin düzenin biyolojik farklılıkları doğal ve değişmez olarak sunarak eşitsizlikleri meşrulaştırma biçimini görünür kılmaktadır (Scott, 1986). Toplumsal cinsiyet rolleri aracılığıyla kadınlar ve erkekler için farklı sorumluluklar ve yaşam alanları tanımlanmakta; bu durum kamusal ve özel alanların cinsiyetler üzerinden etiketlenmesine yol açarak kadınların yaşamını sınırlandırmaktadır. Kamusal ve özel alanın bu şekilde cinsiyetlendirilmesi, ataerkin yapının ekonomik ve kültürel düzeyde yeniden üretilmesini mümkün kılmaktadır (Walby, 2014). Bu bağlamda toplumsal cinsiyet eşitsizliği, ataerkinin hem sonucu hem de sürekliliğini sağlayan bir mekanizma olarak değerlendirilmektedir. Cinsiyetçilik, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini sıradanlaştırarak ayrımcı uygulamaların normalleşmesine yol açarken, kadın düşmanlığı bu eşitsizliği açık nefret, dışlama ve cezalandırma pratikleri yoluyla derinleştirmektedir (Baydar ve Günay, 2025;

Baydar, Kılıç, Serpen ve Günay, 2019). Söz konusu kavramlar, ataerkiyi bütüncül ve somut bir eşitsizlik zemini üzerinden incelemeyi mümkün kılmaktadır.

1.1.2 Tehdit ve Potansiyel Mağduriyet

Bireyler dünyaya ilk gözlerini açtıkları andan itibaren bir topluluk içerisinde yaşamaktadırlar. Toplumsal etkileşimler hak ve borç ilişkileri olarak tanımlanmakta olup karşılıklılık ilkesi içinde meydana gelmektedirler. Bu akış içerisinde meydana gelen aksaklıklar, toplumsal düzeni bozmakta ve huzursuzluk yaratmaktadır. Sosyal bilimlerde suç, düzenin ve kişisel güvenliğin ihlali şeklinde açıklanmaktadır (Clinard ve Meier, 2010). Suç olgusu hem evrensel boyutta hem de toplumsal boyutta bazı eylemlerin yasaklanması ve anılan eylemleri uygulayanlara cezai yaptırımlar uygulanmasını kapsamaktadır (Yıldız, 2019). Suçun kapsamı, tanımı ve algılanış biçimleri zamandan zamana, nesilden nesile ve kültürden kültüre değişiklik göstermektedir (Burkay, 2008).

Suç, kişilerin hayatını doğrudan veya dolaylı şekilde etkileyerek bireylerin mağduriyet deneyimlemesine sebep olmaktadır. Mağdur, suçtan zarar gören kişidir (Süngü, 2019). Mağduriyeti bizzat kendisi deneyimleyen ya da yakın çevresinden birileri deneyimleyen kişiler, daha önce bu durumlara maruz kalmamış bireylere göre yoğun bir şekilde suçtan korkmaktadırlar (Köklü, 2016). Bu korku duygusu, bireyin henüz deneyimlemediği bir mağduriyet olasılığı vesilesiyle yaşadığı ciddi kaygı ve endişeyi de içerisine almaktadır (Ferraro, 1995; Hale, 1996). Kişilerin mağduriyet yaşama kaygıları, korktukları suç ihtimallerinin ne zaman ve nerede başlarına geleceğini bilmemelerinden kaynaklanmakta olup bu durum bireyleri potansiyel mağdur haline getirmektedir (Yıldız, 2019). Potansiyel mağdurluk, kişinin bir fiil ya da durumdan etkilenme tehlikesi ile yüzleştiğini iddia ederek potansiyel mağdur olduklarını öne sürenler için ortaya konmuş bir mağdurluk statüsüdür (Çamlı, 2023).

Scully (2014) *Cinsel Şiddeti Anlamak: Tutuklu Tecavüzcü Erkekler Üzerine Bir İnceleme* adlı eserinde; henüz tecavüz kurbanı olmamış kadınların da tecavüze uğrama riski nedeniyle mağdur olma korkusunu bildiklerini ifade etmektedir. Devamında, kadınların bu tecavüz tehdidi sebebiyle yaşamlarını erkeklerden farklı boyutlarda düzenlemek zorunda kaldıklarından bahsetmektedir. Bu durum, tehdit olgusunun yalnızca gerçekleşmiş suçlarla sınırlı olmadığını; tehdidin kadınların yaşamlarını düzenleyen bir olasılık mekanizması olarak yorumlanabileceğini göstermektedir.

Buradan hareketle tehdit suçu, mağduru korku yoluyla sindirerek karar ve fiil özgürlüğünü kısıtlayan, ortadan kaldıran ve yoğun bir korku, panik ve endişe hali ortaya çıkaran her türlü eylem ve eylem girişimi şeklinde açıklanmaktadır (Meran, 2008). Bu suç türü; mağduru belli şekilde hareket etmeye zorlamak amacıyla veya bir eylemi gerçekleştirmesini engellemek amacıyla işlenebilmektedir (Tarhan, 2007).

1.1.3 Ataerkil Tehdit

Alan yazın, kadınların cinsiyetleri nedeniyle deneyimledikleri problemleri ve bunların etkilerini çeşitli kavramlarla ele almaktadır. Bu kavramların ataerkiyi dağınık şekilde ele aldığı; kavramı tehdit boyutu ile yeterince kapsamlı şekilde kurgulamadığı düşünülmektedir. Buradan hareketle, mevcut alan yazındaki çeşitli baskı ve kontrol biçimi tanımlarını tehdit ekseninde yeniden çerçeveleyen bir kavram olarak ataerkil tehdit ifadesinin kullanımı, bütüncül bir sentez oluşturmak adına önem taşımaktadır. Alan yazında ataerki, kadınların maruz kaldığı eşitsizliklerin kadınların gündelik yaşamlarında sürekli bir tehdit algısı ve davranış düzenlemesi yaratma biçimini doğrudan açıklamakta sınırlı kalmaktadır. Bu doğrultuda ataerkil tehdit kavramı, kadınların erkek şiddetinin, dışlanmanın ve denetimin sürekli bir olasılık olarak var olduğu bir toplumsal bağlamda yaşamlarına yol açan ve bu nedenle davranışlarını, tercihlerini ve hareket alanlarını düzenlemeye zorlayan bir risk durumunu ifade etmektedir.

Ataerkil tehdidin maddi ve sembolik zemini, erkek şiddeti tehdidinin toplumsal olarak süreklilik arz eden bir olgu olmasına dayandırılmaktadır. Fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddet biçimleri, yalnızca doğrudan maruz kalan kadınlar üzerinde değil; bu şiddetin varlığından haberdar olan tüm kadınlar üzerinde düzenleyici bir etki yaratmaktadır. Bu bağlamda ataerkil tehdit, şiddetin her an gerçekleşebilme olasılığına dayanan kolektif bir risk alanı olarak işlemektedir. Kadınların gündelik yaşamlarında geliştirdikleri temkinlilik, kaçınma ve özdenetim pratikleri, şiddetin korkusunun kamusal alanda devamlı yeniden üretimine dayanmaktadır.

Gqola (2022) *Female Fear Factory* adlı çalışmasında, ataerkinin kadınlar üzerinde şiddetin her an gerçekleşebileceğine dair sürekli bir farkındalık ve korku üretimi aracılığıyla işlediğini ileri sürmektedir. Yazar, ataerkil düzen içinde kadına yönelik şiddetin korku üzerinden işleyen daha geniş bir iktidar yapısının görünür uç noktası olduğunu belirtmektedir. Çalışmasında *patriarchal threat* kavramını da kullanan yazar, bu olguyu analiz edilecek bir kavram olarak değil; feminist direniş yoluyla bozulması gereken bir olgu olarak değerlendirmiştir. Yazar, kavramı norm dışında kalan kadınlara uygulanan muameleye tanık olmanın kolektif bir korkuya yol açması açısından ele almaktadır. Böylece, ataerkil tehdide benzer şekilde, kamusal alanın korkuyu sürekli yeniden ürettiğini ve korkunun evrensel bir biçimde kadınların kolektif deneyimi haline geldiğini iddia etmektedir. Nitekim Caroline Paul (2016) çalışmasında, kadınların sürekli bir şeylerden korkmasının beklendiğini ifade etmektedir.

Kadınlardan beklenen sürekli korku ve tehdit algısının yalnızca kuramsal bir kurgu olmadığı, kadınların psikolojik ve duygusal durumları üzerinde somut etkiler yarattığı; Şalcıoğlu ve arkadaşlarının (2017) Türkiye'deki kadın sığınma evlerinde barınan kadınlarla yürüttüğü çalışmada, güvenliğe yönelik tehdit algısına bağlı gelişen “önceden beklenen korku” ve “çaresizlik” duygularının, travma sonrası stres bozukluğu ve depresyonun en güçlü

yordayıcıları olduğunu ortaya koyması ile desteklenmektedir. Bu bulgu, Gqola'nın (2022) ataerkil düzenin kadınlarda korku üretimi yoluyla işlediği yönündeki kuramsal iddiasına kanıt sunmakta ve sürekli bir tetikte olma hâlinin kadınların yaşamlarını şekillendirdiğini göstermektedir.

Ataerkil tehdit, kadınların yaşamlarının farklı evrelerinde farklı biçimler alan; çocukluk, gençlik, evlilik, boşanma ve yaşlılık gibi dönemlerde yoğunluğu ve görünümü değişen dinamik bir risk alanı ve ev içi ilişkilerde, çalışma yaşamında ve dijital ortamlarda da üretilen bir olgudur. Ataerkil yapıların kadınların yaşam döngüsü boyunca farklı biçimlerde ortaya çıktığı ve yalnızca özel alanla sınırlı kalmayarak kamusal ve ekonomik alanlarda da yeniden üretildiği Kandiyoti (1988) ve Walby'nin (2014) çalışmalarında da görülmektedir. Ayrıca, kadınların sürekli risk hesaplaması yapmalarına neden olarak bilişsel ve duygusal emek yükünü de artıran bir düzenleme mekanizmasıdır. Villa (2024) çalışmasında, duygu düzenleme pratiklerini oluşturan toplumsal normların ataerkil kültür yapısı nedeniyle kadınların daha fazla baskı altına alınmasına yol açabileceğini ifade etmiştir. Yazar, bu baskının bir boyutu olarak kadınların ataerkil sistemlerden kaynaklı deneyimledikleri duygusal emek yükünün artış gösterdiğini; bu durumun da kadınların kendilerine yabancılaşmasına yol açtığını belirtmektedir. Zamanla normalleştirilen gündelik önlemler hâline dönüşen bu tehditler, belirli erkek faillerden ziyade, erkek egemen toplumsal düzenin ürettiği ve bireysel aktörlerden bağımsız olarak işleyen bir risk yapısıdır.

Ataerkil tehdit, kadınların kararlarının arka planında işleyen ve çoğu zaman görünmez ancak etkili bir düzenleme mekanizmasıdır. Kadınların belirli mekânlardan kaçınmaları, belirli saatlerde dışarı çıkmamaları, giyimlerinden sosyal ilişkilerine kadar pek çok alanda kendilerini sınırlandırmaları, bu tehdidin gündelik yaşamdaki yansımaları arasında yer almaktadır. Bu sınırlandırmalar, bireysel tercihlerden ziyade, toplumsal olarak üretilen ve kadınlara aktarılan risk algıları doğrultusunda şekillenmektedir. Bu nedenle kavram, kadınların yaşamlarının çeşitli

boyutlarında uyguladıkları kişisel güvenlik ve başa çıkma stratejilerini analiz etmek için alan yazına kazandırılan bir araç olarak değerlendirilebilir.

Alan yazında ataerki ve tehdit boyutunu bu perspektiften doğrudan sentezleyen çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmüştür. Ancak alan yazında kadınların cinsiyetlerinden dolayı denetim altına alındıklarına ilişkin çalışmalar bulunmakta ve bu kavramın çeşitli yönlerine dolaylı biçimde işaret edilmektedir. Araştırmacı bu kavram ile evvelce ortaya konan gözlemleri bir araya getirerek kadınların ataerki bir dünya içindeki konumlarını, sürekliliğini koruyan tehdit durumlarını, bu tehditlerle aktif bir özne olarak başa çıkma stratejilerini ve uygulamalarını gündeme getirmektedir. Bu yönüyle kavram, alan yazında kadınların gündelik yaşamlarında deneyimledikleri tehdit algısını görünür kılarak, ataerkinin işleyişini yalnızca doğrudan şiddet eylemleri ile sınırlamayan analizlerin geliştirilmesine imkân tanımaktadır. Sosyal politikalar açısından ise kadınların ihtiyaç duydukları politikaların ve sosyal hizmetlerin görünür kılınmasına bir zemin hazırlamaktadır.

Ataerki tehdit kavramı cinsiyet eşitsizliğinin tüm biçimlerini kapsayan genel bir üst kavram olarak değerlendirilmemeli; bunun yerine, özellikle erkek kaynaklı tehditlerin sürekli ihtimal dâhilinde olduğu bir toplumsal ortamı analiz etmek için bir araç olarak ele alınmalıdır. Öte yandan, ataerki tehdidin yalnızca kadınları etkileyen bir olgu olup olmadığı da tartışmaya açık bir konudur. Bütün erkeklerin ataerkiden eşit ölçüde, aynı biçimde yararlandığı tekil bir erkeklik anlayışı yerine, farklı stratejiler geliştiren çoğul “erkeklikler” kavramını öne süren Connell'ın (2005) yaklaşımına paralel biçimde; kadınların yanı sıra, heteronormatif kalıplara ve baskın cinsiyet rollerine uymayan erkeklerin de kendilerini tanımladıkları kimlikler çerçevesinde ataerki tehditlerden etkilenebilecekleri gelecek çalışmalarda tartışmaya açılabilir.

Ataerki tehdit kavramı ile *erkeklik krizi*, *suç ve mağduriyet korkusu*, *tecavüz korkusu*, *gündelik cinsiyetçilik (everyday sexism)* ve *ataerki pazarlık* gibi çeşitli yaklaşımlar ilişkilendirilebilir. Bu çerçevelerin her biri ataerki tehdidin farklı boyutlarını görünür kılmakta;

birlikte ele alındıklarında ise kadınların yaşamlarını kuşatan sistematik bir tehdit yapısını ortaya koymaktadır. Buradan hareketle, ilgili kavramlara kısaca değinilecektir.

1.1.3.1. Ataerkil Tehdit ile İlişkili Kavramlar

Erkeklik Krizi: Erkeklik krizleri, kadınların ataerkil beklentilerin dışına çıkması ile erkeklerin kendilerini güçsüz ve savunmasız hissetmelerine yol açan bir durum olarak tanımlanmaktadır (Bozok, 2019). Erkeklik krizi yaşayan erkekler, çekingen davranışlar sergileyebilmekte veya iktidarlarını yeniden sağlamaya yönelik saldırgan girişimlerde bulunabilmektedirler. Erkeklik krizi, ataerkil tehdidin ortaya çıkış ve yoğunlaşma koşullarını anlamak; kadınların maruz kaldıkları tehditlerin hangi toplumsal gerilimler zemininde üretildiğini anlamak açısından önemlidir.

Suç ve Mağduriyet Korkusu / Tecavüz Korkusu: Kişilerin suça maruz kalma ve mağdur olmaya ilişkin geliştirdikleri olumsuz duygular “suç korkusu” veya “mağduriyet korkusu” olarak tanımlanmaktadır (Yıldız, 2019). Bu konuda yapılan saha çalışmaları, kadınların erkeklerden daha fazla korku hissettiklerini göstermektedir (Seferoğlu, 2014). Bu durum, kadınların hem suçtan hem de suçu işleme potansiyeline sahip erkeklerden korkmalarına yol açmaktadır (Köklü, 2016). Tecavüz korkusu, suç ve mağduriyet korkusunun alt boyutu olmakla birlikte, daha spesifik ve dar anlama sahip bir kavramdır. Cinsel şiddet ve tecavüz, kadınların en fazla korktukları suçlardandır (Ferraro, 1995; Şenol ve Gülver, 2020). Brownmiller’a (1975) göre tecavüz, kadınların sindirilmesi için erkeklerin onları sürekli korku durumunda tutmak için faydalandığı bir süreçtir. Giddens (2005), tecavüze maruz kalmamış kadınların da mağdur olan kadınlar kadar yoğun bir endişe ve korku yaşayabildiğini belirtmektedir. Bu bağlamda kavramlar, ataerkil tehdit ile kadınların sürekli tehdit algısı üzerinden gündelik yaşam pratiklerini şekillendirdiğini ortaya koyması yönüyle benzeşmektedir.

Ataerkil Pazarlık: Kandiyoti (1988) tarafından alan yazına kazandırılan “ataerkil pazarlık” kavramı, kadınların eşitsiz toplum düzeninde cinsiyet ilişkilerine karşı direnmelerini

ve ataerkil normlar ile uzlaşma yollarını anlatmaktadır. Ataerkil pazarlık; cinsiyetler arasındaki ilişkilerde kadınların eşitsiz dinamikleri tolere edilebilir kılmak, sosyal ve ekonomik güçlerini güvence altına almak amacıyla cinselliklerini ve yeniden üretim güçlerini kullanması zemininde temellendirilmiştir (Hirsch 2003; Kandiyoti 1988). Karşılıklı rıza ilişkisi çerçevesindeki bu ataerkil pazarlıklar dinamik bir yapıya sahiptir (Kandiyoti, 1997). Bu nedenle, ataerkil müzakere süreci de içinde bulunulan topluma göre değişiklik göstermektedir (Kandiyoti, 2021). Ataerkil tehdit kavramı, kadınları mevcut sistemle uzlaşmaya yönelten tehditleri açıklaması bakımından, ataerkil pazarlık kavramının arka planını oluşturan bir olgu olarak ele alınabilir.

Gündelik Cinsiyetçilik (Everyday Sexism): Kadınların gündelik yaşamlarında maruz kaldıkları, çoğu zaman sıradanlaştırılan ve tekil olarak “önemsiz” görülen ancak süreklilik kazandığında sistematik bir baskı ve denetim mekanizması oluşturan cinsiyetçi pratikleri ifade etmektedir (Swim, Hyers, Cohen ve Ferguson, 2001). Kavram, kadınların kamusal ve özel alanlarda maruz kaldıkları bakışlar, sözlü tacizler, cinsiyetçi şakalar, küçümseyici tutumlar, beden ve mekân ihlalleri gibi davranışlar üzerinden ataerkinin nasıl yeniden üretildiğini görünür kılmaktadır (Bates, 2014). Bu bağlamda gündelik cinsiyetçilik, ataerkil tehdidin gündelik yaşamda normalleştirilme biçimlerini anlamak açısından önemlidir.

1.1.4. Başa Çıkma Stratejileri

Bireyler psikolojik istikrarlarını ve uyum kapasitelerini etkileyen çeşitli dışsal ve içsel uyarıcılar ile karşılaşmakta (Doğan, Sapmaz ve Totan, 2011); bu uyarıcılar karşısında stres, baskılanma, korku, kaygı, üzüntü gibi duygular hissettiklerinde, sorunu ortadan kaldırmak amacıyla bilinçli veya bilinçsiz olarak birtakım davranış ve tutumlara başvurumaktadırlar. Bu pratikler, “başa çıkma stratejileri” olarak alan yazında yerini almıştır.

Lazarus ve Folkman (1984) tarafından ortaya konulan kavram, stresin kişide uyandırdığı duygusal ve zihinsel gerilimi azaltma, ortadan kaldırma ya da direnme amacıyla

uygulamaya konulan davranışsal, duygusal ve bilişsel tepkilerin tümü anlamına gelmektedir. Bir başka deyişle, başa çıkma stratejileri olumsuz yaşantılara gösterilen tepkiler olarak özetlenebilir (Çevik Yıldız, 2023). Aynı zamanda kavram, algılanan bir tehdit durumu karşısında hissedilen kaygıyı yenme olarak tanımlanmakta ve kişinin içinde bulunduğu kaygı verici durumdan kurtulmak için kullandığı çeşitli yöntemleri incelemek için kullanılmaktadır (Burger, 2006). Başa çıkma stratejileri, kişilerin yaşamını negatif etkileyen veya etkileme potansiyeline sahip olan olayları ve durumları tamamen önlememekte veya yok etmemekte, ancak bunların neden olduğu/ olacağı ruhsal ve duygusal gerilimi azaltmak ve tepkilerini güçlendirmek amacıyla uygulamaya konmaktadır (Yaşar, 2008).

Başa çıkma, çevreden gelen tüm taleplere adapte olabilmek amacıyla değişim gösteren dinamik bir süreç olup başvurulan stratejiler yaş, eğitim durumu ve etnik köken gibi farklı faktörlere bağlı olarak değişkenlik gösterebilir ve öznelidir (Akbaş, 2021; Holahan ve Moos, 1987). Başa çıkma stratejileri, kişinin başa çıkmada başarılilik durumuna bakılmaksızın eyleme döktüğü bütün kriz yönetme gayretlerini kapsamakta (Karaoğlu, 2023) ve cinsiyet farklılıklarından etkilenmektedir (Zhao, Chapman ve Houghton, 2025). Bununla birlikte, herkesin kendine özgü kriz yönetme becerisi olduğundan evrensel olarak kabul gören bir strateji bulunmamaktadır (Çoban, 2025).

Alan yazında başa çıkma stratejileri çeşitli biçimlerde sınıflandırılmış olmakla birlikte, temel bir ayrım stresle başa çıkmanın duygu odaklı ve problem odaklı olmak üzere iki ana işleve sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Carver, Scheier ve Weintraub, 1989; Honey ve Halse, 2006; Rohde, Lewinshon, Tilson ve Seeley, 1990; Wegner, Schneider, Carter ve White, 1987).

Duygu odaklı başa çıkma yolları; çevreden destek alma, durumu olumlu değerlendirme, kabullenme, inkâr, dine eğilim, mizaha başvurmak gibi yöntemler olup bireyin hissettiği duygu yoğunluğunu en aza indirmeyi veya kişinin deneyimlediği baskıyı kontrol altına almayı amaçlamaktadır (Carver vd., 1989; Rohde vd., 1990; Wegner vd., 1987). Bireyin pasif bir

konumda rol aldığı bir strateji türü olan duygu odaklı başa çıkmada, başa çıkma stratejileri stresöre yönelik yoğun negatif duyguları düzenlemeyi ve istenmeyen durumlar karşısında hissedilen olumsuz duyguları yok etmeyi amaçlamaktadır (Çevik Yıldız, 2023). Problem odaklı başa çıkmada ise, kişiler problem durumuna müdahale etmeyi veya sahip oldukları kaynakları kontrol edebilmeyi hedeflemektedir (Akkaya, 2020). Problem odaklı başa çıkma yolları; aktif şekilde mücadele etme, çözüm stratejileri planlama, bastırma, kendini sınırlama ve destek kaynakları arama gibi yöntemlerle sorunu ortadan kaldırmak veya en aza indirmek ya da negatif duyguyu ortaya çıkaran kaynağı değiştirmektir (Carver vd., 1989; Rohde vd., 1990; Wegner vd., 1987).

Bireyler çoğu durumda her iki başa çıkma türünü de pratiğe dökebilmektedirler. Folkman (1982), stratejilerin ardışık kullanılmasının birey için hem kolaylaştırıcı hem engelleyici sonuçlar doğurabileceğini ifade etmiştir. Bununla birlikte, bireylerin bazı durumlarda işlevsel olmayan başa çıkma tutumlarına yönelebileceği; bunların kullanımında olumsuz durumun yarattığı duyguyu yoğunlaştırdığı, çözümsüzlük algısını güçlendirmesi nedeniyle ruhsal sıkıntılara yol açabildiği bilinmektedir (Carver vd., 1989).

Bireylerin yaşamlarında duygusal denge içerisinde oldukları kabul edilmekte olup bu faktörlerden herhangi birinde meydana gelen değişim kişinin stresi deneyimlemesine yol açmaktadır. Stres, insan yaşam akışının doğal bir parçası olarak değerlendirilmekte (Güler, 2020); yaşamın sürdürülebilmesi için belirli düzeyde stresin gerekli olduğu, ancak bu düzeyin aşılması durumunda bireyin psikolojik iyi oluşunun olumsuz etkilendiği belirtilmektedir (Erdoğan, Şahin, Topkaya ve Aşantuğrul, 2024). Stresin süreklilik göstermesi, bireyin başa çıkma çabalarının sonuçsuz kalması ya da mevcut kaynakların yetersiz algılanması durumunda, bireyde çaresizlik ve umutsuzluk duygularının ortaya çıkabildiği belirtilmektedir (Büyükşahin Çevik ve Gündoğdu, 2015).

Özellikle kadınlar açısından, cinsiyetleri nedeniyle maruz kalınan olumsuzluklar karşısında başa çıkma stratejilerine başvurma bir tercihten ziyade zorunluluk hâlini alması, bu sürecin duygusal bir yük oluşturmaya yol açabilmektedir; bu bağlamda, stres algısının yüksek olduğu kadınların ruh sağlıklarında ve iyi oluş düzeylerinde düşüşler gözlemlenmiştir (Tandoğan, Ak, Hoşgör ve Hoşgör, 2025). Benzer şekilde, Gomis-Pomares ve arkadaşları (2025) tarafından yapılan çalışma, özellikle olumsuz çocukluk deneyimleri olan kadınlarda kaçınma temelli duygu odaklı baş etme stratejilerinin uygulanmasının ruhsal sorunlara yol açabileceğini ortaya koymuştur. Buradan hareketle, kadınların başa çıkma stratejilerinin uzun vadede kronik bir çaresizlik hissine yol açabileceği ve uyum sağlama, bastırma ya da durumu kabullenmeye yönelme tepkilerin umutsuzluğu tetikleyebileceği ifade edilebilir. Bu tür deneyimler, bireyin yaşamı boyunca yüzleştiği zorlukları yönetmesi şeklinde tanımlanan psikolojik iyi oluş düzeyini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Keyes, Shmotkin ve Ryff, 2002).

1.2. Kuramsal Çerçeve

Bu çalışmanın kuramsal çerçevesi, kadınların ataerkil tehditlerle mücadelede aktif özneler olduklarını ve ataerkil tehditlerin ortadan kaldırılmasının sosyal politikalar ile mümkün olabileceğini göstermeyi hedeflemektedir. Kadınların sürekli olarak önlem almalarını gerektiren bu tehditler; kamusal alanın herkes için güvenli bir alan olduğu varsayımını sorgulamayı gerektirmektedir. Bu doğrultuda çalışma, kamusal alanın erkek normları etrafında şekillendiğini ileri süren feminist yaklaşımdan hareketle, ataerkil yapının kamusal ve özel alan ayrımı üzerinden nasıl yeniden üretildiğini Sylvia Walby'nin (2014) ataerkilliği çok katmanlı bir toplumsal yapı olarak ele alan yaklaşımı üzerinden tartışmaktadır. Benzer şekilde, Hunnicut (2009) da ataerkillik kavramını, teorik odağının egemenlik, cinsiyet ve iktidar üzerinde olmasından hareketle kadına yönelik şiddeti teorileştirmede bir araç olarak değerlendirmiş;

ayrıca ataerkillik kavramının kadına yönelik şiddet sorununu bireysel özelliklerden ziyade toplumsal koşullara dayandırıldığını ifade etmiştir.

Çalışma aynı zamanda, kamusal alanın erkek bireyler üzerinden tanımlanmasını eleştirmekte; kadın çalışmalarında “cinsel sözleşme” tartışmalarıyla görünür kılınan bu dışlayıcı yapıyı feminist bir çerçevede yeniden analiz etmektedir. Toplum sözleşmesi teorileri devletin meşruiyetini ve birey–devlet ilişkisini açıklayan normatif bir çerçeve olarak ele alınırken; bu çerçevenin kadın deneyimini nasıl dışladığı ve bu durumun kadınların devlet kurumlarına yönelik cinsiyet uçurumuna dayalı güven algılarını etkileyiş biçimleri Carole Pateman’ın (2017) cinsel sözleşme kavramsallaştırması üzerinden tartışılmaktadır.

Walby (2014) ve Pateman (2017) ataerkil tahakkümün yapısal ve kurumsal boyutlarını görünür kılarken; De Certeau’nun (1984) gündelik pratiklere odaklanan yaklaşımı, bu yapılar içinde kadınların nasıl hareket edebildiğini, uyum sağladığını ya da mikro düzeyde direniş geliştirdiğini analiz etmeye imkân tanımaktadır. Bu çalışma, söz konusu kuramsal tartışmaları bir araya getirerek, kadınların ataerkil tehditlerle başa çıkma stratejilerini kamusal alanın cinsiyetçi örgütlenmesinin bir sonucu olarak ele almakta ve bu durumun Pascall’ın (1997) çalışmasında ele aldığı feminist sosyal politika bağlamında değerlendirilmesi gerektiğini öne sürmektedir.

1.2.1. Feminist Kuram ve Kamusal Alanda Ataerkil Yapı

Feminist kuram, cinsiyetin toplumsal kurumlar ve güç ilişkileri aracılığıyla inşa edildiğini ortaya koyması bakımından bu çalışmanın kuramsal çerçevesinin kurulmasında önemlidir. Kadınların ataerkil sisteme karşı verdikleri özgürleşme mücadelesi olan feminizm, cinsiyet eşitliğine dayanan ve iki cinsin her alanda eşit haklara sahip olması gerektiğini savunan ve buradan hareketle güç dinamiklerini değiştirmeyi amaç edinen siyasi bir akımdır (Arat, 2017). Tarihsel süreç içerisinde anlamı ve kapsamı değişim gösteren akım, 18. yüzyılda ortaya

çıkmiş ve kadınların statülerini iyileştirmenin ve yaşamın tüm alanlarında eşit haklara erişimi sağlamanın gerekliliğini savunmuştur (Akan, 2018).

Feminist kuram açısından ataerki, erkeklerin kadınlar üzerindeki tahakkümünü normlar, söylemler, kurumlar ve gündelik pratikler aracılığıyla yeniden üreten çok katmanlı bir sistem olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda ataerki tehditler, kadınların kamusal ve özel alanlardaki davranışlarını sınırlandıran; bedenleri, emekleri, duyguları ve kimlikleri üzerinde denetim kuran bir kontrol rejiminin parçası olarak ortaya çıkmaktadır. Benzer şekilde Hunnicutt (2009) çalışmasında, ataerkiyi erkeklerin bir grup olarak hem yapısal hem de ideolojik açıdan kadınlar grubuna egemen olduğu ve onlara ayrıcalık tanıyan toplumsal tarih aracılığıyla çeşitli biçimlerde ortaya çıkan hiyerarşik düzeni ifade eden bir kavram olarak ele almaktadır. Hunnicutt (2009), makro düzeyde ataerki sistemler (bürokrasiler, hükümet, hukuk, piyasa, din) ve mikro düzeyde ataerki ilişkiler (etkileşimler, aileler, örgütler, kalıplaşmış davranışlar) olduğunu belirterek, yaş, ırk, sınıf, cinsellik, din gibi olguların cinsiyetlere farklı ölçülerde toplumsal statü, ayrıcalık ve güç atadığını belirtmektedir.

Ataerkinin bu yapısal çok katmanlılığı, ataerki tehditlerin de tek biçimli olmadığını; farklı düzeylerde farklı görünümeler kazanabileceği yorumunu mümkün kılmaktadır. Ataerki tehditler, her zaman doğrudan bir şiddet biçiminde tezahür etmeyebilir; dışlanma, itibarsızlaştırma, görünmez kılma, normatif beklentiler ve sembolik baskılar yoluyla da işlerlik kazanabilir. Feminist kuram bağlamında, ataerki tehditler politik bir mesele olarak ele alınmalıdır; çünkü bu tehditler kadınların yaşam olanaklarını, hareket alanlarını ve öznel deneyimlerini sistematik biçimde şekillendirmektedir.

Bu bağlamda, feminist kuramın kadınlar açısından kamusal alanın tarafsızlığını sorgulayan yaklaşımından hareketle, kadınların kamusal alan deneyimleri sistematik bir eşitsizliğin yansımaları olarak ele alınmaktadır. Feminist kuramın kamusal alanın cinsiyetlendirilmiş doğasına ilişkin bu tespiti, ataerkilliğin yapısal boyutlarını daha ayrıntılı

biçimde ele alan Walby'nin (2014) yaklaşımı ile birlikte değerlendirildiğinde derinleşmektedir. Walby (2014) ataerki kavramının, kadınların erkekler tarafından baskılanmasının farklı boyutlarındaki yaygınlığını ve iç içe geçmişliğini anlamakta elzem olduğunu ifade etmektedir. Ataerki kavramını kısaca, erkeklerin egemen olmasından hareketle kadınların baskılandığı ve sömürüldüğü yapılar olarak tanımlamaktadır.

Walby (2014), ataerki kavramını altı yapının bileşiminde konumlandırmaktadır. Ataerki üretim tarzını kadınların ev içi emeğine hane içindeki erkekler tarafından el konulduğu yaklaşımına dayandırmaktadır. Ücretli emeği ataerki sistemin kadınları vasıflı ve güvenceli işlerden dışlayarak kötü işlere mahkûm eden bir ayrımcılık uygulanması ile açıklamaktadır. Devleti kapitalist ve ırkçı olmasına ek olarak politikalarında ve eylemlerinde ataerki çıkarları desteklemesi üzerinden eleştirmektedir. Erkek şiddetini erkeklerin rutin olarak kadınlara karşı gösterdiği ve devletin müdahale etmeyerek meşrulaştırdığı tecavüz, koca dayaağı, cinsel taciz üzerinden ele almaktadır. Cinselliği zorunlu heteroseksüellik ve cinsel çift standart ile açıklamaktadır. Ataerki ilişkileri kadınların toplumsal boyutlarda ataerki bir bakışla temsilinin sağlanması üzerinden eleştirmektedir. Walby (2014), bu yapıların birbirlerini güçlendirdiklerini ve etkilediklerini ancak aynı zamanda her birinin kendi bağlamında kadınlar üzerinde olumsuz etkilerinin olduğunu dile getirmektedir.

Walby (2014), ataerkiyi kamusal ve özel olarak iki temelde ele almaktadır. Özel alandaki kadın ezilmişliğini hane içindeki kadının görünmez emeği ve ev içi üretim ile açıklamakta; kamusal alandaki ataerkiyi ise istihdam, ulaşım gibi kamusal alanlar üzerinden değerlendirmektedir. Ataerkinin kadınların emeğini özel alanda bireysel boyutta, kamusal alanda ise kolektif bir çerçevede sömürdüğünü ifade eden yazar, özel alandaki ataerki stratejinin dışlama iken kamusal alanda ise ayrıştırmak ve tahakküm altına almak olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda, Sylvia Walby'nin (2014) ataerkilliği kamusal ve özel alan

üzerinden çok boyutlu bir toplumsal yapı olarak ele alan yaklaşımı, kuramsal çerçevenin ana eksenini oluşturmaktadır.

1.2.1.2. Toplum Sözleşmesinin Feminist Eleştirisi: Cinsel Sözleşme

Tarih boyunca birçok düşünür, insanların güvenlik, iş birliği ve kaynak paylaşımı gibi ihtiyaçları karşılamak amacıyla toplumsal yapılar oluşturduğunu ifade ederek; insanların birbirleri ile çatışma içerisine girmeden refah içerisinde yaşamalarına ilişkin yollar aramış ve devletin meşruiyetine ilişkin çeşitli kuramlar üzerinde çalışmışlardır (Mertek ve Çengel, 2017; Senemoğlu, 2016; Tanilli, 2016). Yöneticilerin de denetlendiği hukuk devleti sisteminin uygun bir seçenek olabileceği değerlendirilmiş; ancak bireyler arası ilişkilerin de denetim altına alınmasının gerekliliğinden hareketle bir toplum sözleşmesine ihtiyaç duyulmuştur (Zabunoğlu, 2016). Toplum sözleşmesi, insanları devlete bağlayan hukuki ve siyasi bir sözleşme olup yaşam, mülkiyet ve egemenlik haklarının korunması adına bir zorunluluk üzerine inşa edilmiştir (Koçer, 2023).

Toplum sözleşmesi geleneğinde önemli yere sahip olan Thomas Hobbes ve John Locke; insanın evrensel bir doğası olduğunu ve tarihin bir noktasında toplum yapısına geçildiğini; bu geçişin bireylerin rızalarıyla sözleşme etrafında yapıldığını; sözleşme ile egemen bir varlığa onay verilerek bireylerin bazı haklarından feragat ettiğini ifade etmektedir (Hobbes, 2018; Locke, 2004).

Jean Jacques Rousseau (2020) ise *Toplum Sözleşmesi* adlı eserinde kamusal alandaki bireyi özel alandaki eşitlik üzerinden temellendirmiş; kadınları ve erkekleri toplumsal olarak farklı statülerde konumlandırmıştır. Eserinde, erkekleri toplumun bir bireyi olarak sözleşmeye dâhil etmiş; ancak kadınları yalnızca erkekler ile olan ilişkileri bağlamında değerlendirerek özgür varlıklar olarak kabul etmemiştir. Rousseau'nun bu cinsiyet temelli ayrımı, çalışmanın ana kuramı olan Walby'nin (2014) kamusal-özel alanı ile örtüşen bir şekilde, toplumsal yaşamda ve ev yaşamında cinsiyetlerin rollerini farklı alanlarda sınırlandırmıştır. Sözleşme

anlayışında siyasi ve sosyal olarak inşa ettiği toplumu erkekler üzerinden kuran düşünür, kadını yönetilen bir konum içerisinde ele almaktadır (Rousseau,2020).

Cinsellik Sözleşmesi eseri ile Carole Pateman (2017), erkeklerin özgürlüğü ile kadınların madunlaştırılmasının cinsel sözleşme ve evlilik sözleşmesi aracılığıyla kurulduğunu tartışmış; toplum sözleşmesinin kadınları cinsel köleler haline getiren geleneksel toplum sözleşmesi teorilerinin bir devamı olduğunu göstererek ataerkil toplum yapılanmasını eleştirmiştir. Pateman'a (2017) göre klasik toplum sözleşmesi teorileri siyasal otorite ile birlikte erkeklerin kadınlar üzerindeki cinsel ve toplumsal tahakkümünü de meşrulaştıran örtük bir sözleşmeyi içermektedir. Cinsel sözleşmenin klasik toplum sözleşmeleri teorilerinde göz ardı edildiğini ifade eden Pateman (2017), toplum sözleşmelerinin feminist bir perspektiften yeniden tartışılması gerektiğini öne sürmektedir. Pateman (2017), klasik toplum sözleşmesi teorisyenlerinin kadınların alt konuma indirgenmesini ve toplumlarda cinsiyetçi yapıları meşrulaştırdığını ifade etmektedir. Kuramsal çerçeve, devlet–birey ilişkisini güven ekseninde ele almakta; klasik toplum sözleşmesi teorilerinin kadınların güvenlik deneyimini merkeze almadığını Pateman'ın (2017) cinsel sözleşme kavramsallaştırması üzerinden tartışmaktadır.

Buradan hareketle, kadınların devlet kurumlarına yönelik güvenlik algılarının da erkeklere kıyasla daha negatif olabileceği düşünülmektedir. Ataerkil tehdit kavramı, kadınların deneyimlerinin kurumsal düzeyde nasıl karşılandığı, ele alındığı ve çözümlendiği ile ilişkili olarak da değerlendirilmelidir. Kadınların yaşadığı ataerkil tehditler yapısal bir sorun olarak ve ataerkinin kurumsal düzeyde işleyişinin bir sonucu olarak meydana gelen güven ilişkileri kapsamında analiz edilmelidir. Ataerkil tehditlerin kamusal güvenlik ve destek mekanizmaları tarafından yeterince giderilmediği algısı, kadınların bireysel deneyimini aşarak kurumsal düzeyde bir güven sorununa dönüşmektedir.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından düzenlenen Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Yönetim Çalışma Grubu 6. Oturumunda, birçok OECD ülkesinde kadınların

kamu kurumlarına erkeklerden daha az güvenme eğiliminde olduğu vurgulanarak; bu durumun cinsiyetler arasındaki toplumsal hayata katılım farkını olumsuz etkilediği ifade edilmiştir (OECD, 2024). Bu durum, OECD tarafından yayımlanan *Survey on Drivers of Trust in Public Institutions* (2024) belgesinde *gender trust gap* olarak adlandırılmıştır. Alan yazın incelendiğinde, bu kavram kapsamında anlatılmak istenen olgunun çeşitli kavramlarla ele alındığı gözlemlenmiştir; ancak OECD tarafından kullanılan şekli ile çalışılmadığı ve kavramın Türkçeleştirilmediği gözlemlenmiştir. Buradan hareketle, çalışma kapsamında bu kavram “cinsiyete dayalı güven uçurumu” şeklinde kullanılacaktır.

Cinsiyete dayalı güven uçurumu, özellikle kadınlara yönelik suçlarda yasal yaptırımların yetersizliği ve kurumsal mekanizmaların kadın odaklı sorunlarda çözüm üretmedeki eksikliği ile ilişkilendirilmektedir. OECD tarafından yayımlanan *Building Trust to Reinforce Democracy* (2023) verileri, kamu kurumlarına duyulan güvende kadınların genellikle daha temkinli bir tutum sergilediğini, bunun hizmetlere erişim ve siyasal katılım üzerinde belirleyici olduğunu göstermektedir. Belgede, ankete katılan neredeyse tüm OECD ülkelerinde kadınların erkeklere göre hükümete daha az güven duyduğu belirtilmektedir. Kavram, kadınların ataerkil tehditlerle olan deneyimlerinin yeterince ciddiye alınmadığı veya giderilmediği durumlarda kamusal otoriteye duyulan güvenin zayıfladığını göstermekte; bu durumun ise kadınların yasal haklarına başvurma biçimlerini doğrudan etkilediğine dikkat çekmektedir. Dolayısıyla cinsiyete dayalı güven uçurumu, ataerkil tehdidin hem sonucu hem de onu besleyen bir yapı olarak değerlendirilebilir.

Buradan hareketle, kadınların cinsiyete dayalı güven uçurumu algılarının ayrıca feminist sosyal politika perspektifi üzerinden incelemenin faydalı olacağına inanılmaktadır. Pascall (1997) çalışmasında, sosyal politikayı feminist bir bakışla analiz ederek, devlet mekanizmalarının cinsiyet ilişkileri çerçevesinde işlediğini ifade etmektedir. Pascall (1997), sosyal politika uygulamalarının ve hizmetlerinin teknik ve nötr pratiklerden ziyade; kadınların

toplumsal konumları, bakım yükleri ve ekonomik bağımlılıklarını biçimlendiren bir değer olarak ele almaktadır. Bu nedenle feminist sosyal politika, ataerkil tehditlerin kurumsal düzeydeki yansımalarını ve cinsiyete dayalı güven uçurumu algılarından hareketle devletin konumunu analiz etmede uygun bir araç olarak değerlendirilmektedir.

1.2.2. Ataerkil Tehditlere Gündelik Direniş

Çalışmanın kuramsal çerçevesinde, ataerkil tehditlerin gündelik yaşamda kadınlar tarafından nasıl deneyimlendiği ve müzakere edildiği sorusu önem kazanmaktadır. Bu çalışma, kadınların ataerkil tehditler karşısındaki konumlarını yalnızca baskılanma ve mağduriyet ekseninde ele almamaktadır.

Michel de Certeau (1984), *The Practice of Everyday Life* adlı eserinde, bireylerin iktidar sistemlerine doğrudan meydan okumak yerine yaşam akışlarında geliştirdikleri taktikler sayesinde dolaylı biçimde direndiklerini belirtmektedir. De Certeau'ya (1984) göre iktidar, kamusal yaşamı stratejik olarak düzenler; ancak insanlar bu stratejik olarak düzenlenmiş yaşamın içinde direnmek için çeşitli mikro kaçış yolları ve uzlaşma alanları bulmaktadır. Bireyler uyguladıkları taktiklerle iktidardaki düşünceler, uygulamalar ve inançlar tarafından tahakküm altına alınan yaşamlarını istedikleri şekle dönüştürerek direnmektedir.

Erkek egemen bir dünyada kadınların içinde bulundukları ataerkil sistemde kendi failliklerini oluşturmak amacıyla mikro-düzeyde çeşitli uygulamalara başvurdukları varsayılmaktadır. Faillik, ataerkil yapıların tamamen aşılması ya da ortadan kaldırılması olarak değerlendirilmemelidir. Faillik kavramı, ataerkil bir düzenin içerisinde geliştirilen müzakereci, dinamik ve çoğu zaman görünmez pratikler olarak değerlendirilmektedir. Bu çalışmada, kadınlar tarafından uygulanan başa çıkma stratejileri ataerkil sistemi yeniden üretiyor olsa bile direniş stratejileri kapsamında değerlendirilmektedir. Bunun nedeni, kadınların kendilerini dışlamak üzerine kurulmuş ataerkil bir toplum düzeninde tutunmaya çalışıyor olmalarıdır. Kadınların ataerkil tehditlere rağmen sistemin içerisinde kalmaya çalışmaları bir feminist

direnış olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada benimsenen direniş anlayışını destekler biçimde, kavramsal çerçevede ele alınan ataerkil pazarlık kavramı ile Kandiyoti (1988) de kadınların ataerkil düzeni doğrudan dnştrmeleler de bu yapılar içinde güvenlik ve yaşam alanı açmaya yönelik uygulamalarının baskıya karşı aktif ya da pasif direniş potansiyeli taşıdığını belirtmektedir. Bu görüşlere paralel biçimde, direniş kuramını kadın perspektifinden inceleyen Lila Abu- Lughod (1990) kadınların sessiz, dolaylı veya sembolik stratejilerinin de direniş biçimi olduğunu belirterek direnişin iktidarın işleyişini görünür kılan bir tanılama aracı olarak okunmasını ermektedir. Yazar, sistemi dönüştürmeyen ancak ona karşı geliştirilen stratejilerin de direniş kapsamında değerlendirilebileceğini; kadınların sessizliklerinin, eserlerinin, jestlerinin ve kıyafetlerinin de direniş göstergesi olabileceğini ifade etmektedir.

Kadınların gündelik yaşam pratikleri içerisinde geliştirdikleri başa çıkma ve uyum stratejileri, ataerkil yapıların yeniden üretildiği alanlar kadar bu yapıların müzakere edildiği alanlar olarak da değerlendirilmektedir. Bu yönüyle De Certeau'nun (1984) gündelik direniş yaklaşımı, ataerkil tahakkümün yalnızca yeniden üretimini değil, aynı zamanda bu yapıların kadınların gündelik pratikleri aracılığıyla nasıl müzakere edildiğini analiz etmeye imkân tanıyan tamamlayıcı bir analitik araç olarak çalışmanın kuramsal çerçevesine dâhil edilmektedir.

De Certeau'unun kuramına benzer biçimde, Kandiyoti (2025) *Ataerkillikten Eril Restorasyona: Küresel Toplumsal Cinsiyet Krizinin İzdüşümleri* adlı çalışmasında, ataerkil pazarlık kavramını kurgularken ilham aldığı James Scott'ın (1985) ezilenlerin eşitsiz ilişkiler içerisinde direnmek için durumu tam olarak lehlerine eviremeleler de ferahlama alanı açtıkları direniş stratejileri geliştirdiğinden bahsetmektedir. Kandiyoti, neoliberalleşme ile toplumsal yapının ve buna bağlı olarak ataerkil sistemin de biçim değiştirdiğini; kadın hareketinin etkisi ile zayıfladığı düşünülen ataerkil düzenin, günümüzde güçlenen sağ popülist akımlar ve demografik değişimler gibi dinamikler nedeniyle yeniden ve daha güçlü biçimde inşa edildiğini

öne sürmektedir. Bu durumu “eril restorasyon” kavramı ile açıklayan yazar, kadınların kamusal alandaki görünürlüğünün artmasıyla krize giren ataerkil düzenin, erkek egemenliğinin daha zorlayıcı biçimlerde yeniden tesis edilmesi şeklinde tanımlamaktadır.

Walby’nin (2014) ataerkillik analizi ve Pateman’ın (2017) cinsel sözleşme kuramı, ataerkinin yapısal bir sistem olarak nasıl işlediğini ortaya koyarken; Kandiyoti’nin (2025) eril restorasyon kavramı bu yapının statik olmadığını ve sürekli kendini yenileyen dinamik bir süreç olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede, ataerkil tehditler eril restorasyonun deneyimsel karşılığı olarak değerlendirilebilir. Erkekler ataerkil düzeni yeniden restore etmek için saldırganlaşmakta ve bu durum kadınların deneyimledikleri ataerkil tehditlerin doğrudan artmasına yol açmaktadır. Kadınların günlük hayatlarında hissettikleri risk ve güvensizlik durumları, erkeklik krizinin ve ataerkil tehditlerin bireysel ve kolektif biçimde deneyimlenme biçimi olarak yorumlanabilir.

Özetle kuramsal çerçevede, ataerkil tehditler ilişkili teoriler çerçevesinde bütüncül bir şekilde anlamlandırılmaya çalışılmaktadır. Pateman (2017), Walby (2014) ve Hunnicutt’un (2009) çalışmaları, ataerkil tehdidin toplumsal ve kurumsal boyutlarının incelenmesini sağlamaktadır. Pascall’ın (1997) feminist sosyal politika yaklaşımı, sosyal hizmet uygulamalarının cinsiyet temelli boyutunu açıklamaktadır. Son olarak, De Certeau’nun (1984) gündelik direniş teorisi kadınların bireysel boyuttaki direniş pratiklerine ışık tutmaktadır.

1.3. Türkiye Bağlamında Kadına Yönelik Mevcut Politikalar ve Ataerkil Tehdidin Görünümleri

Türkiye bağlamında incelendiğinde ataerkil tehdit; toplumsal normlar, kurumsal uygulamaların çoğu zaman yetersizliği ve çeşitli kamusal söylemler aracılığıyla üretilen bir yapı olarak değerlendirilmektedir. Bu bölümde ataerkil tehdit kavramı; sağlık, eğitim, istihdam, aile ve sosyal yaşam gibi farklı sorun alanlarında Türk kadınlarının somut deneyimleri üzerinden incelenmektedir. Kadın merkezli bakış açısı, bu çalışmada ele alınan sorun

alanlarının belirlenmesinde yönlendirici olmuştur. Bu doğrultuda, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının *Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028)* belgesinden ve alan yazından faydalanılmıştır. Değinilen sorun alanları kadınların cinsiyet temelli problemleri yoğun biçimde deneyimledikleri temel alanlar olarak değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda, mevcut sosyal politikalar ile kadınların ataerkil tehdit deneyimleri arasındaki ilişki değerlendirilmiş; politika söylemleri ile uygulama arasındaki olası boşluklar tartışmaya açılmıştır.

Devlet, kadınların temel hak ve özgürlüklerini güvence altına almaktan ve cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldırmaktan hukuken sorumludur. Türkiye, kadın ve erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik ulusal düzenlemeleri takip ederek sosyal politikalar ve hizmetler uygulamaya koymaktadır (Yıldıran, 2020). Bununla birlikte, hukuki düzenlemelerin varlığı uygulamada eşitliğin ve cinsiyetler arası adaletin tam olarak sağlandığı anlamına gelmemektedir.

Türkiye’de kadınlara yönelik sosyal politikaların şekillenmesinde 2012 yılında yürürlüğe giren Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) kritik bir nokta olarak ele alınmaktadır. Türkiye sözleşmeyi imzalayıp onaylayan ilk ülke olmuş; sözleşmenin iç hukuktaki yansıması 6284 sayılı Kanun ile somut hale gelmiştir (Ergün, 2021). Ancak bahse konu belge ile kazanılan yasal kazanımların uygulanmasında ve ülke genelinde karşılık bulmasında sorunlar yaşanmıştır. Kocaağalar (2025) yaptığı derleme çalışmasında, uzmanların kanunun öngördüğü koruma mekanizmalarının işleyişindeki aksaklıkları sistematik biçimde gösterdiğini ortaya koymaktadır. Yazar 6284 sayılı Kanun’un, şiddet mağdurlarının korunmasına yönelik çok boyutlu önlemleri içerecek şekilde kurgulandığını; ancak uygulayıcı personelin eğitim eksikliği, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri’nin (ŞÖNİM) yetersizliği, cinsiyetçi önyargılar ve kadın beyanının esaslığına yönelik eleştirilerin Kanunun uygulanmasını ve

yaygınlaştırılmasını zorlaştırdığını belirtmektedir. 2021 yılında Türkiye'nin sözleşmeden çekilmesi, kadınlara yönelik politika söylemlerindeki kırılmalığa, mevcut politikaların ve uluslararası taahhütlerin sürekliliğine yönelik tartışmalara yol açmıştır. Bu noktadan hareketle, Türkiye bağlamında ataerkil tehditlerin belirlenen sorun alanlarındaki görünümüleri ele alınacaktır.

Eğitim alanında kadınların ve kız çocuklarının hakları Anayasa'nın 42. maddesi ile güvence altına alınmakta; 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu eğitimde fırsat eşitliği ve ayrımcılık yasağına ilişkin düzenlemeleri kapsamaktadır. Ancak bahse konu hukuki dayanaklar, uygulamada eşitliğin eksiksiz sağlandığı anlamına gelmemekte; gündelik yaşamda kadınlar ve kız çocukları çeşitli mağduriyetler yaşayabilmektedirler. Kırsal bölgelerde ve düşük sosyoekonomik düzeyli ailelerde kız çocuklarının eğitime erişiminin sınırlı olması, erken yaşta evlilikler ve bakım sorumluluklarının eğitim sürecini kesintiye uğratması, ataerkil tehditlerin kadınların yaşam olanaklarını çocukluk döneminden itibaren daraltan bir etki yarattığını ortaya koymaktadır. Yükseköğretimde kadınların sayısı artmış olsa da, özellikle STEM (Fen, Teknoloji, Mühendislik, Matematik) alanlarında ve akademik üst kademelerde kadın temsiliinin düşük kalması, ataerkil tehditlerin kadınların potansiyelini engellediğini göstermektedir (Açıkgöz, 2024; Başerer Berber, 2021; CEİD, 2025; Kartal, 2023; Ok, 2022; Öztürk ve Karataş, 2020).

Kadınların eğitime erişimde ve eğitim süreci içerisinde yaşadıkları mağduriyetleri engellemek amacıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşları çeşitli sosyal hizmetler sunmaktadır. Düşük gelirli ailelerin çocuklarının okula devam edebilmesi adına sağlanan Şartlı Eğitim Yardımı (ŞEY), kız öğrencilerin sosyal yardım aldığı uygulamalarından biridir (Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü Sık Sorulan Sorular, 2026). Kız çocuklarının ve kadınların eğitim zincirinde kalmasını sağlamak adına, erken yaşta evliliklerin önlenmesi, taşınmalı eğitim ve yatılı bölge okulları alternatifleri geliştirilmesi ve okul içerisinde öğrencileri korumaya yönelik

rehberlik ve psikolojik destek sağlanması gibi uygulamalar da bulunmaktadır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Faaliyet Raporu, 2024). Bununla birlikte, söz konusu uygulamaların büyük ölçüde telafi edici nitelikte olduğu görülmektedir.

Sağlık alanında kadınların yaşadığı sorunlar, ataerkil tehdidin bedensel kırılganlık ve erişimdeki güçlük boyutunu görünür kılmaktadır. Kadınların ekonomik kaynaklara erişimde yaşadıkları güçlükler, sağlık hizmetlerine ulaşımı zorlaştırmakta; bu durum kadınların sağlık ihtiyaçlarının karşılanamamasına yol açmaktadır. Özellikle kırsal bölgelerde kadınların sağlık hizmetlerine erişiminin geleneksel cinsiyetçi tutumlar tarafından sınırlandırılması, ataerkil tehdidin kadın bedenini denetleyen bir mekanizma olarak işlediğini göstermektedir (Baştarcan ve Oskay, 2022; Karacan ve Gökçe, 2020; Karaduman, 2021; Kıran, 2023; Şevik ve Çiçeklioğlu, 2025; Tekin, 2024).

Kadınların sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırmak amacıyla, ilgili kamu kurumları tarafından çeşitli sosyal hizmetler uygulanmaktadır. Bunlara örnek olarak; aile sağlık merkezleri aracılığı ile kadınlara ücretsiz meme, rahim ağzı ve kolon kanseri taramaları yapılması, gebeliklerinin takip edilmesi, üreme sağlığına ilişkin danışmanlık hizmeti sağlanması ve HPV aşılarının ücretsiz hale getirilmesi verilebilir (Anadolu Ajansı, 2026). Bununla birlikte, sağlık hizmetlerine erişimde bölgesel ve kültürel farklılıklar varlığını sürdürebilmektedir.

Diğer bir sorun alanı olan ulaşım da kadınlar, ataerkil tehditlerin hareketlilik ve güvenlik üzerinden işleyen bir biçimine maruz kalmaktadır. Kadınlar, ulaşım da taciz riskiyle karşı karşıya kalmakta; bu durum kadınların ulaşım tercihlerini ve günlük hareket alanlarını doğrudan etkilemektedir. Güvenlik kaygıları, güzergâh seçimleri, saat sınırlamaları ve mekânsal kısıtlar, kadınların kamusal alandaki varlıklarını sürekli olarak düzenlemelerine neden olmakta; bu durum ataerkil tehdidin mekânsal boyutunu güçlendirmektedir. Bakım yükü, kadınların ulaşım da zaman yoksulluğu ve fiziksel kısıtlılık yaşamasına neden olmakta; böylece

ataerkil tehdit, kadınların kamusal alana katılımını sınırlandırmaktadır (Ergül Günel, 2023; Erkan, Kaya ve Güney, 2021; Kablay, 2024; Kavaz, 2022; Şafak, 2020; World Bank, 2025).

Kadınların ulaşım hizmetlerinden daha rahat ve güvenli şekilde faydalanmaları amacıyla; kadın yolcuların gece saatlerinde evlerine en yakın noktalarda güvenli indirilmesi sağlanmış, karanlık ve riskli noktaların kadınlar tarafından talep edilmesi ile aydınlatılması gerçekleştirilmiş ve bebek arabalı kadınlar için rampalar ve asansörler ile erişilebilirlik yaygınlaştırılmıştır (Erişilebilirlik Kılavuzu, 2024; EGO Genel Müdürlüğü, 2025; TESEV Mor Haritam, 2022). Söz konusu düzenlemelerin sürekliliği ve verimliliği uygulama kapasitesine bağlı olarak değişkenlik göstermektedir.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve Türk Medeni Kanunu ile düzenlenen aile ve sosyal yaşam boyutları, ataerkil tehdidin süreklilik kazanan biçimlerinin üretildiği temel alanlardan biridir. Bu yasal belgeler, aile içi şiddet ve eşitsizliklere karşı hukuki çerçeve sunmaktadır. Aile içi karar alma süreçlerinde erkeğin belirleyici konumda olması, kadınların ekonomik ve sosyal özerkliklerini kısıtlayan bir denetim mekanizması olarak işlemektedir. Güvenlik kaygıları, toplumsal yargılar ve kadın düşmanlığı kadınların sosyal ağlara, örgütlere ve karar süreçlerine katılımını sınırlandırmaktadır. Bu bağlamda bu boyuttaki ataerkil tehdit, kamusal alandaki görünürlüğü şekillendiren ve kuşatan bir denetim mekanizması olarak değerlendirilebilir (Barış ve Taylan, 2020; Büyükcoşkun, 2025; Özcan ve Uzun, 2023; Özyürek ve Aydın, 2021; Şahin, Soyocak ve Boduroğlu, 2024; Yeşilsoy ve Arslanoğlu, 2022).

Kadınların aile/sosyal yaşam boyutlarında güvende olabilmesi adına, kamu kurumları tarafından sosyal hizmetler sunulmaktadır. Kadınları acil durumlarda korumak adına geliştirilen KADES mobil uygulaması, şiddet mağduru kadınlara barınma, psikolojik hizmet ve eğitim sağlayan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri ile kadın konukevleri, Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) ve Anne Kart gibi kadınların sosyal yaşama erişimini kolaylaştıran

uygulamalar bunlara örnek verilebilir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Faaliyet Raporu, 2024; İçişleri Bakanlığı, 2018). Bu mekanizmalar koruyucu hizmetler sunmakta; ancak bu hizmetlerin kapasitesi ve erişilebilirliği uygulama düzeyinde farklılık gösterebilmektedir.

Eşit işe eşit ücret ve annelik izni gibi konuları barındıran 4857 sayılı İş Kanunu ile düzenlenen istihdam alanında kadınların karşılaştıkları eşitsizlikler, ataerkil tehdidin çalışma yaşamındaki durumunu görünür kılmaktadır. Geleneksel cinsiyet rolleri, bakım emeğinin büyük ölçüde kadınlara bırakılması ve bu alanda kamusal destek mekanizmalarının yetersizliği, kadınların çalışma yaşamına katılımını engellemektedir. Bu durum, kadınları çoğunlukla güvencesiz ve düşük ücretli işlere yönleltmekte; ekonomik bağımsızlığın sınırlanması ise kadınların daha savunmasız konumlanmasına sebep olmaktadır. Kadınların iş yerlerinde saldırgan davranışlara daha sık maruz kalmaları, ataerkil tehdidin çalışma yaşamında da süreklilik arz eden bir risk yarattığını göstermektedir (Aliyazıcıoğlu, 2021; Çelebi, 2022; Demirbaş, 2025; Duran, 2023; Sadi, 2020).

Kadınların istihdama aktif katılımını ve iş sürekliliğini sağlamak adına, doğum ve süt izni, esnek çalışma veya kısmi süreli çalışma hakkı ve kadın çalışan sayısının 150'yi aştığı yerlerde kreş ve çocuk bakım hizmetleri sağlanmaktadır (Gebe veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik, 2013; Kamu Personeli Genel Tebliği, 2016). Ayrıca, kadın kooperatiflerinin ve kadın girişimciliğinin desteklenmesi de kadınların istihdamdaki görünürlüğüne çoğaltmaya yönelik girişimler olarak değerlendirilebilir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Faaliyet Raporu, 2024). Ancak, kreş yükümlülüğünün fiilen yerine getirilmemesi ve esnek çalışma düzenlemelerinin sınırlı uygulanması gibi örnekler politika ile uygulama arasındaki boşluğu görünür kılmaktadır.

Son olarak akademik çalışmalara bakılacak olursa, Türkiye'de kadına yönelik sosyal politikaların neoliberal dönüşüm sürecinde geçirdiği değişimin eleştirel bir perspektifle ele alındığı görülmektedir. Koray, sosyal devletin vaatleri ile kadınların gerçeklikleri arasında

mesafe bulunduğunu ifade ederek, uygulamada eşitsizliklerin yeniden üretildiğini belirtmektedir (Koray, 2017). Benzer şekilde, Sallan Gül (2009) neoliberal politikaların sosyal devletin geri çekilmesine ve kamusal hizmetlerin piyasalaşmasına yol açarak vatandaşların sosyal haklara erişimini dönüştürdüğünü ifade etmektedir. Buradan hareketle, neoliberal dönüşümün kadınların sosyal hizmetlere erişimine ket vurduğu ve kadınları ataerkil sistemin ekonomik boyutunun taşıyıcısına dönüştürdüğü söylenebilir. Kadınlara yönelik sosyal politikaların yerel düzeydeki uygulamalarını inceleyen Pazarcı (2019) belediyelerin kadınların ev içi rollerini ve annelik kimliklerini pekiştiren sosyal hizmetleri öne çıkardığını ifade etmektedir. Kadınların ekonomik özerklik kazanmasına, siyasal katılımına ve kamusal alanda görünürlüğünün artmasına yönelik politikalar ise ya yetersiz kalmakta ya da sembolik düzeyde işlev görmektedir. (Pazarcı, 2019). Buradan hareketle, Türkiye’de kadınlara yönelik sosyal politikaların normatif düzeyde eşitlikçi bir çerçeve sunduğu; ancak uygulama ve denetim mekanizmalarındaki eksikliklerin bu yaklaşımın tam anlamıyla karşılık bulamamasına yol açtığı görülmektedir. Dolayısıyla ataerkil tehdit, uygulama/müdahalede yetersizlik, kurumsal kapasite sorunları ve toplumsal normların devamlılığı ile güçlenen bir sistem olarak ortaya çıkmaktadır.

1.4. Kadınların Sorun Alanlarında Başa Çıkma Stratejileri ile İlgili Çalışmalar

1.4.1 Ulusal Alan Yazından Çalışmalar

Ataerkil tehdit kavramının alan yazında yer almaması nedeniyle, ilgili çalışmalar incelenirken dâhil etme kriterleri olarak şunlara dikkat edilmiştir: Öznenin kadınların deneyimleri olması ve kadınların yukarıda bahsedilen sorun alanlarında cinsiyet kaynaklı problemlerle başa çıkma stratejilerini uygulama yoluna gitmeleri. Taramada, 2001-2025 yılları arasındaki çalışmalar kronolojik olarak geçmişten günümüze doğru incelenmiştir.

İlgar (2001) çalışan kadınların çalışma ortamlarında maruz kaldıkları stresin cinsiyet temelli boyutlarını incelediği çalışmasında, cinsiyetler arasında örgütsel strese karşı olan tutum

farklarını, strese neden olan değişkenlerdeki farklılıkları ve örgütsel stresin kadınlar üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Yazar, kadınların stresle başa çıkma süreçlerinde erkeklere kıyasla içsel stratejilere başvurduklarından ve sosyal destek mekanizmalarını daha etkin kullandıklarından bahsetmiştir.

Çalışan annelerin, iş-aile dengesini sağlamakta yaşadıkları problemleri yönetmede kullandıkları başa çıkma stratejilerini inceleyen Açıkgöz (2014), 326 çalışan anne ile görüşmüştür. Çalışma sonunda elde edinilen bulgulara göre, çalışan annelerin başta örgütsel ve toplumsal boyut olmak üzere daha fazla desteğe ihtiyacı olduğu görülmüştür. Yazar hem ulusal hem uluslararası alan yazında başa çıkma stratejilerine yönelik çalışmaların az olduğunu vurgulamıştır.

İşçi sendikalarındaki kadın deneyimlerini çalışmasının merkezine alan Damarlı (2014), kadın sendikacıların bu örgütsel yapıların içinde varlıklarını nasıl sürdürdüklerini incelemiştir. Kadınların erkek egemen örgütsel yapılarda çeşitli bireysel ve kolektif stratejilere başvurduklarını ortaya çıkaran yazar, bireysel stratejilerin örgütsel yapılar içerisinde varlığını sürdürmek isteyen kadınlar tarafından uygulandığını vurgulamıştır.

Öztürk (2016) çalışmasında, eşleri ile boşanma sürecinde olan kadınların bağlanma stilleri ile uyguladıkları başa çıkma stratejileri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Çalışma sonucunda, kaçınan ve kaygılı bağlanma stiline sahip olan kadınların problem çözme, sosyal destek arama ve kaçınma gibi stratejilerden faydalandıkları; boşanma sürecinde annelik rolüne sahip kadınların sosyal destek arama stratejilerinden yararlandıkları ve kadınların farklı demografik özelliklerinin başvurdukları başa çıkma stratejileri üzerinde etkisi olmadığı ortaya çıkarılmıştır.

Yılmaz (2019), Türkiye’de akademisyenlerin karşılaştıkları cinsiyet kökenli zorluk türlerini yarı-yapılandırılmış mülakat formu aracılığıyla incelemiştir. Çalışmanın sonucunda, kadınların erkek odaklı bir kültürde hayatta kalabilmek ve iş-hayat dengesini kurabilmek için

kendilerinden daha çok ödün vermek zorunda kaldıkları ortaya çıkarılmıştır. Çalışmada kadın akademisyenlerin başarılı olmaya devam edebilmek için erkek akademisyenlere göre daha fazla kendilerini feda etmeye yönelik başa çıkma stratejileri kullandıkları kaydedilmiştir.

Uğuz Arsu (2020) çalışan kadınlara ataerkil sistem tarafından yüklenen süper kadın ideali ve çoklu rollerle kadınların başa çıkma stratejilerini incelediği çalışmasında karma yöntemden faydalanmıştır. Çalışma sonucunda, kadınların ister süper kadınlık ideallerini onaylasın ister onaylamasın, bu ideallere ilişkin takındıkları tutuma göre birtakım stratejilere başvurdukları sonucuna ulaşılmıştır.

Akbaş (2021) çalışmasında, partner şiddeti deneyimleyen kadınların çocukluk çağındaki travmatik deneyimleri ile uygulamaya koydukları başa çıkma stratejileri arasındaki ilişkiyi mercek altına almıştır. Yazar, çocukluk travması daha yoğun olan kadınların başa çıkma stratejilerini, özellikle de kaçınan odaklı stratejileri, uygulamada daha iyi olduklarını ortaya çıkarmıştır.

Kaş (2021) şiddet mağduriyetine göre kadınların kişilik inançlarını başa çıkma tarzları açısından analiz etmiştir. Çalışmada, şiddet mağduru olduğunu ifade eden 70 ve şiddet mağduru olmadığını belirten 149 kadından ölçekler aracılığı ile veri toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda, şiddete uğramış kadınların çaresiz hissetme oranlarının daha yüksek olduğu; kendine güven ve sosyal desteğe başvuru noktalarında ise şiddet mağduru olmayan kadınlara göre daha düşük oranlara sahip oldukları görülmüştür.

Uygun (2022), yaşlı kadınların yalnız yaşama deneyimlerinin getirdiği zorluklarla mücadele etmede kullandıkları başa çıkma stratejilerini araştırmıştır. Çalışma bulgularına göre; kadınların yalnız yaşamayı tercih ettikleri, yaşlılık dönemlerinde de süregelen yaşamlarını sürdürmeyi istedikleri ve yaşadıkları zorluklarla mücadele etmek amacıyla çeşitli başa çıkma stratejileri geliştirdikleri görülmüştür. Çalışmada, yalnız yaşayan yaşlı kadınların özellikle sosyal destek ağlarından destek alma stratejine başvurduklarına vurgu yapılmıştır.

Örenbaş (2023) çalışmasında; Kırıkkale’de ikamet eden yoksul kadınlar ile kadın yoksulluğunun nedenleri ve kadınların yoksullukla başa çıkma stratejilerini incelemiştir. Çalışma sonucunda, evli katılımcıların bekâr katılımcılara kıyasla yoksulluklarının nedenlerini daha kişisel sebeplerden kaynaklı değerlendirdikleri ve daha yaratıcı başa çıkma stratejileri kullandıkları; eğitim düzeyi arttıkça kadınların yoksulluğun sebeplerini daha az kişisel sebeplere bağladıkları ve başa çıkmada daha az yaratıcı stratejileri kullandıkları ortaya çıkarılmıştır.

Çayırılı (2025) çalışmasında, kadınların beden imgeleri ile başa çıkma konusundaki tutumlarını incelemiştir. Sosyal görünüş kaygısı ve beden temsili ile başa çıkmada görünümü değiştirme, kaçınma ve olumlu mantıksal kabullenme gibi stratejilere başvurulduğundan bahseden yazar, kadınların güzel yaşlanmak ve belirlenmiş güzellik standartlarına uymak için görünüşlerini değiştirmek gibi stratejiler kullandıklarını ve işlem yaptıran kadınların kaçınma stratejilerini kullanmaya daha yatkın olduklarını ortaya koymuştur.

Ulusal alan yazında başa çıkma stratejileri üzerine yapılan çalışmaların genellikle istihdam, toplumsal beklentiler, aile, şiddet, yoksulluk sağlık, spor ve eğitim konu başlıklarında yoğunlaştığı; çalışmalarda psikolojik uyum ve bireysel dayanıklılık kavramlarına odaklanıldığı görülmüştür. Çalışmalar genellikle öğrencilerin, annelerin, öğretmenlerin ve çocukların deneyimlerine odaklanmaktadır. Çalışmaların büyük bölümünde ataerkil düzen arka planda var olmakla birlikte, başa çıkma stratejileri sistematik güç dinamikleri ile doğrudan ilişkilendirilmemiştir. Ayrıca, kadınların devlet kurumlarına yönelik deneyimledikleri cinsiyete dayalı güven uçurumu algıları ile başa çıkma stratejilerini inceleyen araştırmalara rastlanılmamıştır. Bu durum, kadınların ataerkil tehditlere karşı geliştirdikleri stratejileri ve cinsiyete dayalı güven uçurumu algılarını bütüncül bir çerçevede ele alan çalışmalara ilişkin bir boşluk olduğunu göstermektedir.

1.4.2 Uluslararası Alan Yazından Çalışmalar

Ulusal çalışmaların incelenmesinde uygulanan değerlendirme kriterleri uluslararası alan yazın için de esas alınmıştır. Taramaya dâhil edilen 2004-2025 tarihli çalışmalar, kronolojik olarak geçmişten günümüze doğru incelenmiştir. Uluslararası alan yazında başa çıkma stratejileri üzerine yapılan çalışmaların ulusal alan yazına kıyasla konu çeşitliliği bakımından daha kapsamlı olduğu değerlendirilmekle birlikte çoğunlukla sağlık problemleri, öğrencilik deneyimleri ve hamilelik gibi başlıklarda yoğunlaştığı ve kadınların deneyimlerinin cinsiyet rolleri çerçevesinde ele alındığı gözlemlenmiştir.

Wood (2004) kadınların şiddete karşı başvurdukları başa çıkma stratejilerini karşılaştırdığı çalışmasında, ABD'nin Kuzey Karolina eyaletinin kırsal bölgelerinde yaşamlarını sürdüren kadınlarla görüşmeler gerçekleştirmiştir. Görüşmelerinde elde ettiği bulguları, Goodman ve meslektaşlarının kentte yaşayan kadınların şiddetle başa çıkma stratejilerinden esinlenerek hazırladıkları *Yakın Partner Şiddeti Stratejileri Endeksi*nde yer alan sonuçlarla karşılaştıran yazar, her iki grup tarafından benzer yöntemlere başvurulduğunu ve en çok başvuru alan yöntemin ilişkiyi bitirmek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Fatoki ve Kobiowu (2015) Nijerya'nın Osun eyaletindeki yükseköğretim kurumlarında çalışan kadın öğretim görevlilerinin iş-aile yaşamları arasındaki uyumu ve kadınların başa çıkma stratejilerini inceledikleri çalışmalarında kendi geliştirdikleri ölçeklerden faydalanmışlardır. Çalışma bulgularına göre, kadınların aile yaşamlarının akademik kariyerleri ile ilgili sorumluluklarından olumsuz yönde etkilendiği ortaya çıkarılmış olup kadınların işe geç gitmek, sosyal destek almak, çocuk bakım merkezlerinden yararlanmak gibi başa çıkma stratejilerinden yararlandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Hurd (2015) Amerika'nın Teksas eyaletinde gerçekleştirdiği çalışmasında; tecavüze uğrayan kadınlar üzerinde tecavüzün etkilerini ve kadınların bu durumla başa çıkmada kullandıkları stratejileri araştırmıştır. Çalışma bulgularına göre, kadınlar yaşadıkları saldırı

sonrası güvenlik aramak, sosyal destek aramak, vücutlarındaki stresi yönetmek, hayatta kalmak veya adapte olmak gibi çeşitli başa çıkma stratejilerine başvurumaktadırlar.

Rakshaya (2015) çalışmasında, Nepal’de seks ticareti mağduru olan kadınların kurtulduktan sonra karşılaştıkları sorunlarla başa çıkma stratejilerini incelemiştir. Kadınlar, ekonomik bağımsızlık kazanarak, sosyal destek görerek, sivil toplum kuruluşlarının desteğini alarak ve yaşadıkları zorlu deneyimle ilgili seslerini duyurarak başa çıkmaktadırlar.

Hayeshi (2017), kadın sünnetini analiz ettiği çalışmasında, Tanzanya’nın Dodoma kentinde yaşayan eski sünnetçi kadınlar ile Wagogo kadınlarının sünnet deneyimleri ile nasıl başa çıktıklarını incelemiştir. Kadınlar tarafından en sık başvuru alan yöntemlerin aile, akran ve topluluk desteğine başvurmak ve dine sığınmak olduğu ortaya çıkmıştır.

Anyaku (2019) çalışmasında, Nijerya’nın Lagos eyaletinde örgütsel sistemler içerisinde çalışan kadınların iş-yaşam dengesini sağlama biçimlerini incelemektedir. Çalışma, çalışma saatlerinin esnek olmaması nedeniyle kadınların zorlandıklarını ve bu durumun arkasında yatan temel nedenin de erkeklere göre inşa edilmiş sistemlerin kadınlara uymaması olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışmanın bulguları, kadınların sosyal desteği temel başa çıkma stratejisi olarak benimsediklerini; hastalık ile eğitim/öğrenim izni ve komşuların yardımının da başvuru alan stratejiler arasında olduğunu göstermektedir.

Dayang Nursharida binti Abang Zakaria (2019) Malezya’da erkek yoğun çalışma ortamlarında kadınların kariyerlerinin nasıl ilerlediğini araştırdığı çalışmasında, kadın liderlerin karşılaştıkları problemlerle başa çıkma stratejilerini analiz etmiştir. Yazar, kadınların çalışma ortamlarında genellikle önyargı ile mücadele ettiklerini ve bu mücadelede en çok sosyal destekten yararlandıklarını ortaya koymuştur.

Kluczevska (2022) seks işçiliğini odağına aldığı çalışmasında, Tacikistan’daki kadın seks işçilerinin başa çıkma stratejilerini incelemiştir. Yaptığı saha çalışmasından edindiği bulgular sonucunda yazar, aile kurumu odaklı nüfus inşası ve AIDS hastalığı ile mücadele

kapsamında hükümetin seks işçiliğine savaş açması sonucunda kadın seks işçilerinin gizlendiğini ve sosyal ağlar geliştirdiğini gözlemlemiştir. Çalışmanın, başa çıkma stratejilerinin her zaman toplumca uygun görülen normlar çerçevesinde kullanılmadığını göstermesi açısından alan yazın için kıymetli olduğu düşünülmektedir.

Athuman (2023), Tanzanya'nın Dar es Salaam kentinde ulaşım sistemi olarak kullanılan Hızlı Otobüs Taşımacılığı (BRT) sistemindeki kadınların maruz kaldığı cinsel tacizi ve bununla başa çıkma stratejilerini incelemiştir. Toplu taşıma araçlarını düzenli olarak kullanan kadınlar ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiş ve kadınların yolculuk sırasında istenmeyen cinsel temas, kasıtsız dokunma, sözlü saldırı ve istenmeyen jestlere maruz kaldığı ortaya çıkarılmıştır. Kadınlar kişisel araç sahibi olarak, bisiklet veya motosiklet kullanarak, yoğun saatlerde araçlara binmeyerek ve mecbur kalındığında sonuçları göze alarak tacizle başa çıkmaya çalışmaktadır.

Magwegwe, Zivengwa ve Zenda (2024) çalışmalarında, gıda güvensizliğini hafifletmek için kadınların başvurdukları başa çıkma stratejilerini incelemektedir. Afrika'daki kadın çiftçiler ile yürütülen çalışmanın bulguları, kadınların kuraklıkla başa çıkmak ve geçimlerini sağlamak amacıyla varlıklarını satmak, ödünç almak, takas yapmak, kız çocuklarının varlıklı akrabalara gönderilmesi veya varlıklı aileler ile evlilik gerçekleştirmek gibi stratejilere başvurduklarını göstermektedir.

Jamshidimanesh, Hosseini ve Pezaro (2025) yaşlı kadınların şiddete maruz kalma ihtimallerinin daha yüksek olduğunu öne sürdükleri çalışmalarında, İran'ın Tahran kentinde aile içi şiddet deneyimlemiş yaşlı kadınların başa çıkma stratejilerini incelemiştir. Çalışma sonucunda; kadınların sosyal destek arama ve öznel stratejilerini oluşturma gibi yöntemlere başvurdukları ortaya çıkarılmıştır.

Nkhonjera, Chuke ve Ike'nin 2025 tarihli çalışmalarında, Malavi'de çalışma yaşamına aktif bir şekilde katılan engelli kadınların karşılaştığı zorluklarla mücadele etmekte

kullandıkları başa çıkma stratejileri incelenmiştir. Çalışma, özellikle cinsiyetleri ve medeni durumları nedeniyle engelli kadın çalışanların etiketlenme ve tektipleştirme gibi zorluklarla mücadele ettiğini göstermektedir. Kadınlar bu durumla baş edebilmek için özgüven geliştirme, sosyal ağ oluşturma ve geri çekilme davranışlarını uygulamaktadır.

Uluslararası alan yazında başa çıkma stratejileri farklı coğrafi ve kültürel bağlamlarda çeşitlilik göstermekle birlikte, çalışmaların önemli bir kısmında başa çıkma bireysel uyum, dayanıklılık geliştirme ve sosyal destek ağlarına yönelme ekseninde ele alınmaktadır. Ataerkil düzenin ürettiği tehdit biçimleri çoğunlukla arka plan bağlamı olarak yer almakta; başa çıkma stratejileri ise mevcut sistem içerisinde var olma pratikleri olarak analiz edilmektedir. Ulusal alan yazına benzer şekilde, uluslararası alan yazında da ataerkil tehditlere karşı geliştirilen başa çıkma stratejilerini ve cinsiyete dayalı güven uçurumu algılarını bütüncül bir çerçevede ele alan çalışmalara ihtiyaç olduğu gözlemlenmiştir. Ulusal ve uluslararası alan yazın karşılaştırıldığında, uluslararası çalışmaların konu çeşitliliği bakımından daha geniş olduğu; ulaşım, seks işçiliği, gıda güvensizliği, engellilik ve yaşlılık gibi alanları kapsadığı görülmektedir.

Bununla birlikte her iki alan yazında da kadınların sıklıkla başvurdukları stratejiler arasında özgüvenli olma, beklenen rollere uygun davranma, sosyal destek arama ve pasif direnç gösterme gibi çeşitli uygulamalar bulunduğu görülmüştür. Bununla birlikte, ulusal ve uluslararası alan yazında ataerkil tehdit kavramının adlandırılmadığı, tüm sorun alanlarını bir arada ele alan çalışma olmadığı, çalışmaların belli kadın gruplarının deneyimlerine odaklandığı ve cinsiyete dayalı güven uçurumu kavramının başa çıkma stratejileri ile ilişkilendirilmediği gözlemlenmiştir. Bu çalışmanın, özetlenen boşluğu doldurması amaçlanmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Tasarımı

Bu çalışma, kadınların ataerkil tehdit deneyimlerini ve geliştirdikleri başa çıkma stratejilerini anlamaya yönelik kadın deneyimi odaklı bir nitel araştırmadır. Nitel araştırmalar, toplumsal olguları katılımcıların öznel deneyimleri üzerinden anlamlandırmayı ve bağlamsal derinlik üretmeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Creswell, 2013; Merriam ve Tisdell, 2016). Creswell (2013) nitel araştırmanın özelliklerini doğal ortamda gerçekleştirilen, güvene dayanan, katılımcıların öznel görüşlerine odaklanan ve esnek yapıya sahip bir yöntem olarak ifade etmektedir.

Feminist yaklaşım, bilimde objektiflik iddiasını sorgulayan, bilimsel yöntemlerin erkek merkezli yapısını eleştiren ve kadınların deneyimlerini bilginin merkezine yerleştiren bir çerçeve sunmaktadır (Harding, 1987). Bu çalışmada söz konusu yaklaşım, araştırmacı ile katılımcı arasındaki güç ilişkilerini dönüştürmeyi amaçladığından ve kadınların gündelik deneyimlerinin derinlemesine anlaşılmasını önceliklendirmesi nedeniyle tercih edilmiştir. Feminist yöntem ise, bu çerçevenin saha kısmına bir yansıması olarak araştırmacının da sürece eklendiği esnek bir araştırma pratiğini anlatmaktadır. Bu yöntem, politik boyutuyla cinsiyetler arasındaki eşitsizliği ortadan kaldırarak kadının her alanda durumunu iyileştirmeyi hedeflemekte ve araştırma sürecini hem araştıran hem de katılımcı için bilinçlenme süreci olarak kabul etmektedir (Güçlü, 2012).

Veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme ve analiz için ise tematik analiz yöntemi, yürütülen bu çalışmanın amacı ve doğasına uygunluğu nedeniyle tercih edilmiştir. Derinlemesine görüşmeler, katılımcıların deneyimlerini kendi anlam dünyaları içerisinde ifade etmelerine olanak sağlayan esnek ve etkileşimli bir veri toplama tekniğidir (Kvale ve Brinkmann, 2009). Elde edilen veriler, Braun ve Clarke'ın (2006) geliştirdiği tematik analiz

yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Tematik analiz, veri setindeki anlam örüntülerini sistematik şekilde tespit etmeye ve yorumlamaya imkân tanıyan bir yöntemdir. Veri setini en temel düzeyde organize ederek zengin ayrıntılarla tanımlamaktadır (Braun ve Clarke, 2006). Analiz sürecinde kodlama, tema geliştirme ve temaların kuramsal çerçeve ile ilişkilendirilmesi aşamaları izlenmiştir. Tematik analiz, kadınların ataerkil tehdit deneyimlerini hem öznel hem de yapısal düzeyde anlamlandırmaya imkân tanınması bakımından araştırma soruları ile uyumlu olduğu için tercih edilmiştir.

Araştırma kapsamında, kamusal alandaki sorun boyutlarının seçilmesinde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının *Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024-2028)* belgesinden ve alan yazından yararlanılmıştır. Böylece, *eğitim, sağlık, ulaşım, aile/sosyal yaşam ve istihdam* sorun alanları incelenmiştir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2024). Araştırmanın kuramsal zemini, Walby'nin (2014) ataerkinin kamusal ve özel alanlarda farklı biçimlerde uygulamaya konduğunu açıklayan yapısal analizine dayanmaktadır. Bu yaklaşım, kadınların ataerkil tehditleri bireysel deneyimlemelerine ek olarak, kamusal ve özel alanlarda yeniden üretilen güç ilişkileri bağlamında deneyimlediklerini ortaya koymaktadır. Kadınların devlete karşı güvensizlik deneyimleri, Pateman'ın (2017) cinsel sözleşme kuramı çerçevesinde değerlendirilmiş ve kadınların gündelik yaşamlarında başvurdukları başa çıkma stratejileri ise De Certeau'nun (1984) gündelik direniş yaklaşımı ile incelenmiştir.

2.2. Araştırmanın Soruları

Araştırmacı tarafından, bu çalışma ile aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

- Ülkemizde kadınların kamusal alanda karşılaştıkları sorun alanları nelerdir?
- Ülkemizde kadınlar ne tür ataerkil tehditlerle karşı karşıya kalmaktadırlar?
- Kadınların kendilerini tehlikelerden korumak için kullandıkları başa çıkma stratejileri nelerdir?
- Kadınlar başa çıkma stratejileri uygularken neler hissetmektedirler?

- Kadınların öznel deneyimleri devlet kurumlarına yönelik düşüncelerini nasıl etkilemektedir?
- Kadınların uyguladıkları başa çıkma stratejilerinden yola çıkılarak ne tür sosyal politika önerileri geliştirilebilir?

2.3. Araştırmanın Sayıtları

Araştırmacı tarafından, her yaş grubundan kadının kamusal alanın farklı sorun alanlarında çeşitli biçimlerde ataerkil tehditlerle karşılaştıkları varsayılmaktadır. Kadınların bu tehdit durumları ile mücadele edebilmek için farklı başa çıkma stratejileri uyguladıkları kabul edilmektedir. Kadınların karşılaştıkları ataerkil tehditler nedeniyle, devlet kurumlarına duydukları güvenin olumsuz etkilendiği ve erkeklere kıyasla daha az olduğu düşünülmektedir.

2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Saha çalışması sürecinde derinlemesine görüşme tekniği kullanılmasına karar verilmiş olup görüşmelerde ilk etapta katılımcıların ses kaydının alınması planlanmıştır. Ancak, görüşmeler esnasında katılımcılar ses kaydı alınırken düşüncelerini aktarmada zorluk yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bunun üzerine araştırmacı, yüz yüze görüşmelerde ses kaydı alınmasına ek olarak, katılımcılara görüşmelerin yazılı olarak kayıt altına alınabileceğini ifade etmiştir. Buradan hareketle, görüşmelerde katılımcıların tercihlerine göre ses kaydı veya not tutulmuştur. Yüz yüze görüşmelerde; katılımcılarla göz teması kurabilme, jest ve mimiklerini gözlemleme ve katılımcı ile araştırmacı arasında deneyim paylaşımı gibi fırsatların olması avantajlı noktalar olarak değerlendirilirken; görüşmelerde uygun ve sessiz ortamlar bulmakta zorluk yaşanması, katılımcıların ses kaydı alınmasına yönelik çekinceleri, görüşmelerin ayarlanması gibi sorunlar dezavantajlı noktalar olarak ele alınabilir.

Görüşmelerin belirli bir zaman ve mekânda yapılmış olması nedeniyle çalışma bağlamsal yönden sınırlıdır. Buna ek olarak, katılımcıların kişisel görüşlerini tamamen şeffaf şekilde paylaşmada çekinceleri olabileceği için verilerin güvenilirliği konusunda kesin bir

yargıya varılamaması bir diğer sınırlılık olarak değerlendirilebilir. Araştırmacının bir kamu kurumunda çalışıyor olması da katılımcıların çekinmesine yol açan sebeplerden biri olmuş; bazı katılımcılar özellikle kamu kurumlarına yönelik düşüncelerini paylaşmaktan kaçınmışlardır. Araştırmacı, katılımcıları görüşmeler esnasında yönlendirmemek amacıyla nötr bir tonu korumak ile feminist yöntemin bir gerekliliği olarak bilimsel hiyerarşiyi kırmak arasındaki dengeyi sağlamakta zorluk deneyimlemiştir.

Görüşmeler, araştırmacının erişim ve konaklama imkânları nedeniyle Ankara ve Konya şehirlerinde yürütülmüştür. Ankara'nın memur ve öğrenci yoğunluklu bir nüfusa sahip olması, sık iç göç alan bir büyükşehir ve başkent olması; Konya'nın ise sosyokültürel dokusu ve muhafazakâr nüfus yapısı bakımından farklılaşması nedeniyle, iki şehir arasında katılımcıların ataerkil tehditlere ilişkin deneyimlerini ve düşüncelerini etkileyebilecek hususlar bulunabileceği göz ardı edilmemelidir. Ancak, çalışma kapsamında şehirler arası karşılaştırma amaçlanmamış olup bulgular şehir bazlı bir ayrım olmadan bütüncül olarak değerlendirilmiştir. Bu durum çalışmanın sınırlılıklarından birisi olarak değerlendirilmelidir.

2.5. Araştırma Yönteminin ve Veri Toplama Aracının Belirlenmesi

Bu çalışmada araştırmacı, kadınların deneyimlerinden hareketle sosyal politika önerileri sunarak hem sosyal normlara dokunmayı hem de kadınların hayatını kolaylaştırmayı amaçladığından nitel yöntem seçmiştir. Nitel yöntem, özellikle sosyal politika geliştirme sürecinde bireylerin tutumlarını, değişen ihtiyaçlarını ve kültürel normları analiz etmekte önemlidir (Ritchie ve Spencer, 1994). Feminist yöntem ve yaklaşımların kadın deneyimine özel vurgusu nedeniyle, nitel yöntemin kadın bakış açısıyla sentezlenmesinin faydalı olduğuna karar verilmiştir (Güçlü, 2012).

Buradan hareketle, çalışmanın feminist yöntem ve yaklaşımlardan faydalanan nitel bir çalışma şeklinde kurgulanmasında birkaç neden bulunmaktadır. Bunlardan ilki, araştırmacının kadınların hikâyelerini kendi seslerinden dinlemek istemesidir. İkincisi, araştırmacının da bir

kadın olmasından hareketle, katılımcıların kendilerini rahat ve güvende hissetmelerine ve erkek egemen bilimsel normların dışına çıkmasına önem vermesidir. Üçüncüsü, çalışma ile katılımcıların, çalışmanın potansiyellerinin ve sınırlarının araştırmacı tarafından keşfedilmesinin hedeflenmesidir.

Feminist yöntem ve yaklaşımlarda, araştırmacının görüştüğü kadınlarla karşılıklı samimi bir diyalog içine girmesi ve kadınlarla birlikte değişimi hedeflemesi beklenmektedir (Wolf, 2009). Buradan hareketle, saha çalışması için en uygun tekniğin derinlemesine görüşme yöntemi olduğuna karar verilmiştir. Derinlemesine görüşme tekniğinin seçilmesinde, katılımcılarla kendi deneyimlerini de paylaşarak görüşme sürecini zenginleştirmek istemesi ve kadınların seslerinin duyurulmasında rol almayı tercih etmesi etkili olmuştur. Derinlemesine görüşmeler esnasında araştırmacı tarafından açık uçlu 29 soruluk bir soru formu kullanılmıştır. Görüşme formu, yarı yapılandırılmış ve açık uçlu sorulardan oluşacak şekilde hazırlanmıştır. Açık uçlu sorular, katılımcıların deneyimlerini kendi anlam dünyaları içerisinde ifade etmelerine ve araştırmacının derinlemesine veri elde etmesine olanak sağlamaktadır (Kvale ve Brinkmann, 2009; Merriam ve Tisdell, 2016). Bu teknik, kadınların ataerkil tehditlere ilişkin deneyimlerini kendi anlatılarıyla detaylı biçimde aktarma olanağı sunması nedeniyle tercih edilmiştir.

Görüşme formu hazırlama sürecinde, araştırmacı formda yer alacak sorular kapsamında mevcut çalışmalar incelenmiş; bu süreçte kaynak önerisi alınırken üretken yapay zekâ araçlarından Claude Sonnet 4.6 versiyonundan da faydalanılmıştır. Görüşme formunda; katılımcıların demografik bilgileri, ataerkil tehdit algıları ve deneyimleri, başa çıkma stratejileri ile cinsiyete dayalı güven uçurumu algılarına ilişkin sorular yer almaktadır.

2.6. Çalışma Grubunun Seçilmesi

Bu araştırmanın evrenini, ataerkil tehdit deneyimine sahip kadınlar oluşturmaktadır. Ancak nitel araştırmalarda amaç belirli bir olgunun derinlemesine anlaşılması olduğundan

amaçlı örnekleme tercih edilmiştir (Creswell, 2013; Patton, 2015). Amaçlı örnekleme, araştırmanın çalışma grubunda yer alan durum, birey veya kurumların belli bir amaç çerçevesinde derinlemesine incelenmesini hedeflemektedir (Holloway ve Wheeler, 2002). Palinkas, Horwitz, Green, Wisdom, Duan ve Hoagwood’a (2015) göre amaçlı örnekleme, ilgi duyulan fenomenle ilgili bilgi açısından zengin vakaların belirlenerek seçilmesi için kullanılmaktadır. Amaçlı örnekleme, belirli ölçütleri karşılayan ve araştırma sorularına en fazla katkı sağlayabilecek katılımcıların seçilmesine dayandığından, ataerkil tehdit deneyimi yaşamış ve bu deneyime ilişkin anlatı sunabilecek kadınlara ulaşılmıştır. Bu çalışmada amaçlı örneklemin türlerinden kartopu örnekleme tekniği ile çalışma grubunun oluşturulmuştur. Kartopu örnekleme tekniğinde araştırmacı, araştırdığı konu hakkında bilgili olduğu kişilere odaklanarak onların referans gösterdiği kişilerle görüşmelerini sürdürerek saha çalışması yürütmektedir (Flick, 2014). Buradan hareketle, araştırmacı görüşme gerçekleştirdiği katılımcıların referanslarından hareketle yeni katılımcıları takip ederek süreci tamamlamıştır.

Creswell (2013) nitel araştırmacıların amacının genelleme yapmak değil, derinlemesine bir anlayış geliştirmek olduğunu belirtmiştir. Nitel araştırmalarda yeterli katılımcı sayısı; elde edilen verinin kalitesine ve doygunluğuna, çalışmanın kapsamına ve kullanılan yöntemle bağlıdır. Yeterlilik, artık yeni bir bilgi elde edilemediğinde ve tekrar sağlandığında ulaşılır (Morse, 1994). Bu çalışma kapsamında 19 gönüllü kadınla görüşme gerçekleştirilmiş, yeni temaların ortaya çıkmadığı ve yeterliliğin sağlandığı noktaya kadar görüşmelere devam edilmiştir. Araştırmada çeşitliliğin sağlanması adına, katılımcıların seçiminde yaş, eğitim düzeyi, meslek, medeni durum gibi değişkenlerde çeşitlilik sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu 2025 yılı Kasım- Aralık aylarında Ankara ve Konya illerinde ikamet eden 19 gönüllü kadın katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcılara kartopu örnekleme tekniği ile ulaşılmıştır. Ankara ve Konya şehirlerinin seçilmesinde araştırmacının saha erişimi ve veri toplama olanakları belirleyici olmuş; iki şehrin kültürel ve sosyal dokusu

ile nüfus yapısının katılımcıların deneyimlerini etkileyebileceği değerlendirilmekle birlikte çalışmanın bulgularının değerlendirilmesinde bu hususa odaklanılmamıştır.

2.7. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verileri; 2025 yılının Kasım ve Aralık aylarında toplanmıştır. Çalışmaya katılım sağlamak isteyen gönüllülere ulaşılmış ve araştırmacı tarafından aydınlatılmış onam formu ile bilgilendirme yapılmıştır. Onam formu; katılımcıların araştırmanın konusu, amacı, süreci, kayıt durumu, yaklaşık süresi, araştırmaya katılım ve araştırmadan çekilme durumlarına dair bilgilendirilmesi amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Veri toplama sürecinde katılımcılar ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiş; ancak katılımcıların taleplerine göre ses kaydından veya not tutma yönteminden faydalanılmıştır. Katılımcıların tercihlerine göre veri toplama sürecinin yönetilmesinin, görüşmecileri aktif bir özne olarak konumlandırması nedeniyle feminist araştırma ilkeleriyle uyumlu olduğuna inanılmaktadır. Benzer şekilde Heath, Williamson, Williams ve Harcourt (2018) tarafından yürütülen çalışmada, katılımcı odaklı bir yaklaşım benimsenmiş ve araştırmacılar, katılımcıların belirli bir yöntemle katılma kararlarının kişisel uygunluk, araştırmacıyla iletişimlerine dair inançları ve verdikleri yanıtlara ilişkin kaygıları tarafından belirlendiğini öne sürmüşlerdir. Çalışmada sonuç olarak, katılımcılara esneklik tanınmasının araştırmaya katılım oranını artırabileceği ortaya çıkarılmıştır.

Çalışmaya katılım sağlayabileceği düşünülen veya diğer katılımcılar tarafından önerilen kişilere yüz yüze veya mesaj aracılığı ile çalışma hakkında bilgi verilmiş, katılım sağlayacağını onaylayan katılımcılarla görüşme günü ve yeri planlanmıştır. Görüşmenin hemen öncesinde ses kaydına rızaları olup olmadığı sorulmuş; istemeyen katılımcılarla detaylı not alınarak görüşmeler yürütülmüştür.

Yüz yüze görüşmeler katılımcıların uygun gördükleri zamanlarda ve mekânlarda gerçekleştirilmiş ve yaklaşık 20-40 dakika sürmüştür. Görüşmelerde soru formu esnek bir şekilde takip edilmiştir. Görüşmeler esnasında, araştırmacı ile araştırılan arasında samimiyet

bağı kurulmuş ve karşılıklı paylaşıma dayanan bir süreç yürütülmüştür. Kadın dostu bir tutumla yürütülen bu çalışmada, katılımcıların bireyselliklerine, mahremiyetlerine ve kendilerini rahat hissetmelerine özen gösterilmiştir. Araştırmacı, konumunu analizin bir parçası olarak değerlendirmiş, kadın kimliğinden, bu alanda öğrenme sürecinde olmasından ve konuya ilişkin alan yazın ile tanışıklığından faydalanmıştır. Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubuna Alınan Katılımcılara Yönelik Bilgiler

Katılımcı	Yaş	Eğitim Durumu	Çalışma Durumu	Medeni Durum	Yaşama Koşulları	Gelir	Çocukluk	Görüşme Formatı	Görüşme Aracı
K1	58	İlkokul Mezunu	Çalışmıyor	Evli	Eşi ve çocuğu ile şehirde yaşıyor	Yok	Kırsal	Yüz yüze	Ses kaydı
K2	28	Yüksek Lisans Mezunu	Çalışıyor	Bekâr	Ailesi ile şehirde yaşıyor	Orta düzey gelir	Kent	Yüz yüze	Ses kaydı
K3	32	Yüksek Lisans Öğrencisi	Çalışıyor	Evli	Eşi ve kardeşi ile şehirde yaşıyor	Orta düzey gelir	Kent	Yüz yüze	Ses kaydı
K4	35	Lisans Mezunu	Çalışmıyor	Evli	Çocukları ile şehirde yaşıyor	Yok	Kırsal	Yüz yüze	Not tutma
K5	25	Yüksek Lisans Öğrencisi	Çalışıyor	Bekâr	Şehirde yalnız yaşıyor	Üst düzey gelir	Kent	Yüz yüze	Not tutma
K6	26	Yüksek Lisans Öğrencisi	Çalışmıyor	Bekâr	Ailesi ile şehirde yaşıyor	Yok	Kent	Yüz yüze	Ses kaydı
K7	37	Lisans Mezunu	Çalışıyor	Evli	Eşi ve çocuğu ile şehirde yaşıyor	Yok	Kırsal	Yüz yüze	Not tutma
K8	34	Lisans Mezunu	Çalışıyor	Evli	Eşi ve çocuğu ile şehirde yaşıyor	Orta düzey gelir	Kent	Yüz yüze	Not tutma
K9	24	Lisans Mezunu	Çalışıyor	Evli	Eşi ile şehirde yaşıyor	Orta düzey gelir	Kent	Yüz yüze	Not tutma
K10	43	Lisans Mezunu	Çalışmıyor	Evli	Eşi ve çocuğu ile kırsalda yaşıyor	Yok	Kent	Yüz yüze	Not tutma

Katılımcı	Yaş	Eğitim Durumu	Çalışma Durumu	Medeni Durum	Yaşama Koşulları	Gelir	Çocukluk	Görüşme Formatı	Görüşme Aracı
K11	40	İlkokul Mezunu	Çalışmıyor	Evli	Çocukları ile kırsalda yaşıyor	Yok	Kırsal	Yüz yüze	Not tutma
K12	28	Lisans Mezunu	Çalışıyor	Bekâr	Şehirde yalnız yaşıyor	Orta düzey gelir	Kent	Yüz yüze	Not tutma
K13	60	Lise Mezunu	Çalışmıyor	Evli	Şehirde yalnız yaşıyor	Alt düzey gelir	Kırsal	Yüz yüze	Ses kaydı
K14	39	Ön Lisans Mezunu	Çalışıyor	Evli	Eşi ve çocuğu ile kırsalda yaşıyor	Orta düzey gelir	Kırsal	Yüz yüze	Not tutma
K15	25	Lisans Mezunu	Çalışıyor	Evli	Eşi ile şehirde yaşıyor	Orta düzey gelir	Kent	Yüz yüze	Not tutma
K16	33	Yüksek Lisans Mezunu	Çalışıyor	Evli	Eşi, çocuğu ve annesi ile kırsalda yaşıyor	Orta düzey gelir	Kırsal	Yüz yüze	Not tutma
K17	19	Lisans Öğrencisi	Çalışmıyor	Bekâr	Şehirde yalnız yaşıyor	Alt düzey gelir	Kent	Yüz yüze	Not tutma
K18	34	Lisans Mezunu	Çalışıyor	Evli	Eşi ve çocuğu ile kırsalda yaşıyor	Orta düzey gelir	Kent	Yüz yüze	Not tutma
K19	25	Lisans Mezunu	Çalışıyor	Bekâr	Şehirde yalnız yaşıyor	Üst düzey gelir	Kırsal	Yüz yüze	Not tutma

Tablo 1’de görüldüğü gibi çalışma grubunda yer alan kadınların yaşları 19 ile 60 arasında değişmektedir. Katılımcıların yaş ortalaması ise 33,95 (SS=10, 83) olarak hesaplanmıştır. Çalışmaya katılan kadınlardan 2’si ilkokul, 1’i lise, 1’i ön lisans, 9’u lisans, 2’si yüksek lisans mezunudur. 1 katılımcı üniversite öğrenimini; 3 katılımcı ise yüksek lisans öğrenimini sürdürmektedir. Çalışma durumuna bakıldığında 12 katılımcının aktif olarak istihdamda yer aldığı, 7 katılımcının ise çalışmadığı görülmektedir. Yaşam koşulları incelendiğinde; 6 katılımcının eşi ve çocukları ile; 2 katılımcının ailesi (anne, baba, kardeşleri ile); 2 katılımcının yalnızca çocukları ile; 5 katılımcının yalnız; 1 katılımcının eşi, çocuğu ve

annesi ile; 1 katılımcının eşi ve kız kardeşi ile ve 2 katılımcının da yalnızca eşleri ile yaşadığı görülmüştür. Katılımcıların çoğunluğu kentte yaşamaktadır (n=14), 5 katılımcı ise kırsal bölgede ikamet etmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu orta düzey gelire sahiptir (n=9). Altı katılımcı herhangi bir bireysel gelire sahip olmadığını belirtmiştir. Alt gelir grubunda yer alan katılımcı sayısı iki, üst gelir grubunda yer alan katılımcı sayısı ise iki olarak belirlenmiştir. Katılımcıların çocukluk deneyimleri açısından ise kent (n=11) ve kırsal (n=8) dağılımının görece dengeli olduğu görülmüştür.

2.8. Veri Analizi Süreci

Bu çalışmada, elde edilen verilerin analizinde tematik analiz yöntemi kullanılmasına karar verilmiştir. Bu analiz yöntemi, veri setini en temel düzeyde organize ederek zengin ayrıntılarla tanımlamaktadır (Braun ve Clarke, 2006). Bu yöntemin tercih edilmesinin temel nedeni, kadınların ataerkil tehditlere ilişkin deneyimlerinin kendi anlatıları doğrultusunda anlamlandırılmasına imkân tanınmasıdır. Ayrıca bu yöntem, kadını merkezine alan nitel araştırma yaklaşımıyla uyumludur.

Tematik analiz süreci, Braun ve Clarke (2006) tarafından önerilen ve Caulfield (2019) tarafından açıklanan altı aşamalı çerçeve doğrultusunda yürütülmüştür. İlk aşamada, ses kayıtları yazıya aktarılmış; not tutma yoluyla toplanan cevaplar incelenmiştir. Elde edilen transkript dosyalar MAXQDA 20 programına yüklenmiştir. Veriler araştırmacı tarafından tekrar tekrar okunarak ilk izlenimler not edilmiştir. İkinci aşamada, veri setindeki dikkat çekici özellikler sistematik biçimde kodlanmış ve her bir kodla ilişkili veriler bir araya getirilmiştir. Üçüncü aşamada, oluşturulan kodlar potansiyel temalar altında gruplanmış ve her bir temaya ilişkin veriler derlenmiştir. Dördüncü aşamada, temaların kodlanmış alıntılar ve tüm veri seti ile uyumu gözden geçirilmiş ve analize ilişkin bir tematik harita oluşturulmuştur. Beşinci aşamada, temaların kapsamı ve analizin ortaya koyduğu genel anlatı netleştirilerek her bir tema

tanımlanmış ve adlandırılmıştır. Son aşamada ise, temaları en iyi temsil eden alıntılar seçilmiş; analiz, araştırma soruları ve ilgili alan yazınla ilişkilendirilerek raporlanmıştır.

2.9. Araştırmacının Rolü

Araştırmacı, veri toplama sürecine başlamadan önce 26 Haziran 2025 tarihinde Ankara Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu’nun 4 numaralı toplantısında 127 numaralı Kararı ile etik kurul onayı almıştır. Soru formu ile aydınlatılmış onam formunun hazırlanmasının ardından araştırmacı, gönüllü katılımcılarla görüşme sürecine başlamıştır. İlk olarak yakın çevresindeki kadınlarla temasa geçmiş, onların da tanıdıklarına haber etmesi ile katılımcılara ulaşılmıştır. Çalışmayı daha fazla kişiye ulaştırabilmek amacıyla, Ankara Üniversitesi Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı e-posta gruplarına da bilgilendirme mesajı iletilmiştir. Gönüllü katılımcılara aydınlatılmış onam formu verilerek ayrıca bilgilendirme yapılmış; onay alındıktan sonra görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeden önce soruların kapsamını, hangi amaçla sorulduğunu ve görüşme sürecini açıklayıcı konuşmalar gerçekleştirilmiştir. Görüşme esnasında araştırmacı, katılımcıların odağı kaybetme, takılma, bağlamdan kopma gibi durumlarına uygun müdahalelerde bulunarak akışın devam etmesini sağlamıştır.

2.10. Etik İlkeler

Soru formunda katılımcılara hitap biçimini belirlemeye yönelik olarak “Size nasıl seslenmemi istersiniz?” sorusu yer almaktadır. Ancak uygulama sürecinde katılımcıların bu soruya ağırlıklı olarak kendi isimlerini belirtmeleri nedeniyle, söz konusu sorunun araştırmanın amacı açısından işlevsel bir katkı sunmadığı değerlendirilmiş ve veri analizine dâhil edilmemiştir. Bu kapsamda, katılımcılar yöntem bölümünde sunulan tabloda ve analiz sürecinde “K1, K2, K3...” şeklinde kodlanarak gösterilmiştir. Araştırma süreci boyunca katılımcıların gizliliği, mahremiyeti ve kimlik bilgileri korunmuştur. Veriler yalnızca araştırma

amacıyla kullanılmıştır. Araştırma, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün etik ilke ve yönergelerine uygun şekilde yürütülmüştür.

Bununla birlikte, araştırma sürecinde üretken yapay zekâ kullanımında Yükseköğretim Kurulu tarafından uygun değerlendirilen çerçeve de dikkate alınmış; etik sınırların dışına çıkılmamasına özen ve hassasiyet gösterilmiştir. Bu çalışma kapsamında, alan yazın taramasında üretken yapay zekâ araçlarından Claude Sonnet 4.6 versiyonu kullanılmasına karar verilmiş olup öncelikle Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Dair Etik Rehber (Yükseköğretim Kurulu, 2024) okunmuştur. Rehberde yer alan bilgilendirmeler doğrultusunda ilk olarak seçilen üretken yapay zekâ sistemine ilişkin bilgi edinilmiştir. Ardından, alan yazın taramasında ve çeviri işlemlerinin yapılması sürecinde yapay zekâdan faydalanılmıştır. Elde edilen sonuçlar, araştırmacı tarafından kontrol edilmiş olup hatalar giderilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, görüşmelerde elde edilen verilerin tematik analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular sunulmaktadır. Veri analizi sürecinde araştırmanın amacına bağlı kalınarak, araştırma sorularına uyumlu 6 tema, 19 alt tema ve 56 ön kod oluşturulmuştur. Bahse konu veriler aşağıda yer alan tabloda sunulmuştur.

Tablo 2. Tematik Analiz Sonucu Elde Edilen Tema ve Alt Temalar

Tema	Alt Tema	Ön Kodlar
1. Kadınların Karşılaştığı Sorun Alanları	Toplumsal Alan	<i>Ulaşım araçları</i> <i>Gece vaktinde sokaklar</i> <i>İssız alanlar</i> <i>Kalabalık ortamlar</i>
	Aile ve Sosyal İlişkiler	<i>Sosyal yaşam</i> <i>Ev içi ilişkiler</i> <i>Erkek aile üyeleri</i>
	İş ve Eğitim Hayatı	<i>Eril otorite</i> <i>Ciddiye alınmama</i> <i>Erişimin engellenmesi</i>
	Sağlık Alanı	<i>Rahatsız edici muayene</i> <i>Erişimde zorluklar</i>
2. Ataerkil Tehdit Türleri	Fiziksel Güvenliğe Yönelik Tehditler	<i>Fiziksel taciz</i> <i>Saldırıya uğrama korkusu</i> <i>Takip edilme</i>
	Rahatsız Edici Davranışlar ve Cinsiyetçi Tutumlar	<i>Rahatsız edici bakışlar</i> <i>İstenmeyen temas kurma</i> <i>Cinsiyetçi söylemler</i>
	Günlük Hayatta Kısıtlanma	<i>Öz kısıtlama</i> <i>Kıyafetine dikkat etme</i> <i>Sosyal izolasyon</i>
	İş Yaşamında ve Eğitimde Zorlanma	<i>Kadının dışlanması</i> <i>Sorunlu görülme</i>

3. Başa Çıkma Stratejileri	Fiziksel ve Teknolojik Önlemler	<i>Kapı kilitleme Teknolojik desteklerden faydalanma Koruyucu amaçlı alet taşıma</i>
	Davranışsal ve Sosyal Stratejiler	<i>Hızlı yürüme Kulaklık takmama Kalabalık yerleri tercih etme Kadın yanını tercih etme</i>
	Psikolojik ve İçsel Mekanizmalar	<i>Sessiz kalma Kabullenme Mücadele etme</i>
	Sosyal Ağ ve Dış Destek Kullanımı	<i>Aileye haber verme Telefonda konuşma Güvenli sosyal çevre oluşturma Resmi şikâyet</i>
4. Başa Çıkma Stratejilerinin Kadınlar Üzerindeki Etkileri	Yorgunluk, Tükenmişlik ve Özgürlük Kaybı	<i>Sürekli tetikte olma Yorulma Özgürlük kısıtlanması</i>
	Kaygı, Umutsuzluk ve Çaresizlik	<i>Tedirginlik Umutsuzluk Çaresiz hissetme</i>
5. Devlet Kurumlarına Yönelik Düşünceler	Şüphe ve Eleştiri	<i>Adalet sistemine şüphe Yetersiz bulma</i>
	Koşullu Güven ve Cinsiyet Temelli Algılar	<i>Koşullu güven Erkeklerin daha rahat olması</i>
6. Sosyal Politika Önerileri	Eğitim ve Toplumsal Dönüşüm	<i>Aile eğitimi Toplumsal farkındalık</i>
	Yasal ve Cezai Düzenlemeler	<i>Caydırıcı cezalar Hızlı adalet Sıfır tolerans</i>
	Destek Mekanizmaları ve İmkânlar	<i>Psikolojik destek Kadın dostu uygulamalar Ekonomik güçlendirme Teknolojik destek</i>

Tabloda belirlenen temalara ait alt tema sayıları incelendiğinde:

- Tema 1: 4 alt tema, 12 ön kod
- Tema 2: 4 alt tema, 11 ön kod
- Tema 3: 4 alt tema, 14 ön kod

- Tema 4: 2 alt tema, 6 ön kod
- Tema 5: 2 alt tema, 4 ön kod
- Tema 6: 3 alt temadan, 9 ön koddan oluştuğu görülmektedir.

3.1. Tema 1: Kadınların Karşılaştığı Sorun Alanları

Bu başlık altında, katılımcıların ataerkil tehditlere en sık maruz kaldıkları sorun alanlarını tespit edebilmek amacıyla cinsiyet kaynaklı problemlere ilişkin deneyimleri sorulmuştur. Cevaplar incelendiğinde, katılımcıların birçok alanda sorunlarla yüzleştiklerini dile getirdikleri görülmüştür. Buradan hareketle, araştırma sorularıyla uyumlu dört alt tema oluşturulmuştur. Bu alt temalar; *toplumsal alan, aile ve sosyal ilişkiler, iş ve eğitim hayatı ile sağlık alanı* olarak tanımlanmıştır.

3.1.1 Toplumsal Alan Alt Teması

Bu alt tema kapsamında; kadınların toplumsal alanda deneyimledikleri güvensizlik algısını etkileyen *ulaşım araçları, gece vaktinde sokaklar, ıssız alanlar ve kalabalık ortamlar* ön kodları belirlenmiştir. Katılımcı ifadeleri, kamusal alanın kadınlar açısından dinamik bir güvenlik düzeyine sahip olduğunu; çoğu zaman saat, mekân ve sosyal çevreye bağlı olarak değişken ve riskli bir deneyim alanı olarak algılandığını göstermektedir. K2, K3, K4, K5, K6, K12, K213 ve K14 şahsi araçları dışında ulaşım alternatifleri kullanmanın kendilerini potansiyel mağduriyete açık hissettirdiğini ifade etmişlerdir. Katılımcı ifadelerinden örnekler şöyledir:

“Öğrenciyken yaptığım ulaşım da bazen şoför ve muavinlerin tutumlarından dolayı rahatsız hissederdim.” (K2, 28, Yüksek Lisans Mezunu, Bekâr, Çalışıyor)

“Akşam saatlerinde toplu taşımada tek kalırsam panikliyorum.” (K4, 35, Lisans Mezunu, Çalışmıyor)

“Otobüste, toplu taşımada çok tehlikede hissediyorum. En çok orada. Sokakta yürürken, akşam yürürken. Ya da herhangi bir karşı cinsle konuşurken bile.” (K6, 26, Yüksek Lisans Öğrencisi, Bekâr, Çalışmıyor)

“Genellikle toplu taşıma kullanıyorum ama her seferinde tedirginim.” (K12, 28, Lisans Mezunu, Bekâr, Çalışıyor)

Cevaplarda sıklıkla dile getirilen kod *gece vaktinde sokaklar* olup kadınlar gece vakti tek başlarına sokakta bulunmalarının onları huzursuz hissettirdiğini ifade etmektedir. Akşam saatlerinde toplu taşıma kullanımı ve تنها sokaklarda bulunma durumu kadınlar açısından

potansiyel bir risk alanı olup gündelik hareketliliklerini sınırlamaktadır. Bazı katılımcılar, olumsuz somut deneyim yaşamamış olsalar da, kamusal alanda mağdur olma ihtimalini sürekli akıllarında tuttuklarını belirtmişlerdir. K2 herhangi bir olumsuz tecrübe deneyimlememesine rağmen, “*Ama televizyondaki cinayet haberleri... Akşam vakitlerinde ulaşım kullanmak tehlikede hissettiriyor tabii.*” ifadesi ile korkularını dile getirmiştir. Bu cevap, kadınların güvensizlik duygusunun toplumsal hafızada yer eden şiddet anlatılarından beslendiğini göstermekte ve toplumsal alanın olasılıklar üzerinden kadınlar için tehditkâr bir nitelik kazandığını ortaya koymaktadır.

Katılımcı ifadelerine bakıldığında ıssız alanların da kadınlar tarafından riskli mekânlar olarak tanımlandığı görülmektedir. K10’un “*İssız ve çok sakin olan yerlerde bulunmuyorum.*” ifadesi, geceleri sokakların tenhalaşmasının kadınların toplumsal alandan kaçınmasına yol açtığını göstermektedir. Bu bağlamda, kamusal alanın güvenliğinin yoğunluğa ve zamana bağlı olarak şekillendiği yorumu yapılabilir.

Öte yandan, bazı katılımcılar için *kalabalık ortamlar* da benzer biçimde tehlikeli olarak deneyimlenmektedir. K6’nın “*Daha önce taciz edildim. Bir gün otobüse bindiğimde çok kalabalıktı. Bir adam sürekli bana değiyor. Sonra biri görüp müdahale etti. Kurtulduğumu düşündüm ama adam inmedi ve inmeyince daha da gerildim. Uzun bir süre [...] binmek istemedim.*” cevabı, kalabalığın her zaman rahatlatıcı bir unsur olmadığını; aksine uygunsuz davranışı saklayarak tacize zemin hazırlayabildiğini ortaya koymaktadır. Bu anlatı, toplumsal alanın kalabalığın güvenlik anlamına gelen basit bir mantıkla deneyimlenmediğini göstermektedir.

Bulgular değerlendirildiğinde, toplumsal alanda deneyimlenen ve deneyimlemekten korkulan ataerkil tehditlerin kadınların hareket alanlarını sınırlandırdığı değerlendirilmektedir.

3.1.2 Aile ve Sosyal İlişkiler

Bu alt tema kapsamında; kadınların aile yaşamlarında ve sosyal ilişkilerinde algıladıkları ataerkil tehditleri şekillendiren *sosyal yaşam, ev içi ilişkiler, erkek aile üyeleri* ön kodları belirlenmiştir. Katılımcı ifadeleri, kadınların çoğunluğunun aile ortamını güvenli bir alan olarak değerlendirdiğini; ancak büyük bir kısmının sosyal yaşamlarında kendilerini güvende hissetmediklerini göstermektedir.

Öte yandan, katılımcı ifadelerinde aile içi dinamikler ve özellikle *erkek aile üyelerinin* sosyal yaşama ilişkin kısıtlamaları nedeniyle kadınların özgürlüklerinin sınırlandığı görülmektedir. Bu kısıtlamalar çoğunlukla arkadaşlarla vakit geçirme, gece dışarıda bulunma ya da yalnız seyahat etme gibi gündelik pratikler üzerinden şekillenmektedir. K1 ve K5 hane reisi rolündeki babanın sosyal yaşamlarını kısıtladığını ifade etmiştir. Benzer şekilde, hane içerisindeki erkek üyeler tarafından kendilerini kısıtlamak zorunda hissettirilen katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

“Yabancı biri geldiğinde ona göre giyinmek, ona göre mesela banyo saatlerini ayarlamak... Biri kaldığında işte tuvalete gitmekten çekinmek. Ev haliyle dolaşamamak. Mesela yabancı bir erkek işte kendi büyüdüğü birisi olsa bile evde şortla dolaşamıyorsun. Ya da işte kardeşimi yabancı kuzeni de olsa bırakmak istemiyorum evde tek başına.” (K6, 26, Yüksek Lisans Öğrencisi, Bekâr, Çalışmıyor)

“Doğrudan engellenmedim ancak [...] “Başına bir şey gelir” söylemiyle bazı fırsatları kaçırdım. Güvenliğim üzerinden baskıya uğradım.” (K12, 28, Lisans Mezunu, Bekâr, Çalışıyor)

“Özellikle ergenlik dönemimde ailem çevrenin tehlikeli olduğunu düşünerek beni kısıtladı.” (K15, 25, Lisans Mezunu, Evli, Çalışıyor)

Katılımcı ifadeleri, kadınların aile üyelerinin endişeleri ve kısıtlamaları dolayısıyla sosyal boyutta özgürlüklerine ket vurulduğunu göstermektedir. Bu ifadeler, kadınların sosyal yaşamla kurdukları ilişkinin, çoğu zaman aile içindeki erkekler tarafından çizilen sınırlar çerçevesinde şekillendiği görülmektedir.

Öte yandan bazı katılımcılar, aileleri tarafından sosyal yaşama katılımlarının kısıtlanmalarını anlayışla karşıladıklarına işaret eden ifadeler dile getirmişlerdir. Buna örnek olarak, K5’in “*Geceleri dışarı çıkmama izin vermediler, tatile tek başıma gitmeme temkinli yaklaştılar. Okul gezilerine de izin vermezlerdi ama bunun cinsiyetten kaynaklı olmadığını*

düşünüyorum.” cümlesini göstermek mümkündür. Bu durum, görünmeyen ataerkil dengeler nedeniyle toplumda kadınların güvende olmalarını sağlamanın tek yolunun güvenli sınırlar içinde kalmak olduğu düşüncesinden beslenen korku kültürünün normalleştirildiğini ve ataerkil normların kadınlar tarafından da benimsendiğini göstermektedir.

Bununla birlikte, katılımcıların bir kısmı kendi evlerinde dâhi rahatsız hissedebildiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılar, özellikle evde yalnız olduklarında ya da eve yabancı bir erkek geldiğinde, kendilerini huzursuz ve tehlikede hissettiklerini ifade etmişlerdir. K14’ün *“Eşim şehir dışında iken ister istemez korkup kapıları kilitleyip kontrol edip yatıyorum.”* ifadesi bunun bir örneği olarak değerlendirilebilir. Bu durum, kadınların özel alanlarında da bedenlerini, davranışlarını ve rutinlerini erkeklerden gelebilecek tehditlere göre düzenlemek zorunda hissettiklerini göstermektedir.

Buna ek olarak, bazı katılımcıların kendilerine uygulanan kısıtlamaları çocuklarına da güvenlik endişesiyle yansıttıkları ortaya çıkmıştır. *“Ailem sosyal yaşamın tehlikeli olabildiği yüzünden kaynaklarını kısıtladı. Ben de kendimi kısıtlıyorum. Hatta çocuğumu da kısıtlıyorum.”* şeklinde K13 tarafından dile getirilen bu durum, maruz kalınan kısıtlayıcı pratiklerin kadınların yaşamlarının geri kalan kısmını da yönetebildiğini göstermektedir.

Bu alt tema kapsamında elde edilen bulgular, aile içerisindeki dinamiklerin kadınların sosyal yaşama katılımları üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğunu; güvenlik kaygıları ve ataerkil kontrol mekanizmalarının kadınların yaşamlarını özellikle sosyal boyutta engelleyen bir yapıya dönüştüğünü ortaya koymaktadır.

3.1.3 İş ve Eğitim Hayatı

Bu başlık altında; kadınların cinsiyetleri nedeniyle eğitim ve çalışma yaşamlarında karşılaştıkları olumsuz yaşantıları açıklayan *eril otorite, ciddiye alınmama ve erişimin engellenmesi* ön kodları belirlenmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun eğitim süreçlerine erişimde engellerle karşılaşmadığı; buna karşın hem eğitim hem de çalışma yaşamlarının çeşitli

aşamalarında ataerkil yapılar nedeniyle kısıtlandıkları görülmüştür. Bazı katılımcıların eğitime cinsiyetleri nedeniyle erişimlerinin engellendiği ya da bu erişimin erkek aile üyeleri tarafından sınırlandırıldığı ortaya çıkarılmıştır. Bununla birlikte, bazı katılımcıların da çalışma yaşamına katılımına ket vurulduğu görülmüştür. Bu durumu örnekleyen katılımcı ifadelerine aşağıda yer verilmektedir:

“Kız olduğum için ilkokuldan sonra okutulmadım. Erkek kardeşlerim okudu.” (K1, 58, İlkokul Mezunu, Evli, Çalışmıyor)

“Lisedeyken matematik yazılısında düşük aldım, okulun son günleriydi ve düşük aldığım için hocam okulda sözlü yapmak istedi. Hocam erkek olduğu için ve kimseler olmadığı için gitmedim ve düşük almış oldum.” (K4, 35, Lisans Mezunu, Evli, Çalışmıyor)

“Ben lise son sınıftayken, gittiğim kursta bir hocam kız öğrencilerinin hepsine izinsiz dokunup duruyordu. Böyle belimizden tutar, omuzlarımızdan sarılırdı falan öyle bir temastan bahsediyorum, belki de çoğu babanın kızları ergenliğe girdikten sonra kaçındığı bir derecede yakın temastan bahsediyorum. Bundan rahatsız oluyordum inanılmaz derecede ve kiminle paylaşacağımı bilemedim. Aileme anlatırsam acaba bana kızarlar mı diye çok korktuğumu hatırlıyorum.” (K5, 25, Yüksek Lisans Öğrencisi, Bekâr, Çalışıyor)

Katılımcılar tarafından sıklıkla bahsedilen kod *eril otorite* olup kadınların istihdam ve eğitim alanlarındaki yaşantılarını erkeklerin düzenine göre oluşturmak zorunda kaldıkları gözlemlenmiştir. Bazı katılımcılar, aileleri tarafından eğitime erişimlerinin engellendiğini ancak bu durumun erkek kardeşleri için böyle olmadığını ifade etmişlerdir. Bu durum, K12 tarafından “*Erkek kardeşlerim için geçerli olmayan kurallar bana uygulandı.*” şeklinde dile getirilmiştir. Bu ifade, eğitime erişim söz konusu olduğunda ailelerin kız çocuklarının eğitim hakkını erkek kardeşlere kıyasla daha kolay gözden çıkarabildiğini göstermektedir. Böylece *erişimin engellenmesi* ön kodu, ataerkil tehditleri kadınların yaşamlarını erken yaşlardan itibaren şekillendiren yapısal bir sorun olarak ortaya çıkarmaktadır. Buna ek olarak, katılımcı ifadeleri incelendiğinde eğitim hayatına erişim sağlayabilen kadınların eğitim ortamlarının her zaman güvenli ve eşit olmadığı gözlemlenmiştir. Bazı katılımcılar, eğitim yaşamlarındaki erkek otorite figürlerinin kendilerini huzursuz hissettirdiklerini ve bu durumun eğitim süreçlerini olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Eğitim ortamlarında erkek otoritesinin kadınlar açısından bedensel ve psikolojik bir tehdit unsuru olarak deneyimlenebildiği görülmüştür.

Çalışma yaşamına ilişkin bulgular incelendiğinde ise, kadınların büyük bir kısmının iş ortamlarında *ciddiye alınmama* ve *eril otorite* ile şekillenen olumsuz deneyimler yaşadığı görülmektedir. Katılımcılar, erkek çalışanlar tarafından ciddiye alınmadıklarını ve bu durumun da özgüvenlerini olumsuz etkilediğini ifade etmektedir. Kadınlar, bilgi ve yetkinliklerini kabul ettirebilmek için daha fazla çaba sarf etmek zorunda hissettiklerini belirtmektedir. K15'in "*Yapacağım bir hareketin yanlış anlaşıldığı takdirde tehlikede olacağımı biliyorum.*" ifadesinde erkek çalışanlara göre kadın çalışanların çalışma ortamlarında sürekli bir kontrol mekanizması altında hareket etmek zorunda olduklarını göstermektedir. Ayrıca katılımcıların, erkek çalışanların aksine kadınların iş yaşamında dış görünüşleri ve davranışları üzerinden de sürekli izlendiklerini düşündükleri gözlemlenmiştir.

Bununla birlikte, bazı katılımcılar iş ortamlarında başarılarının eril otorite figürleri tarafından görünmez kılındığına ve cinsiyetlerinin mesleki kimliklerinin önüne geçerek tehdit olarak algılandıklarına yönelik düşüncelerini paylaşmışlardır. K18 konuyla ilgili olarak, "*Karşı taraf açısından bir tehdit gibi görüldüğüm için, başarılı olmamdan dolayı ve rekabet... karşı tarafı rahatsız ediyorum.*" ifadesini dile getirmiştir. Buna ek olarak, K4 ve K12 iş yaşamında ciddiye alınmadıklarında ve bu duruma tepki gösterdiklerinde "sorunlu" olarak etiketlendiklerini ifade etmişlerdir.

Bu bulgular, eğitime erişimi engellenen kadınların çoğu zaman istihdama da katılamadığını ve bu durumun kadınların kamusal alandaki görünürlüklerini olumsuz etkilediğini göstermektedir. Ayrıca, kadınların yaşamlarının büyük bir bölümünü oluşturan bu iki sorun alanının kesişiminin kadınların potansiyelleri ile güçlenme olanaklarını kısıtlayan önemli bir mekanizma olduğunu söylenebilir.

3.1.4 Sağlık Alanı

Bu alt tema başlığı altında; kadınların sağlık hizmetlerine erişimde cinsiyet temelli problemlerini incelemek amacıyla *rahatsız edici muayene* ve *erişimde zorluklar* ön kodları

belirlenmiştir. Katılımcıların ifadelerine bakıldığında, kadınların çoğunluğunun sağlık alanında cinsiyetleri nedeniyle doğrudan bir engellenme, tehdit veya güvensizlik hissetmediklerini belirttikleri görülmüştür. K1, K4, K7, K9, K10, K11, K15, K16, K17, K18 ve K19 daha önce sağlık alanında olumsuz bir deneyime sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum, katılımcıların çoğunun sağlık hizmetlerini profesyonel bir alan olarak değerlendirdiklerinin bir göstergesidir. Öte yandan, bu düşüncenin tüm kadınlar için geçerli olmadığı görülmüştür.

Bazı katılımcılar, erkek doktorlar tarafından gerçekleştirilen muayenelerde kendilerini rahatsız hissettiklerini ifade etmişlerdir. Cevaplar incelendiğinde, bu durumun genellikle mahremiyet ihlali, iletişimsizlik, hastanın yeterince ciddiye alınmadığını hissetmesi ve hastanın bedensel bütünlüğüne özen gösterilmemesi ile ilişkilendirilebileceği gözlemlenmiştir. Bu olumsuz deneyimler, K3'ün yanıtında da olduğu gibi, özellikle jinekoloji alanında daha görünür olmakta; bu problemin yalnızca doktorun cinsiyetinin erkek olmasına indirgenemeyeceği ve sağlık alanında kadınların sorunlarının yeterince önemslenmemesinin de dikkate alınması gerektiği görülmüştür. Katılımcının ifadesi, rahatsızlık duygusunun özellikle kadın sağlığı alanındaki sistemsel problemlerden, aceleci muayene uygulamasından ve mahremiyetin yeterince önemslenmemesinden kaynaklandığını göstermektedir.

Katılımcılar ayrıca, çok erken veya çok geç saatlere verilen randevular ve cinsiyetçi yaklaşımlar nedeniyle hissettikleri rahatsızlıkları dile getirmişlerdir. Bu durum, sağlık hizmetlerine erişimin kadınlar açısından zamansal ve mekânsal koşullar üzerinden de sınırlandığını göstermektedir. Bu konuda huzursuzluklarını dile getiren katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

“Özellikle erkek aile hekimlerinin kadınları aşağılayan ve baştan savan bir tavrının olduğunu düşünüyorum, en azından benim deneyimlerde böyle oldu. Dediğim gibi, erkek doktorları genelde tercih etmemeye çalışıyorum.” (K5, 25, Yüksek Lisans Öğrencisi, Bekâr, Çalışıyor)

“Sağlık kuruluşlarında özellikle bir sorun yaşadım mı hatırlamıyorum ama genelde her noktaya yayılan bir sorun var bence. Sırf mesela kadın olduğumuz için. Gittiğimizde tabii ki bazen hem muayene kısmını düşünmek durumunda kalıyoruz, orada bir sorun yaşar mıyız düşünmek zorunda kalıyoruz. [...] Geçen yıl mesela bir MR çektirmek zorunda kaldım. MR'ın saatini bir gece vaktine vermişler. Ben sırf mesela erkek olsam giderdim ama kadın olduğum için mesela yapmadım. Genelde de gece boş olduğu için de ne oldu? Çok daha ileri bir zamana verdim.” (K13, 60, Lise Mezunu, Evli, Çalışmıyor)

Bulgular değerlendirildiğinde, kadınların sağlık alanını diğer alanlara kıyasla görece daha güvenli algıladıkları; ancak bu güven duygusunun kırılgan olduğu ve kolaylıkla zedelendiği görülmektedir. Kadınların sağlığa erişim ve insan onuru ile bedensel bütünlüklerine saygı duyan daha çeşitli muayene ve tedavi yöntemlerine ihtiyaç duyduğu görülmekle birlikte, kadınların genelde erkek doktorlara muayene olduklarında huzursuz hissettikleri görülmüştür.

3.2. Tema 2: Ataerkil Tehdit Türleri

Katılımcılara gündelik yaşamlarında kendilerini cinsiyetleri dolayısıyla tehlikede, rahatsız veya huzursuz hissettikleri durumlara ilişkin sorular yöneltilmiştir. Cevaplar incelendiğinde, katılımcıların çeşitli şekillerde ataerkil tehditlerle karşı karşıya kaldıklarını dile getirdikleri görülmüştür. Buradan hareketle, dört alt tema belirlenmiştir. Bunlar; *fiziksel güvenliğe yönelik tehditler, rahatsız edici davranışlar ve cinsiyetçi tutumlar, günlük hayatta kısıtlanma* ile *iş ve eğitimde zorlanma* olarak tanımlanmıştır.

3.2.1 Fiziksel Güvenliğe Yönelik Tehditler

Bu alt tema kapsamında, kadınların fiziksel güvenliklerine yönelik algıladıkları ataerkil tehdit algılarını ortaya koyan *fiziksel taciz, saldırıya uğrama korkusu* ve *takip edilme* ön kodları belirlenmiştir. Katılımcı ifadeleri, kadınların gerek tanıdıkları gerekse tanımadıkları erkeklerden gelebilecek fiziksel saldırı tehlikesine karşı sürekli tetikte olduklarını göstermektedir. Kadınlar, özellikle şiddete maruz kalmaktan endişe duymakta ve kadın cinayeti haberlerinin etkisiyle tüm erkekleri potansiyel suçlu olarak algılayabilmektedir.

Katılımcıların bir kısmı, yaşamlarının bir noktasında tacize maruz kaldıklarını belirtmiştir. Bununla birlikte, birçok katılımcı saldırıya uğrama tehdidi nedeniyle gündelik yaşam akışlarını sınırlandırdıklarını veya tercihlerini değiştirdiklerini ifade etmiştir. Bu deneyimler özellikle kamusal alanlarda, toplu taşıma esnasında ve akşam vakitlerinde yoğunluğunu arttırmakta olup fiziksel güvenliğe yönelik korkularını dile getiren katılımcı ifadelerinin örnekleri şu şekildedir:

“Üniversitede okurken akşam dışarı çıktığımız zaman kendini bilmez bazı tiplerin tacizleriyle karşılaştım. Ama aşamadığımız ya da kötü şekilde sonuçlanan bir şey değildi. Bu sadece bir örnek maalesef; işte, okulda, alışverişte sürekli bu tarz şeyleri yaşamaktayız.” (K10, 43, Lisans Mezunu, Evli, Çalışmıyor)

“Takip edildiğimi hissettiğim, sözlü tacize uğradığım, bir erkeğin bakışlarından kaçmak için yolumu değiştirdiğim çok tecrübe var.” (K12, 28, Lisans Mezunu, Bekâr, Çalışıyor)

“Hava karardığında geç saatte sokakta isem korkuyordum kötülüğe (tacize) uğramaktan.” (K16, 33, Yüksek Lisans Mezunu, Evli, Çalışıyor)

Bu ifadeler, kadınların ataerkil tehditler nedeniyle her an potansiyel mağdur olma kaygısı taşıdıklarını ortaya çıkarmaktadır. Katılımcı ifadeleri, kadınların günlük yaşamlarında fiziksel şiddeti ve tacizi sürekli gerçekleşme ihtimali olan bir tehdit olarak algıladıklarını göstermektedir.

Katılımcıların ifadelerindeki bir diğer önemli husus, kadına yönelik şiddet ve saldırı haberlerinin etkisiyle tehdit algısının derinleştiğidir. Katılımcıların ifadelerinden, haberlerden olumsuz etkilendikleri ve sosyal yaşamlarını bu doğrultuda düzenledikleri sonucuna ulaşılmıştır. K2 konuya ilişkin olarak *“Her gün televizyonda kadına şiddet ve kadın cinayeti haberlerine maruz kalıyoruz. Bunlar benden başka kadınların daha ciddi sıkıntılar yaşadığını düşündürüyor.”* ifadesini dile getirmiştir. Bununla birlikte, K5 ise *“[...] polisler tarafından ciddiye alınmayan, cinsel saldırıya uğrayan birçok kadın haberi okudum, onların etkisi var tabii bu çekince.”* diyerek kamusal alana katılımda yaşadığı çekincelerin bir sebebinin de medyada devlet kurumlarından gereken desteği almamış kadınların haberlerinin olduğunu dile getirmiştir. K13 ile konuya ilişkin, *“Başınıza ne zaman ne geleceği belli olmaz. Arkamdan erkek yürüdüğünde bile tedirgin oluyorum [...] Çünkü haberlerde duyuyoruz, görüyoruz. Arkadan saldıranlar oluyor.”* ifadesi ile medyadaki haberlerin kadınlar üzerinde yoğun bir korkuya yol açtığını göstermektedir. İfadeler incelendiğinde, kadınların korkularının kamusal alana katılımlarını doğrudan sınırlayan bir faktör olduğu gözlemlenmiştir.

Bununla birlikte, kadınların cinsel saldırıya uğrama korkularının da olduğu gözlemlenmiştir. İfadeler incelendiğinde, kadınların cinsel saldırı korkusunun onların duygu

durumlarını olumsuz etkileyen bir faktör olduğu görülmüştür. Bu bulguya ilişkin katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Bursa’da bir bar var. Böyle merdivenden inilip giriliyor. Dışarıyla bağlantısı yok. Lisedeki erkek arkadaşımın doğum gününde. İşte ben erkenden gittim hazırlık yapacağım. Bir adam açtı kapıyı. İçerisi zifiri karanlık. Neyse indik biz aşağı. Adam kapıyı kapattı. Herhalde cep telefonu da yoktu. Sonra adam içeri gitti mum getireceğim diye. İçeriden tıkır tıkır sesler geliyor. Biz diyoruz ki ya bizi şu anda kesse burada. Bizi öldürse. Bize bir şey yapsa. Bir de kimsenin haberi de yok orada olduğumuzdan yani.” (K3, 32, Yüksek Lisans Öğrencisi, Evli, Çalışıyor)

“Gittiğim kursta bir hocam kız öğrencilerinin hepsine izinsiz dokunup duruyordu. Böyle belimizden tutar, omuzlarımızdan sarılırdı falan öyle bir temastan bahsediyorum, belki de çoğu babanın kızları ergenliğe girdikten sonra kaçındığı bir derecede yakın temastan bahsediyorum. Bundan rahatsız oluyordum inanılmaz derecede ve kiminle paylaşacağımı bilemedim.” (K525, Yüksek Lisans Öğrencisi, Bekâr, Çalışıyor)

Öte yandan katılımcıların ifadeleri incelendiğinde, suça maruz kalmaya ilişkin duyulan yoğun endişenin ardında çevrelerinde duydukları hikâyelerin de etkisinin olduğu görülmüştür. K2, K5 ve K15 çevrelerinde duydukları kadına şiddet olaylarından dolayı duydukları korkuyu dile getirmişlerdir. Benzer korkulara sahip katılımcı ifadeleri şöyledir:

“Karşı binamızda oturan bir kadını eski kocası arabayla ezmeye çalıştı. Ben gittiğimde olmuştu. Komşular inmişti ve polisi aramışlardı. Yaklaşık yarım saat boyunca kadının yanında bekledim ben. Çok yakında karakol olmasına rağmen. Polis çok uzunca süre gelmedi. O esnada adam da çok yakında oturuyormuş. Gitse, geri gelirse, ateş açsa ve hepimizi öldürürse bunun sorumlusu kim? O karakoldaki polisin burada hiç mi sorumluluğu yok? Uzaklaştırma tedbiri de aldırılmış kadın. Üç gün önce çocuğuna yönelik bir saldırı olmuş. Karar da var elinde. Bir sürü kadın uzaklaştırma kararı varken öldürülüyor.” (K3, 32, Yüksek Lisans Öğrencisi, Evli, Çalışıyor)

“Özellikle arkadaşlarımdan duyduklarım nedeniyle gece saatlerinde dışarıda yürürken, toplu taşımada ya da ıssız yerlerde kendimi tehdit altında hissettiğim oldu. Fiziksel bir saldırı yaşamadım ancak sözlü taciz ve takip edilme korkusu sık karşılaştığım durumlardan.” (K12, 28, Lisans Mezunu, Bekâr, Çalışıyor)

Bununla birlikte, bazı katılımcılar tarafından dile getirilen erkekler tarafından takip edilme deneyimleri de cevaplarda öne çıkan önemli bir risk alanı olarak değerlendirilebilir. K4 yaşadığı problemi “*Üniversitede bir takipçim vardı.*” şeklinde ifade etmiştir. Bu durum, kadınların kamusal alandaki ataerkil tehdit deneyimlerinin özgürlüklerine darbe indirdiğini göstermektedir.

Bulgular değerlendirildiğinde, kadınların güvenliklerine ilişkin korkularının ataerkil tehditlerin sürekliliğinden, medyada yer alan kadına yönelik şiddetin teşvik edildiği içeriklerden ve kadına yönelik şiddet haberlerinden etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Kadınlar

doğrudan deneyim sahibi olmadığında bile, ataerkil tehdidin varlığı ve bilinmezliği nedeniyle yaşamlarına ket vurmakta ve bu durum kadın ve erkek eşitliğini olumsuz etkilemektedir.

3.2.2 Rahatsız Edici Davranışlar ve Cinsiyetçi Tutumlar Alt Teması

Bu alt tema kapsamında; kadınların günlük yaşamlarında erkekler tarafından maruz bırakıldıkları ve genellikle doğrudan fiziksel bir zarar içermemesine rağmen kadınlarda huzursuzluğa yol açan ataerkil tehdit türleri ele alınmıştır. Buradan hareketle *rahatsız edici bakışlar*, *istenmeyen temas kurma* ve *cinsiyetçi söylemler* ön kodları belirlenmiştir. Katılımcı ifadeleri, deneyimlerin kadınların rahatsızlık hissetmelerine sebebiyet veren kolektif hoşnutsuz yaşantılar olduğunu göstermektedir. Katılımcılar, deneyimlerinin somut bir eylem olarak gerçekleşmemesine rağmen yaşananların kendilerini huzursuz ve güvensiz hissetmelerine yol açtığını ifade etmiştir:

“Erkeklerin laf atması, sıkıntı çıkarmaya çalışması, erkek hocaların sınırlarını bilmezliği, ısrarlı çıkma teklifleri... Kadın olduğum için başıma geldiğini düşündüğüm ve kendimi huzursuz, tehlikede hissettiğim birçok deneyimim oldu.” (K5, 25, Yüksek Lisans Öğrencisi, Bekâr, Çalışıyor)

“[...] sözlü tacize uğradığım, bir erkeğin bakışlarından kaçmak için yolumu değiştirdiğim çok tecrübe var.” (K12, 28, Lisans Mezunu, Bekâr, Çalışıyor)

Bu ifadeler, katılımcıların jest ve mimiklerine kadar uzanan bir öz kontrol geliştirmek zorunda bırakıldıklarını ve bu denetimin olası ataerkil tehditlerden kaçınmak amacıyla uygulandığını göstermektedir. Bu durum, rahatsız edici davranışların görünmez, dikkat çekmeyen ancak süreklilik gösteren bir baskı unsuru olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, cevaplar aynı zamanda kadınların çok farklı biçimlerde rahatsız edici davranışlar ve cinsiyetçi tutumlar üzerinden ataerkil tehditlere maruz kaldıklarını ortaya koymaktadır.

Bazı katılımcılar tarafından, ataerkil tehditlerin bu türünün erkekler tarafından kendilerine yöneltilen rahatsız edici bakışlarla meydana geldiği ifade edilmiştir. Erkeklerin bakışları aracılığı ile kurulan bu gizil denetim biçimi, kadınların kendilerini sürekli savunmasız hissetmelerine neden olmaktadır. K5 deneyimini “İlk çalıştığım yerdeki amirim erkekti ve kendisinin bakışlarından rahatsız oluyordum. Böyle şu hareketi vardı bunu yaptı diyemem ama

genel olarak bir rahatsızlık hissederdim.” şeklinde açıklamıştır. Bu durum, kadınların tehlikeyi olasılıklar üzerinden de değerlendirdiklerini ve belirsizliklerin de tehdit edici bir unsur haline gelebileceğini göstermektedir.

K2 “*Öğrenciyken yaptığım ulaşım da bazen şoför ve muavinlerin tutumlarından dolayı rahatsız hissederdim... Parmağıma yüzük takmak gibi bir önlem alıyordum. Bir nebzeye kadar işe yarıyor çünkü en azından rahatsız edici şekilde bakmalarını engelliyor.*” ifadesi ile şehirlerarası ulaşım da deneyimlediği ataerkil tehdidi dile getirmiştir. K2 tarafından dile getirilen başa çıkma stratejisindeki hayali erkeğin diğer erkeklere karşı bir koruma mekanizması işlevi görmesi, ataerkil kültürde kadınlar ve erkekler arasındaki toplumsal konumun farkını gösteren bir örnek olarak ele alınabilir.

Öte yandan katılımcılar, karşı tarafın rızaları olmadan kurdukları temas ve sınır ihlali ile de ataerkil tehditleri deneyimlediklerini belirtmişlerdir. K5 “*Neredeyse boş bir otobüste seyahat ediyordum, orta yaşlı bir muavin sürekli beni izliyordu. Rahatsız oldum ve korkmaya başladım. Muavin hasta olduğumu fark etmiş, bana çay getirdi. Çayın içinde bir şey var mı acaba diye çok korkmuştum.*” şeklinde paylaştığı deneyiminde, iyi niyetli olarak nitelenebilecek bir davranışın da tehdit olarak algılanabileceğini göstermektedir.

Son olarak, bu alt tema ile ilgili olarak bazı katılımcılar bu tehdit türünü nasıl cinsiyetçi söylemler ve tutumlar üzerinden deneyimlediklerini paylaşmıştır. Katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Bazen derslerde hissettiğim oluyordu. Hani şey böyle genel konuşuluyor ama bir anda nokta tek kadın bensem bana dönüp hani kadınlar için de böyle. Öyle bir şey ayırım. Tamam, cinsiyetçi konuşmayalım ama yine kadınlar için bu şekilde ilerliyor. Yani kendimi şey hissediyorum. O zamana kadar fark etmiyorum ayrı tuttuğumu ama o an farkına varıyorum.” (K6, 26, Yüksek Lisans Öğrencisi, Bekâr, Çalışmıyor)

“Özellikle kadın bedenine dair konularda yeterince ciddiye alınmadığımı hissettiğim oldu. Bir erkek doktorun sorularını küçümseyici tonla sorması beni çok rahatsız etti.” (K12, 28, Lisans Mezunu, Bekâr, Çalışıyor)

Katılımcı ifadeleri incelendiğinde, cinsiyetçi söylemlerin ve kadın deneyimlerinin küçümsenmesinin kadınları görünmezleştirdiği söylenebilir. Bu tür söylemlerin, kadınları pasifleştiren ve kamusal alandan dışlayan bir işlevi olduğu yorumlanabilir.

3.2.3 Günlük Hayatta Kısıtlanma Alt Teması

Bu alt tema başlığında; kadınların ataerkil tehditlerin sürekliliği ve öngörülemezliği nedeniyle kadınların yaşam alanlarını nasıl küçülttüğü incelenmiştir. Bu doğrultuda, *öz kısıtlama*, *kıyafetine dikkat etme* ve *sosyal izolasyon* ön kodları tanımlanmıştır.

Potansiyel mağdur olma korkusunun kadınların özgürce plan yapmalarının önünde dikkat edilmeyen ancak ciddi bir engel olduğu görülmüştür. *Öz kısıtlama* ön kodu kapsamında kadınların ataerkil tehdit nedeniyle varlıklarını görünmez kılmaya çalıştıkları gözlemlenmiştir. K3 ve K4 ifadelerinde kamusal alana katılmaktan kaçındıklarını, keyif alacakları eylemleri yapmaktan vazgeçtiklerini ve kendilerini kamusal alanda serbest bırakamadıklarını belirtmişlerdir. K8 ise “*Sınırların dışına pek çıkmıyorum.*” ifadesi ile kendini görünmez sınırlar içerisine hapsedtiğini ifade etmiştir.

“Yanıma erkek oturduğunda asla uyumam. Önümde ve arkamda erkek oturduğunda da çok rahatsız hissediyorum kendimi... Gideceğim bir yer erkek ağırlıklı ise çoğu zaman gitmem. Geceleri dışarı çıkmamaya çalışırım, çıkarsam en ışıklı ve en kalabalık yerlerden geçmeye çalışırım. Müzik dinlemem... Erkeklerin yanına oturmam, ağırlıklı olarak erkeklerin koltuk aldığı otobüs arka taraflarından koltuk da almam, oralarda beklemem de şehir içi ulaşımında. Eğer ufak bir rahatsızlık hissettiysem uyumam yol boyunca.” (K5, 25, Yüksek Lisans Öğrencisi, Bekâr, Çalışıyor)

“Yabancılarla göz göze gelmemeye çalışıyorum. Hayatımı küçültüyorum. Gitmek istediğim yerlere gitmiyor, yapmak istediğim şeyleri erteliyorum... Hayatımı sürekli küçük parçalara ayırarak yaşıyorum. Gitmek istediğim yerlere gitmeden önce başıma bir şey gelip gelmeyeceğini hesaplıyorum. Bu da zamanla esarette hissettiriyor beni. Aslında yetişkin olduğumdan beri kimse bana açıkça “şunu yapamazsın” demiyor ama ben bunu kendi kendime söylüyorum. Sürekli tetikte olmak zihinsel bir yıpranma yaratıyor.” (K12, 28, Lisans Mezunu, Bekâr, Çalışıyor)

Katılımcı ifadeleri incelendiğinde, kadınların kendilerini güvende hissedebilmek adına sürekli diken üstünde oldukları, kendi yaşamlarını sınırlayan birçok katı kural koydukları, kendi özgürlüklerine ket vurdukları ve isteklerine sınırlar çizdikleri görülmektedir. Buna ek olarak, kadınların sıradan eylemleri yapmak için risk hesaplamak zorunda hissettikleri gözlemlenmiştir. K12’ye benzer biçimde, içinde bulundukları bu durum bazı kadınlar için zihinsel ve ruhsal bir yük haline gelmekte; bazı kadınlar ise durumlarını zamanla kabullenmektedirler. K13’ün “[...] *ama şeyi hissedebiliyorsun bence. Burada doğrudan bir sorun olmasa bile bir erkek kadar burada rahat davranamayacağının farkındasın bence.*”

şeklindeki ifadesi, kadınların içinde bulundukları ataerkil tehditleri kabullenerek yeniden üretebildiklerini göstermektedir.

Katılımcılardan bazıları, ataerkil tehditlerin kadın bedeni üzerindeki denetim alanlarından biri olan giyimdeki dikkatlerini ve özenlerini dile getirmişlerdir. K5, K10 ve K19 kendilerini örtmek zorunda hissettiklerini ifade etmişlerdir. Benzer şekilde bazı katılımcılar, karşı cinsin daha az dikkatini çekmek, ciddiye alınmak ve cinsel saldırı riskinden korunmak amacıyla kıyafetlerine özen gösterdiklerini belirtmişlerdir:

“Mesela adliyeye gidiyorsa o gün kıyafetlerime özellikle dikkat ederim. Ceket giyerim mutlaka. Çünkü biraz tipim de minyon olduğu için ciddiye alınmak da biraz zor. Söylediğinin doğruluğuna ikna etmek biraz zaman alıyor.” (K3, 32, Yüksek Lisans Öğrencisi, Evli, Çalışıyor)

“Üstümde genel zaten otobüse falan biniyorsa böyle kısa ya da şey giyindiysem kaban ya da uzun bir şey giymeye çalışırım. Ya da çok kalabalık olursa çantayla kendimi koruma şeyim var.” (K6, 26, Yüksek Lisans Öğrencisi, Bekâr, Çalışmıyor)

Katılımcıların yanıtları, kadın bedeninin sürekli ve toplumsal denetime açık konumlandırıldığını göstermektedir. Bu durum, kadınlar üzerinde sürekli olarak bedenlerini kontrol etme ve toplumsal normlara uyma yükü olduğunu göstermektedir.

Son olarak, katılımcıların sosyal ilişkilerini ve iletişim şekillerini de ataerkil tehdit algılarına göre şekillendirdiği gözlemlenmiştir. Katılımcılar, iş yaşamları ve yakın çevreleri başta olmak üzere, yaşamlarının her alanında kendilerini güvene almak adına mesafeli ilişkiler kurduklarını ifade etmişlerdir:

“Dışarı çıkmıyorum, kapımı kilitliyorum, sosyal medyada herkesle konuşmuyorum. Sosyal medyayı öyle aşırı kullanmıyorum.” (K1, 58, İlkokul Mezunu, Evli, Çalışmıyor)

“Daha mesafeli olmak bazen “soğuk” ya da “uyumsuz” olarak algılanabiliyor. Daha sessizim, daha geri planda kalıyorum. Bu da yükselmemi yavaşlatıyor.” (K12, 28, Lisans Mezunu, Bekâr, Çalışıyor)

“Kendimi korumak için kendime insanlar ile bir duvar ördüğümü söyleyebilirim. Konuşmuyor, karışmıyor, kaytarmaya çalışıyorum.” (K15, 25, Lisans Mezunu, Evli, Çalışıyor)

Bu ifadeler, kadınların güvende olmak adına kendilerini geri planda tutmak zorunda hissettiklerini ancak bu eylemin bazı durumlarda arkadaş ortamında ötekileştirilme, yanlış anlaşılma ve kariyerlerinin olumsuz etkilenmesi gibi sonuçlara yol açtığını göstermektedir.

Bulgulardan hareketle, ataerkil tehditlerin kadınların sosyal varlık oluşlarını olumsuz etkilediği gözlemlenmiştir.

3.2.4 İş Yaşamında ve Eğitimde Zorlanma Alt Teması

Bu alt tema kapsamında; kadınların iş yaşamlarında ve eğitim süreçlerinde deneyimledikleri ataerkil tehdit algısını oluşturan *kadının dışlanması ve sorunlu görülme* ön kodları belirlenmiştir. Katılımcı ifadeleri, kadınların diğer alt temalara kıyasla bu başlıkta ataerkil tehditlere karşı daha nötr bir algıya sahip olduklarını göstermekte; katılımcıların çalışma yaşamlarında ve eğitimde ataerkil tehdit deneyimlerinin bulunmadığı yönünde cevaplar verdiği görülmektedir. Öte yandan, kadınların çalışma ve eğitim yaşamlarında cinsiyetleri nedeniyle dışlanabildikleri, haklarını aradıklarında hadlerini aştıkları iddia edilerek olumsuz biçimde etiketlenabildikleri ve bu durumun kariyer süreçlerini olumsuz etkilediği görülmüştür.

Kadının dışlanması ön kodu, kadınların iş ve eğitim süreçlerinde cinsiyet temelli toplumsal beklentiler nedeniyle çeşitli biçimlerde kısıtlanmalarını, yok sayılmalarını ve ciddiye alınmamalarını veya farklı muamele görmelerini ifade etmektedir. K3 deneyimini “Söylediğinin doğruluğuna ikna etmek biraz zaman alıyor.” şeklinde ifade ederken; K12 ise “Sürekli kendimi kanıtlamam gerek gibi geliyor [...] Daha sessizim, geri planda kalıyorum. Bu da yükselmemi yavaşlatıyor.” şeklinde ifade etmiştir.

Benzer şekilde, K13 çalışma yaşamındaki dışlanma deneyimini “Erkeklere daha müsamaha gösterildiğini, birçok konuda daha rahat olduklarını yöneticilerle iletişime geçerlerken falan... Hani bizler kadınlar olarak mesela yönetici olabilir miyiz? Bu düşünce bizde yoktu.” şeklinde ifade ederken, “Bazen mesaiye kalma durumları oluyor. Ben kalamıyorum ve bu tabii ki kariyerimi etkiliyor. Yöneticilerin bakışını değiştiriyor. Çünkü keyfi bir şeymiş gibi algılayanlar olabiliyor.” şeklindeki ifadesi ile de otorite figürlerinin kadınlara ve erkeklere yönelik farklı yaklaşımlarını ortaya koymaktadır. Kadınların iş ortamlarında bu şekilde muameleye maruz kalmalarının kadın-erkek eşitliğini olumsuz etkileyen ve kadınların

iş gücü piyasasına katılımını olumsuz etkileyen bir faktör olduğu yorumu yapılabilir. Buna ek olarak, bu deneyimlerin K13'ün ifadesinde kadınların kendilerini yönetici pozisyonlarında hayal edememelerine ve ataerkil tehditler tarafından oluşturulan sınırları içselleştirmelerine yol açtığı da görülmektedir. Kadınların eğitimde ve dolayısıyla istihdamda dışlanması, kadınların kendilerini karar mekanizmalarının doğal bir parçası olarak görmemelerine neden olduğu; bunun da özgüven kaybı üzerinden kuşaklar arası biçimde aktarılan toplumsal bir sorun olarak değerlendirilmesi gerektiğine inanılmaktadır.

Eğitime ilişkin ataerkil tehdit kısıtlamalarının aile üyelerinin söylemleriyle yeniden üretildiği de K12 tarafından *“Doğrudan engellenmedim ancak aile içinde “şehir dışında okumak tehlikeli” gibi gerekçelerle kısıtlanmaya çalışıldım. “Başına bir şey gelir” söylemiyle bazı fırsatları kaçırdım.”* şeklinde dile getirilmiştir. Güvensizlik ve risk söylemleri üzerinden kadınların diledikleri yerde eğitime erişimlerinin engellenmesi, ataerkil tehditlerin koruma gerekçesiyle meşrulaştırıldığını ortaya koymaktadır.

Bu alt tema altında yer alan *sorunlu görülme* ön kodu, kadınların iş ve eğitim ortamlarında haklarını savunmaları durumunda olumsuz biçimde etiketlenmelerini ve bu yolla yıldırılmalarını ifade etmektedir. Katılımcı anlatıları, kadınların ses çıkardıklarında “uyumsuz”, “abartan” ya da “problem çıkaran” bireyler olarak algılandıklarını; bu algının, kadınları pasif, uysal ve sessiz olmaya zorlayan ataerkil kültürel normları yeniden ürettiğini göstermektedir. K4'ün *“Hakkımı her türlü savunurdum, sessiz kalmazdım. Bunun bana negatif dönüşleri oldu tabii.”* ifadesi bunun bir örneği olarak değerlendirilebilir.

Katılımcıların çoğu iş yerlerinde cinsiyetleri nedeniyle bir sorun yaşadıklarında yöneticilerine başvurabileceklerini ifade etmişlerdir. Öte yandan, K12 yaşadığı sorunların ciddiye alınmayacağı endişesiyle yöneticilerine başvurmaktan çekindiğini *“Ciddiye alınmama ihtimali beni düşündürüyor. “Abartıyorsun” denilmesinden korkarım.”* ifadesi ile dile getirmiştir.

Son olarak bazı katılımcılar ise, iş yerindeki başarılarının tehdit olarak algılandığını; bu durumun kendilerini hedef hâline getirdiğini ve sürekli risk farkındalığıyla hareket etmelerine neden olduğunu belirtmiştir. Bu durum, K15 tarafından “*Yapacağım bir hareketin yanlış anlaşıldığı takdirde tehlikede olacağımı biliyorum.*” ifadesi ile; K18 tarafından ise “[...] *Karşı taraf açısından bir tehdit gibi görüldüğüm için, başarılı olmamdan dolayı ve rekabet... karşı tarafı rahatsız ediyorum.*” şeklinde dile getirilmiştir.

Bulgular, kadınların iş yaşamı ve eğitim alanlarında dışlanması ve sorunlu görülmesinin, kadınların hak aramasını engelleyen ve hegemonik eril baskıyı sistematik olarak yeniden üreten bir ataerkil tehdit türü olduğunu göstermektedir.

3.3. Tema 3: Başa Çıkma Stratejileri

Çalışma kapsamında, katılımcılara ataerkil tehditlerle mücadelede başvurdukları başa çıkma stratejilerine ilişkin sorular yöneltilmiştir. Elde edilen verilerden hareketle, araştırma sorularıyla uyumlu alt temalar oluşturulmuştur. Bunlar; *fiziksel ve teknolojik önlemler, davranışsal ve sosyal stratejiler, psikolojik ve içsel mekanizmalar ile sosyal ağ ve dış destek kullanımı* olarak tanımlanmıştır.

3.3.1 Fiziksel ve Teknolojik Önlemler Alt Teması

Bu alt tema kapsamında; kadınların ataerkil tehditlere karşı geliştirdikleri fiziksel önlemler ve kullandıkları teknolojik destekler incelenmiştir. Bu çerçevede, *kapı kilitleme, teknolojik desteklerden faydalanma ve koruyucu amaçlı alet taşıma* ön kodları tanımlanmıştır.

Katılımcı ifadeleri incelendiğinde, kadınlar tarafından sıklıkla dile getirilen başa çıkma stratejilerinden birinin *kapıları kilitlemek* olduğu görülmüştür. Kadınlar içinde bulundukları yer fark etmeksizin, yanlarında birileri olsa bile kapılarını kilitleme ihtiyacı duyduklarını belirtmiş olup bunun kadınlar için rutin bir güvenlik pratiği olduğu gözlemlenmiştir. Kadınlar, evlerinde bile güvende hissetmek için kapılarını kilitleme ve bulundukları ortamı kontrol altına alma ihtiyacı duyduklarını ifade etmişlerdir. Bu durum, K5 tarafından “*Evime girer girmez ilk işim*

kapımı kilitlemek olur.” sözleriyle dile getirilmiştir. Bazı katılımcılar, kapının kilitli olup olmadığını tekrar tekrar kontrol ettiklerini de not düşmüşlerdir. K12’nin *“Kapıyı kilitleme, yabancılara kapı açmama... Kapıyı defalarca kontrol ediyorum. Kapı çalındığında kalbim hızlanıyor.”* sözleri kadınların psikolojik güvenlik hissini sağlamaya yönelik fiziksel önlemlere başvurduklarının bir göstergesidir. Öte yandan, bazı katılımcılar kapı kilitleme stratejisini araçlarında da kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu ifadeler, kadınların sürekli tehlikeye karşı hazırlıklı olmak zorunda hissettiklerini göstermektedir.

Bu alt tema kapsamında öne çıkan bir diğer strateji ise *teknolojik desteklere başvurmaktır*. Katılımcılar, konum paylaşma, güvenli ulaşım ile acil durum bildirim uygulamaları gibi teknolojik olanakları, ataerkil tehditlere karşı risk yönetim amacıyla kullandıklarını açıklamışlardır. K3’ün *“Uber’in yakınınıza haber verin gibi bir uygulaması var. Geç saatte eğer kullanıyorsam.”* sözleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Benzer şekilde, K5, K6, K8, K12 ve K13 kamusal alanda konumlarını güvendikleri kişilerle paylaştıklarını belirtmiştir. Katılımcıların ifadeleri, kadınların teknolojiyi ataerkil tehditleri kontrol edilebilir hale getirmek amacıyla kullandıklarını göstermektedir. Kadınların güvenliklerini sağlamaya yönelik uygulamalar ve teknolojilerin yaygınlaşması, ataerkil tehditlerin ve bu tehditlerle mücadele etme yollarının artış gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

Son olarak, bazı katılımcılar kamusal alanda güvende hissedebilmek için yanlarında kendilerini tehlike anında koruyabilecekleri savunma amaçlı aletler taşıdıklarını ifade etmişlerdir. K2 ve K17’nin ifadelerinde taşıdıklarını belirttikleri biber gazı, elektroşok cihazı ve bıçak gibi aletler, kadınların bu araçları kullanmak yerine kendilerini korumaya hazır hissetme ihtiyacının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Genel olarak değerlendirildiğinde, kadınların erkeklere kıyasla, sosyal yaşamda çok daha fazla güvenlik detayı düşünmek zorunda oldukları ve önlem aldıkları görülmektedir.

3.3.2 Davranışsal ve Sosyal Stratejiler Alt Teması

Bu alt tema kapsamında; ataerkil tehditlerin kadınların sosyal yaşamlarındaki davranışları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Kadınların davranışlarının denetim ve öz-kısıtlama mekanizmasının tahakkümü altında şekillendiği görülmüştür. Bu çerçevede, *hızlı yürüme, kulaklık takmama, kalabalık yerleri tercih etme ve kadın yanını tercih etme* ön kodları belirlenmiştir.

Katılımcılar, kamusal alanda kulaklık takmaktan kaçındıklarını ifade etmişlerdir. K3'ün *“Kulaklık takmam mesela geç saatte dışarıdaysam. Sokakta kimse yoksa kulaklık takmıyorum...”*; K5'in *“Erkek ağırlıklı kafeler, toplu taşımalar vs. binmem, binersem de asla müzik dinlemem.”* ve benzer şekilde K12'nin sokakta kulaklık takmaktan kaçındığını belirttiği ifadeleri erkekler için sıradan olan eylemlerde kadınların kendilerini küçük hazzardan mahrum bıraktıklarını göstermektedir.

Bazı katılımcılar, ataerkil tehditlerden kaçınmak amacıyla sokakta hızlı yürüdüklerini ifade etmiştir. K5 özellikle tek başına olduğunda yürüyüş hızını bilinçli veya istemsiz bir şekilde arttırdığını açıklamıştır. K12'nin *“Hızlı yürüyorum... Yürüyüş hızımı, hatta yüz ifademi bile kontrol ediyorum sokakta.”* ifadeleri ise bu önlemlerin ne kadar ileri gidebileceğinin bir göstergesidir. Bu anlatılar, kadınların kamusal alanlarda bulunmalarının sürekli alarm durumunda deneyimlendiğini ortaya koymaktadır.

Bununla birlikte katılımcılar, tehditlerden kaçınmak amacıyla kalabalık ve aydınlık alanları tercih ettiklerini ve mümkün olduğunca yalnız kalmaktan kaçındıklarını vurgulamışlardır. K2'nin *“Yolumu uzatacak olsa bile ara sokaktan değil caddeden yürümeyi tercih ederim.”* ve K5'in *“En ışıklı ve en kalabalık yerlerden geçmeye çalışırım.”* ifadeleri kalabalığın koruyucu olarak anlamlandırıldığını göstermektedir.

Buna ek olarak, katılımcıların özellikle kadınların yoğun olduğu alanları tercih ettikleri görülmüştür. Toplu taşımada kadınların yanında bekleme, kadın yanına oturma, erkek yoğun

bölgelerden kaçınma bu stratejiler arasında dikkat çekmektedir. K2, K9 ve K19 ifadelerinde genelde kadınların yanına oturmayı tercih ettiklerini belirtmektedir. K5'in "*Bir kadının yürüdüğünü görürsem aynı yönde, ona yakın yürürüm. Toplu taşımada kadın yanına otururum ya da ayakta giderim. Erkeklerin yanına oturmam, erkek ağırlıklı otobüs taraflarından koltuk almam, oralarda beklemem şehir içi ulaşımında.*" ifadesi erkek ağırlıklı mekânların kadınlarda kaygı meydana getirdiğini göstermektedir. K6'nın "*Otobüste [...] teyzeler bazen çağırıyor, gel gel otur yanıma diye. Yaşlı amcalar onların yanına oturmasını diye mesela.*" ifadesi ise, kadınların kuşak fark etmeksizin aynı endişeleri paylaştığını göstermektedir.

Bulgular değerlendirildiğinde, kadınların kendilerini güvende hissetmek amacıyla bilinçli ya da bilinçsiz şekilde çeşitli davranışlara başvurdukları ve kamusal alanda kendilerini keyif alabilecekleri eylemlerden mahrum bıraktıkları gözlemlenmiştir.

3.3.3 Psikolojik ve İçsel Mekanizmalar Alt Teması

Bu alt tema kapsamında; ataerkil tehditlerin kadınların ruhsal ve psikolojik iyi oluşları üzerindeki etkileri ve başvurdukları içsel mekanizmalar incelenmiştir. Bulgular, kadınların bir yandan kendilerini küçültmeye ve ataerkil normlara uyum sağlamaya yöneldiklerini, diğer yandan ise bazı durumlarda ataerkil düzene karşı direndiklerini de ortaya koymaktadır. Bu çerçevede *sessiz kalma*, *kabullenme* ve *mücadele etme* ön kodları belirlenmiştir.

Katılımcı ifadeleri incelendiğinde, kadınların ataerkil tehditlerden sakınmak amacıyla kendilerini geri plana attıklarını, dikkat çekmemeye çalıştıklarını ve sosyal görünürlüklerini bilinçli biçimde kısıtladıklarını ifade ettikleri görülmüştür. Bu ifadeler, kadınların güvenliklerini sağlamak adına varlıklarını minimize etmek zorunda hissettiklerini göstermektedir. Bazı katılımcıların, olumsuz yaşantılardan kaçınmak amacıyla *sessiz kalma* yöntemine başvurdukları gözlemlenmiştir. Katılımcılar, yaşadıkları olumsuz deneyimleri dile getirmemelerinin nedenlerini; otorite figürlerinden çekinme, sürecin yıpratıcı olacağına inanma ve sonucun değişmeyeceği düşüncesi ile açıklamışlardır:

“Sadece zamana bırakır ve susarım.” (K11, 40, İlkokul Mezunu, Evli, Çalışmıyor)

“Susmak ve uyum sağlamak... Erkek doktoru değiştirdim ama resmi bir şikâyetle bulunmadım. Çünkü sürecin beni daha fazla yıpratacağını düşündüm... Kalabalıkta bile yalnız hissediyorum bazen. Başıma bir şey gelse yardım edecek kimsem yok gibi geliyor... Hayatı bir tehlike boyutunda değilse eğer yaşadığım sorun, sadece geçmesini bekliyorum bazen.” (K12, 28, Lisans Mezunu, Bekâr, Çalışıyor)

Bu ifadeler, kadınlar tarafından sessizliğin bilinçli bir korunma stratejisi olarak kullanıldığını göstermektedir. Öte yandan, K9’un “*Üst komşularım kavga ediyorlardı. Polisi aramada kararsız kaldım. Kendilerini tanımadığım için bana zarar verip vermeyeceklerini bilmediğimden herhangi bir şey yapmadım.*” anlatısı, kadınların başkalarına yardım etme konusunda can güvenliği kaygısıyla çekinebildiklerini göstermektedir.

Bu alt tema kapsamında, katılımcıların başvurduğu başa çıkma stratejilerinden biri kabullenmedir. K4’ün “*Yanında erkek olmayan her kadın bu problemleri yaşıyordur diye düşünüyorum.*” ifadesi, kadınların ataerkil tehditlerle ortaya çıkan korku kültürünün yeniden üretimine ve kadın-erkek arasındaki statü eşitsizliğine farkında olmadan katkı sunabildiklerini göstermektedir. Katılımcı anlatıları, kadınların ataerkil toplumsal düzen karşısında çaresiz hissettiklerini ve dolayısıyla yanlarında erkek olmasını bir güvenlik aracı olarak değerlendirdiklerini göstermektedir.

Bazı katılımcıların ise ataerkil tehditlerle başa çıkabilmek için iç dünyalarına yöneldikleri görülmüştür. Kadınlar, özgüvenli olma, duygusal sınır koyma ve kontrol edebildikleri alanları güvenli hâle getirme gibi yöntemlerle ataerkil tehditlerle başa çıkmaya çalışmaktadırlar. K10 ve K12 sınırlarını iyi çizdiklerini, özel yaşamlarına kişileri alırken çok dikkatli davrandıklarını dile getirmişlerdir.

Öte yandan, katılımcıların bazıları ataerkil tehditlerle mücadele etmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir. Kadınlar, yasal hakların bilinmesi, resmi başvuru mekanizmalarının kullanılması ve hak ihlallerine karşı ses çıkarmanın önemini vurgulamışlardır. K15 yasal haklarını bildiğini ve gerektiğinde bu haklarını kullanacağını dile getirmiştir. Bu ifade,

kadınların ataerkil tehditler karşısında tamamen pasif rolde olmadıklarını ve aksine başa çıkma stratejileri aracılığıyla ataerkil düzende birer aktif özne olmaya çabaladıklarını göstermektedir.

3.3.4 Sosyal Ağ ve Dış Destek Kullanımı Alt Teması

Bu alt tema kapsamında, kadınların ataerkil tehditlere karşı başvurdukları sosyal ağ ve dış destek mekanizmaları ele alınmıştır. Katılımcı anlatıları, kadınların ailelerinden, arkadaşlarından ve kurumsal desteklerden faydalandığını ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, *aileye haber verme, telefonla konuşma, güvenli sosyal çevre oluşturma* ve *resmi şikâyet ön kodları* belirlenmiştir.

Katılımcıların en sık başvurduğu stratejilerden birinin ailelerine ve yakınlarına haber verme olduğu görülmüştür. K17 tarafından dile getirilen “*Eğer herhangi bir sorun yaşarsam ailem, abim ve öğretmenlerimle paylaşıyorum. Rahatsızlık hissedersen ailem ile paylaşıyorum.*” ifadesi, aile üyeleriyle temas halinde olmanın kadınlar için koruyucu bir güvenlik ağı işlevi gördüğünü ortaya koymaktadır.

Bu alt tema kapsamında öne çıkan diğer stratejinin ıssız yerlerde, toplu taşımada ya da gece saatlerinde yürürken bir yakını aramak veya konuşuyormuş izlenimi vermek olduğu görülmüştür. K19 kamusal alanlarda telefonla konuşmanın kendisi için bir destek mekanizması olduğunu belirtmiştir. Katılımcı anlatıları, telefonun kadınlar için taşınabilir bir “güvenlik nesnesi” hâline geldiğini göstermektedir.

Bununla birlikte, kadınların ataerkil tehditlere karşı güvenli sosyal çevreler oluşturma çabası olduğu gözlemlenmiştir. K1, K3, K10 ve K15 kimlerle iletişim kuracaklarını bilinçli biçimde seçtiklerini, tanımadıkları kişilerle mesafeli ilişki kurduklarını ve kendilerini huzursuz hissettikleri ortamlardan bilinçli olarak uzak durduklarını ifade etmişlerdir. K6 sosyalleşmek için güvenli olduğunu bildiği mekânlarda, güvendiği arkadaşları ile sosyalleşmeyi tercih ettiğini ifade etmiştir.

Bununla birlikte bazı katılımcıların, yaşadıkları tehditler karşısında resmi şikâyet ve kurumsal destek mekanizmalarına başvurdıkları görülmüştür. Kadınlar, devlet kurumlarına başvurmayı bir hak ve ataerkil tehditlere karşı atılması gereken bir adım olarak değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir. K10'un kendisini rahatsız eden kişiye yönelik “*Şikâyet ettik ve yaklaştıramadık.*” ifadesiyle şikâyet sonrasında tehdidin ortadan kalktığını belirtmesi bunun bir örneğidir.

Son olarak, bazı katılımcılar güvenlik hissini kadın dayanışması üzerinden kurduklarını ifade etmişlerdir. K7'nin “*Bütün kadın arkadaşlarım birleşip üstesinden geldik.*” ifadesi, kadınların kolektif hareket ettiklerinde kendilerini daha güçlü ve güvende hissettiklerini göstermektedir. Bulgular, güvenliğin kadınlar açısından yakın çevre, iletişim araçları ve devlet kurumları aracılığıyla inşa edilen kırılgan bir süreç olduğunu göstermektedir.

3.4. Tema 4: Başa Çıkma Stratejilerinin Kadınlar Üzerindeki Etkileri

Araştırma kapsamında, katılımcılara başa çıkma stratejileri uygulamanın uyandırdığı duygu ve düşüncelere ilişkin sorular yöneltilmiştir. Katılımcıların cevapları incelendiğinde, kadınların tükenmişlik hissettiklerini ve daha özgür olmak istediklerini dile getirdiği görülmüştür. Katılımcıların anlatılarından hareketle, araştırma sorularıyla uyumlu iki alt tema oluşturulmuştur. Bunlar; *yorgunluk, tükenmişlik ve özgürlük kaybı* ile *kaygı, umutsuzluk ve çaresizlik* olarak tanımlanmıştır.

3.4.1 Yorgunluk, Tükenmişlik ve Özgürlük Kaybı Alt Teması

Bu alt tema kapsamında, başa çıkma stratejilerinin meydana getirdiği yorgunluk ve tükenmişlik hissi ele alınmıştır. Katılımcı anlatıları, başa çıkma stratejilerinin gündelik yaşamda yoğun bir zihinsel ve duygusal yorgunluk yarattığını ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, *sürekli tetikte olma, yorulma ve özgürlük kısıtlanması* ön kodları tanımlanmıştır.

Özellikle *sürekli tetikte olma* hali, katılımcılar tarafından yorucu, bunaltıcı ve tüketici bir deneyim olarak tanımlanmıştır. Kadınlar, potansiyel riskleri önceden sezmek, olası risk

senaryolarını sürekli zihinde canlandırmak ve buna göre davranmak zorunda kalmanın yaşamın doğal akışını bozduğunu vurgulamaktadır. K12 sürekli tetikte olmanın ve nasıl daha güvende olunacağını düşünmenin yorucu olduğunu ifade etmiştir. Benzer düşüncelere sahip olan bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

“Sürekli tetikte olmam lazım gibi geliyor. Bir erkek bunları düşünmezken bir kadın olarak bunları düşünmek zor... İnsanın zoruna gidiyor bazen... Çünkü bir erkek bunları yapmazken neden ben bir kadın olarak bunları yapmak zorundayım?” (K2,28, Yüksek Lisans Mezunu, Bekâr, Çalışıyor)

“Sürekli korunmak zorunda olmak rahatsız hissettiriyor. Sürekli düşünme, sürekli kendini koruma ihtiyacı hissettiriyor. İyi bir şey değil sanki. Yani olmadığını düşünürsem çok güzel olabilir.” (K6, 26, Yüksek Lisans Öğrencisi, Bekâr, Çalışmıyor)

Katılımcı anlatılarında öne çıkan bir diğer boyut, bu tetikte olma halinin kadın olmanın doğal bir gerekliliği gibi içselleştirilmiş olmasıdır. Kadın olmak; tehlikeyi sezmek, bir adım sonrasını düşünmek ve sürekli önlem almakla özdeşleştirilmiştir. Bu durumun, bazı katılımcılarda kaçınılmazlık ve kabullenme duygusu yarattığı, bazılarında ise açık bir adaletsizlik hissine yol açtığı gözlemlenmiştir.

Yorgunluk duygusu, aynı zamanda özgürlük alanının daralmasıyla da ilişkilendirebilir. Katılımcılar, güvenlik gerekçesiyle bazı mekânlardan, saatlerden ve sosyal ortamlardan bilinçli olarak kaçındıklarını; bu durumun ise zamanla hayatlarını kısıtladığını belirtmiştir. K10 istediği bazı eylemleri yapmaktan vazgeçtiğini, bu durumun yaşamını zorlaştırdığını, kendini kısıtlanmış hissettiğini dile getirmişlerdir. Bununla birlikte, K5 ise sürekli güvenliğini düşünmek zorunda kalmadığı bir hayatta çok daha mutlu ve özgür olabileceğini dile getirmiştir.

Benzer şekilde, bu durumun yoruculuğuna değinen katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Kendimizi korumak adına yapmak istediğimiz birtakım şeylerden vazgeçiyoruz, zamanla hedeflerimiz tükeniyor, kayboluyor, tekdüzeliğe bürünüyoruz. Öyle bir hayat var mı?” (K8, 34, Lisans Mezunu, Evli, Çalışıyor)

“Basit, dümdüz davranmak yerine çok yönlü düşünüp kendime daha rahat hissedebileceğim bir ortam oluşturmaya çalışmak yorucu olabiliyor.” (K9, 24, Lisans Mezunu, Evli, Çalışıyor)

“Hayatımı sürekli küçük parçalara ayırarak yaşıyorum. Gitmek istediğim yerlere gitmeden önce başıma bir şey gelip gelmeyeceğini hesaplıyorum. Bu da zamanla esarete hissettiriyor beni. Aslında yetişkin olduğumdan beri kimse bana açıkça “şunu yapamazsın” demiyor ama ben bunu kendi kendime söylüyorum.” (K12, 28, Lisans Mezunu, Bekâr, Çalışıyor)

Buna ek olarak, katılımcılar içinde bulundukları durumu kabullenmek yoluna başvurdıklarını ifade etmişlerdir. K1'in "*Daha mutlu olabilirdim. Kendi paramı kazansaydım harcamalarımda daha serbest olabilirdim. Şimdi başkasının parasını alıyorum ve harcıyorum kendi param olmadığı için.*" ifadesi bunun bir örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bulgular incelendiğinde, bireysel görünen bu stratejilerin aslında kadınlara dayatılan yapısal bir zorunluluğa dayandığı ve bu bağlamda yorgunluğun, toplumsal koşulların kadınlar üzerinde yarattığı süreğen bir baskının sonucu olarak ortaya çıktığı değerlendirilmektedir.

3.4.2 Kaygı, Umutsuzluk ve Çaresizlik Alt Teması

Bu alt tema, kadınların ataerkil tehditler nedeniyle yaşamlarında ortak biçimde deneyimledikleri *kaygı, umutsuzluk* ve *çaresizlik* duygularını görünür kılmaktadır. Katılımcı anlatıları, söz konusu duyguların kadın olma deneyiminin neredeyse ayrılmaz bir parçası hâline geldiğini göstermektedir.

Ataerkil tehditler nedeniyle, kadınlar kendilerini bir kaygı döngüsünün içinde sıkışmış hissettiklerini ifade etmektedirler. K13 tarafından dile getirilen "*Rahatsızlık yaşamayan kadın yoktur. Belki farkında olmayanlar vardır. İçselleştirmiş göremiyor olanlar vardır. Çok derin yaşamadığı için göremiyor olanlar vardır. Ama ben tüm kadınların bunu yaşadığını düşünüyorum.*" ifadesi, kadınların sürekli kaygı içerisinde olmasının normalleştirildiğini göstermektedir. Buna ek olarak, katılımcı anlatılarında ataerkil tehditlerin ortaya çıkardığı korkulu bir kaygı hâinden söz edildiği görülmektedir. K12'nin "*Korkuyoruz, ister istemez korkuyoruz.*" ifadeleri, ataerkil tehditlerden kaynaklanan korkunun kadınlar için kalıcı ve içselleştirilmiş olduğunu düşündürmektedir. Benzer şekilde ataerkil tehditler, kadınlarda yoğun bir üzüntü duygusu yaratmaktadır. K12'nin "*Bu durum hem yalnız olmadığımı hissettiriyor hem de üzücü. Tanıdığım bütün kadınların benzer deneyimleri olduğunu düşünüyorum.*" ifadesi, bu durumu yansıtmaktadır.

Alt tema kapsamında dikkat çeken bir diğer bulgu, bu olumsuz duyguların çözümlenmesi olanaksız görülen kolektif bir deneyim olarak algılanmasıdır. Katılımcılar, bu tür sorunları yaşamayan bir kadının olmadığını düşünmektedirler. Katılımcı anlatılarında umutsuzluk ve çaresizlik duygularının, özellikle elinden bir şey gelmeme ve durumun düzeleceğine dair bir ışık görememe hissiyle pekiştiği görülmektedir. K19'un *"Toplumumuzdaki çoğu kadının aynı durumlardan rahatsız olduğunu düşünüyorum. Hissiyat olarak ise çaresiz bırakıldığımızı düşünüyorum."* ifadesi bunun örneğidir. Kadınlar maruz kaldıkları ataerkil tehditlere karşı etkili bir korunma ya da çözüm mekanizması geliştiremediklerini ve yaşadıkları problemleri kabullenilmiş bir düzenin parçası olarak değerlendirdiklerini ifade etmektedirler.

Öte yandan, katılımcıların anlatıları kuşaklar ve sosyal farklılıklar arasında bu deneyimlerin değişmediğini de ortaya koymaktadır. K6'nın *"Rahatsızlık yaşıyorlar. Arkadaşlarım, ailem, çevrem, annem bile yaşıyor. Babaannem yaşıyor. Yaş fark etmiyor, giyim fark etmiyor. Kapalı insanlar da yaşayabiliyor. Açık insan da yaşayabiliyor. Gün geçtikçe belki düzeliyor ama sürekli devam eden, farklı şekillerle karşımıza çıkan bir şey."* ifadesi, kadınların çoklu kimlikleri fark etmeksizin benzer risklerle karşı karşıya kaldığını vurgulamaktadır. Bu algı, erkek olmanın bir ayrıcalık olarak görülmesine de yol açmakta; K4'ün *"Erkek olsaydım şanslı olurdum diye düşünüyorum sıklıkla."* ifadesi erkeğin konumlandırıldığı noktanın bir göstergesi olup kadın ve erkek eşitsizliğinin duygusal yansımalarını ortaya koymaktadır.

Bu alt temanın bulguları; kadınların ataerkil tehditleri iyileşme durumu göstermeyecek bir problem olarak anlamlandırdıklarını göstermektedir. Bu duygular, kadınların geleceğe ilişkin umutlarını aşındıran güçlü bir etki alanı yaratmaktadır.

3.5. Tema 5: Devlet Kurumlarına Yönelik Düşünceler

Araştırma kapsamında, katılımcıların ataerkil tehditlerle deneyimlerinden hareketle devlet kurumlarına (özellikle kolluk kuvvetleri, adliye ve idari makamlara) yönelik güven

algıları ile adalete başvurma tutumlarına ve yasal mekanizmalardan beklentilerine ilişkin değerlendirmelerine yer verilmektedir. Buradan hareketle, araştırma sorularıyla uyumlu iki alt tema oluşturulmuştur. Bunlar; *şüphe ve eleştiri* ile *koşullu güven ve cinsiyet temelli algılar* olarak belirlenmiştir.

3.5.1 Şüphe ve Eleştiri Alt Teması

Bu alt tema kapsamında; *adalet sistemine şüphe* ve *yetersiz bulma* ön kodları belirlenmiştir. Katılımcı ifadeleri, devlet mekanizmalarının çoğu durumda kadınları korumakta eksik kaldığını ifade etmekte; bazı durumlarda bu mekanizmaları sorunun kaynağı şeklinde konumlandırmaktadır. Kadınların deneyimlemekte olduğu güvensizliğin kurumların etkinliğine, tarafsızlığına ve kadın-erkek eşitliği konusundaki yaklaşımına yönelik şüphelerden beslendiği gözlemlenmiştir.

Katılımcılar, devlet kurumlarına başvurmalarını gerektirecek olaylardan kaçındıklarını; kaçınmadıklarında da başvurmaktan çekindiklerini dile getirmişlerdir. K11 mümkün olduğunca devlet kurumlarına başvuru yapmaktan kaçındığını ifade etmektedir. Bu kaçınma durumu, somut deneyimlere veya çevrelerindeki kadınlarca deneyimlenen yaşantılara dayanmaktadır. K3 bu durumu, “[...] Bugüne kadar çözümle karşılaşmadım. Devlet beslediği için tehlike ve tehdidi. Failleri akladığı, yargı pratiklerini kurmadığı için güven duymuyorum. Mevzuatı yaratma ve uygulama konusunda olumlu olmadığı için devlet yönetimi, beklentim yok. Mevzuat kadın destekçisi olmadığından uygulamada sıkıntı çıkıyor.” şeklinde ifade etmektedir.

Bununla birlikte, katılımcılar kurum personelinin tutumundan da rahatsızlık duyduklarını ifade etmişlerdir. K5 tarafından dile getirilen “Devlet kurumlarına karşı tutumum biraz olumsuz, hele temasa geçtiğim yetkili erkekse, içimden tamam diyorum kesin ciddiye almayacak beni.” ifadesi kadınların kamu kurumlarından hizmet alırken çok çeşitli boyutlarda endişelere sahip olduklarının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Bununla birlikte, güven kaybının bazı kadınlar için daha ileri düzeyde olduğu görülmektedir. K12'nin *“Başvurduğumda gerçekten korunacağımdan emin değilim. Daha önce başvuran kadınların yaşadıklarını duydukça inanılmama, küçümsenme ya da suçlanma ihtimali beni durduruyor. Hayati bir tehlike değilse eğer sorun, geçmesini bekliyorum bazen.”* ifadeleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Bu güvensizlik ve şüphe nedeniyle, K6 ve K15 gibi bazı katılımcılar alternatif dayanışma ağlarına yöneldiklerini, bazıları başvurdukları problemlerde filtreleme yaptıklarını ve devlet kurumlarına başvuru yapmayı son çare olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Bu ifadeler, bazı durumlarda katılımcıların sivil toplumu devletin yerine koyabildiklerini göstermektedir.

Katılımcıların anlatılarından hareketle, güvensizliğin en yoğun hissedildiği alanın adalet mekanizmasının kendisi olduğu görülmektedir. Katılımcılar, adaletin tarafsız ve erişilebilir olmadığına inanmaktadır. K13 başvursa bile yeterli desteği göremeyeceğini bildiğini ancak zorunda kaldığında başvurduğunu ifade etmektedir. Benzer şekilde, K10 *“Yeterli olur mu bilmiyorum. Sosyal medyada sıklıkla yetersizliği görüyoruz. Şikâyetle bulunan kişilerin yeterince korunmadığını görüyoruz.”* şeklinde güvensizliğini dile getirmiştir.

Bu alt tema kapsamında elde edilen bulgular, katılımcıların devlet kurumlarına yönelik algısının basit bir memnuniyetsizlikten çok daha öteye geçtiğini göstermektedir. Katılımcılar, kurumları aktif olarak sorunun bir parçası haline gelmiş yapılar olarak görmektedir. Bu güvensizlik, kadınları adalet mekanizmalarından uzaklaştıran veya onlarla yalnızca en zorunlu hallerde ilişki kurmaya zorlayan bir dinamik meydana getirmektedir.

3.5.2 Koşullu Güven ve Cinsiyet Temelli Algılar Alt Teması

Bu alt tema kapsamında; *koşullu güven* ve *erkeklerin daha rahat olması* ön kodları belirlenmiştir. Katılımcıların anlatıları hissettikleri güvensizliğe rağmen, devlet kurumlarıyla ilişkilerini tamamen kesmeyerek koşullu, şüpheyeye dayanan ve cinsiyet temelli bir zeminde

sürdürmekte olduklarını göstermektedir. Bu alt tema, kadınların gündelik hayatta devletle stratejik bir etkileşim içine girdiğini ortaya çıkarmaktadır.

Katılımcıların bir kısmı, devlet kurumlarına yaptıkları başvurularını bir çaresizlik veya zorunluluk olarak ifade etmektedir. K14'ün *“Güvenmekten başka çaremiz yok.”* şeklindeki ifadesi bunun bir örneğidir. Katılımcı ifadeleri, adalet süreçlerine olan güvenlerinin ihtiyaç anına ve sorunun niteliğine bağlı olduğunu ifade etmektedirler. Kadınlar için güvenin mutlak bir inanç değil; risk-yarar analizine dayalı bir stratejiye dönüştüğü görülmektedir.

Katılımcıların çoğu, erkeklerin devlet kurumlarıyla etkileşimde kendilerinden daha az engelle karşılaştığını ve daha rahat olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. K2'nin *“Polis ve jandarmalar genellikle erkek olduğu için, kadına şiddet gibi bir olayla başvurursam yeterince ilgileneceklerini düşünmüyorum.”* ve K5'in *“Erkeklerin çoğunun olumsuz düşünceleri olduğunu sanmam. Ben ciddiye alınmayacağımı düşünüp başvurma hususunda tereddüte düşerken, erkekler muhtemelen çok uzun sürecek gibi tereddüte düşüyorlar.”* ifadeleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Kadınlar, devlet kurumlarına başvuru süreçlerinde yaşadıkları sıkıntıların karşı cins tarafından anlaşılabileceğini düşünmediklerini ifade etmektedirler. K7 ve K11 devlet kurumlarına başvurma konusunda erkeklerin kadınlardan farklı düşünebileceklerini ifade etmişlerdir. Benzer düşüncelerini dile getiren bazı katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

“Erkeklerin bu konuda daha rahat başvurabileceğini düşünüyorum. Devlet sanki erkekleri daha muhatap olarak alıyor.” (K12, 28, Lisans Mezunu, Bekâr, Çalışıyor)

“Sosyal hayat ve iş hayatında iki kere düşünmeden yaşadığım sorun için gerekli yerlere başvururum. Erkeklerin bu konuda daha farklı ve umursamaz düşündüğünü düşünüyorum.” (K15, 25, Lisans Mezunu, Evli, Çalışıyor)

Öte yandan, katılımcıların çoğunluğu başvuruları sonucunda sonuç alacaklarına dair inançları olduğunu ifade etmiştir. K17 ve K19 devlet kurumlarına başvurduklarında gereken yardımı alacaklarına inandıklarını dile getirmişlerdir. Kadınların bu yargıya, daha önceki olumlu deneyimleri sonucunda veya beklentileri nedeniyle ulaştıkları görülmektedir. Bazı

katılımcılar ise, kolluk kuvvetlerine yönelik olumsuz bir algı olduğunu; ancak kendilerinin bu duruma karşı çıktıklarını belirten ifadeler dile getirmişlerdir:

“Hakkımı alabileceğim her yere giderim. Devlet kurumları gücünün yanında duran, onları savunan işleri güçlüler adına kolaylaştıran yerler haline dönmüş durumda gibi bahsediliyor.” (K9, 24, Lisans Mezunu, Evli, Çalışıyor)

“Kesinlikle başvururum. Çünkü bu durumu bir cinsiyet meselesi olarak görmüyorum. Yaşanılan sorun insani bir sorunsal ve insan olarak bulunduğu cinsiyetin dışında yaşadığım sorunu tereddütsüz bir kamu kurumuna yansıtabilirsin. Hep öyle yaptım ve hiçbir sorun da yaşamadım.” (K18, 34, Lisans Mezunu, Evli, Çalışıyor)

Bulgular değerlendirildiğinde, kadınların devlet kurumları ile güven ilişkilerinin koşullu bir müzakere süreci olduğu gözlemlenmiştir. Bu bulgular, devlet-vatandaş ilişkisinin cinsiyet boyutu olmaksızın anlaşılamayacağını göstermektedir.

3.6. Tema 6: Sosyal Politika Önerileri

Araştırma kapsamında, katılımcılara devlet kurumlarına ilişkin beklentilerine yönelik sorular sorulmuştur. Katılımcılardan alınan cevaplara göre, araştırma sorularıyla uyumlu üç alt tema oluşturulmuştur. Bunlar; *eğitim ve toplumsal dönüşüm, yasal ve cezai düzenlemeler* ile *destek mekanizmaları ve imkânlar* olarak belirlenmiştir.

3.6.1 Eğitim ve Toplumsal Dönüşüm Alt Teması

Bu alt tema kapsamında; *aile eğitimi* ve *toplumsal farkındalık* ön kodları belirlenmiştir. Katılımcılar, toplumsal dönüşümün temel aracı olarak eğitimi öne çıkarmış; eğitimi aileden başlayarak tüm topluma yayılan çok katmanlı bir yapı olarak değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir.

Katılımcı ifadelerinde, bireyin toplumsallaşma sürecindeki değerleri ve ahlaki normları ilk olarak aile içinde öğrendiği yönünde bir fikir birliğinin bulunduğu görülmektedir. Bu bağlamda aile, kadına saygının öğrenilebileceği ilk ve en kritik sosyalleşme alanı olarak değerlendirilmiştir. K16 tarafından dile getirilen “*Devlet politikaları caydırıcı olsa bile hiçbir şeyi önlemiyor. Vicdanlı ahlaklı bireyler yetiştirerek bu değerleri ailede kazandırarak sorunların önlenilebileceğini düşünüyorum.*” ifadesi, aile içi eğitimin etik kuralları öğrenmede bir fırsat alanı olarak değerlendirildiğinin bir göstergesidir. Katılımcıların ifadelerinde, ailelere

yönelik eğitimlerin bilgilendirici seminerler, kurslar ve programlar aracılığıyla yürütülmesi gerektiğinin vurgulanması, ailelerin kadın ve erkek eşitliğini sağlamada aktif bir paydaş olarak konumlandırılması gerektiğinin bir göstergesidir.

Bazı katılımcılar, eğitimin daha geniş çapta uygulanması gerektiğini düşünmekte; başta kolluk kuvvetleri olmak üzere diğer kurumsal aktörleri de kapsamı gerektiğini ortaya koymaktadır. K12'nin *“Kolluk kuvvetlerinin, yargı mensuplarının ve sağlık çalışanlarının cinsiyet eğitimleri alması gerekiyor. Kadınlar yaşadıklarını anlatırken ikinci kez travmatize ediliyor. Kadınlar nasıl devlete güvensin? Güven yoksa politikanın ne anlamı kalır?”* ifadesinde, cinsiyetçi tutumlar nedeniyle maruz kalınan ikincil travmatizasyonun devlete olan güveni zedelediği ortaya çıkmıştır. Katılımcılar, bu durumun sistematik bir eğitim eksikliğinden kaynaklandığını düşünmekte ve kamu görevlilerinin cinsiyet temelli zorunlu eğitimlerden geçirilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Bu alt tema altında elde edilen bulgular, katılımcıların toplumsal dönüşümün; aileden başlayarak okullara, kamu kurumlarına ve tüm topluma yayılan bütüncül, sürekli ve nitelikli bir eğitim politikası ile mümkün olabileceğini düşündüklerini göstermektedir.

3.6.2 Yasal ve Cezai Düzenlemeler Alt Teması

Bu alt tema kapsamında; *caydırıcı cezalar, hızlı adalet ve sıfır tolerans* ön kodları tanımlanmıştır. Katılımcıların cevapları, kadına yönelik suçlarla mücadelede yasal ve cezai düzenlemelerin mevcut haliyle yetersiz olduğunu düşündüklerini ve en temel sorunun cezaların tam anlamıyla uygulanmaması, caydırıcılığının düşük olması ve adaletin gecikmesi olduğuna inandıklarını ortaya koymaktadır.

Katılımcılar sıklıkla, kadınlara yönelik suç işleyenlerin suçlarının karşılığını yeterince ağır biçimde görmediklerini ve bu durumun kadınlara karşı suç işlemeye yönelik bir rahatlık yarattığını ifade etmiştir. K9'un *“Yapılanlar, yaşananlar her gün olan doğal şeylermiş gibi bahsedilip geçilmemeli.”* ifadesi, cezaların niteliğine ilişkin ortak bir beklentiye yansıtmaktadır.

Katılımcı ifadeleri, kadına yönelik suçlarda adalet süreçlerinin hızına ve etkinliğine önem verilmesinin gerekliliğini göstermektedir.

Katılımcılar, yasal ve cezai düzenlemelerin sıfır tolerans ilkesine dayalı olarak yeniden ele alınması gerektiğini düşünmektedir. K18'in "*Kadına yönelik koruma politikalarını daha sıkı, aktif ve probleme karşı sıfır tolerans ilkesi ile ilerlemelerini isterim. Uygulamaların daha caydırıcı olması lazım.*" ifadesi, devletin kadına yönelik suçlar karşısında daha net, kararlı ve tavizsiz bir tutum sergilemesi gerektiğine yönelik talebi yansıtmaktadır. Benzer şekilde, K5'in "*Suçlulara caydırıcı cezalar verilmeli. Devletin tutumu kadın- erkek eşitliğini sağlamaya yönelik olmalı ama şu an erkekleri aklayan ve destekleyen bir sistem var gibi geliyor.*" ifadeleri, kadınların devletten kadın destekçisi bir adaleti sağlaması gerektiğine dair beklentileri olduğunu göstermektedir.

Katılımcılar, kadına yönelik suçların cinsiyetçi yaklaşımlarla ele alınmasının doğru bir yaklaşım olmadığını düşündüklerini ifade etmektedirler. Bu kapsamda, K12'nin "*Kadınların yaşadıklarının sistemsal bir sorun olarak kabul edilmesi gerekiyor.*" ifadesi yasal ve cezai düzenlemelerin faili ve sistemi hedef alan bir perspektifle ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Bulgular incelendiğinde, kadınların etkin denetim mekanizmalarının kurulması, devlet kurumlarının ortak bir irade göstermesi ve yasal düzenlemelerin işlevsel hale gelmesi için somut adımların atılması gerektiğini düşündükleri ve yargının özellikle kadına yönelik suçlar söz konusu olduğunda toplumsal normları şekillendiren bir rol üstlenmesi gerektiğine inandıkları görülmektedir.

3.6.3 Destek Mekanizmaları ve İmkânlar Alt Teması

Bu alt tema kapsamında; *psikolojik destek, kadın dostu uygulamalar, ekonomik güçlendirme ve teknolojik destek* ön kodları tanımlanmıştır. Katılımcıların ifadeleri, kadına

yönelik suçlarla mücadelede güçlü ve erişilebilir destek mekanizmalarına ihtiyaç duyulduğunu ortaya koymaktadır.

K19 psikolojik destek hizmetlerine erişimi temel bir ihtiyaç olarak tanımlamakta ve bu hizmetlerin yaygınlaştırılmasını beklemektedir. Kadınlar, özellikle ekonomik imkânları sınırlı olan kadınlar için ücretsiz ya da kamu destekli psikolojik hizmetlerin önemli olduğunu vurgulamakta; ruh sağlığı hizmetlerine erişimin kamusal bir hak olarak görülmesi gerektiğine işaret etmektedir. Katılımcılara göre, psikolojik destek kadınların yaşamlarını yeniden kurabilmeleri ve güçlenebilmeleri açısından kritik bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte, kadınlar psikolojik boyutta erkeklerin test edilmesi gerektiğini düşündüklerini de belirtmişlerdir. K14'ün *“Evlenmeden önce ve belli bir yaşa gelince psikolojik testler uygulanabilir.”* ifadesi bunun bir örneğidir.

Bazı katılımcılar, psikolojik desteği toplumsal düzeyde şiddetin önlenmesine katkı sağlayan bir mekanizma olarak değerlendirmiştir. Katılımcılar, destek mekanizmalarının aile ve toplum odaklı koruyucu politikalar biçiminde tasarlanması gerektiğini ifade etmektedir. Bulgular, kadınları destekleyen kadın dostu sosyal hizmet modellerine duyulan ihtiyacı da ortaya koymaktadır. K5'in *“Kadınlar kendi deneyimlerinden yola çıkarak kadınları destekleyen sosyal hizmetler geliştirebilir. Daha kadın dostu bir sosyal hizmet anlayışına ihtiyacımız olduğunu düşünüyorum.”* ifadesi, kadınların politika ve hizmet üreticileri olarak görülmesi gerektiğini göstermektedir.

Kadın dostu uygulamalar, katılımcı ifadelerinde özellikle kamusal alan, ulaşım, çalışma hayatı ve şehir planlaması bağlamında öne çıkmaktadır. K13 kadın dostu şehirlerin yaygınlaştırılması gerektiğini düşünmekte; kadınların yaşamlarını kolaylaştıracak sosyal hizmetlerin çoğaltılması, kadınların seslerine daha fazla kulak verilmesi gerektiğine inanmaktadır. Katılımcılar, kadınların gündelik yaşamda maruz kaldıkları risklerin büyük ölçüde kamusal alanların erkek odaklı tasarlanmasından kaynaklandığını düşünmektedir.

Ekonomik güçlendirme, bulguların bir diğer önemli boyutunu oluşturmaktadır. K17'nin *"Kadınların ekonomik ve sosyal anlamda yükselmeleri gerekiyor, ancak bu şekilde kendilerini daha iyi ifade ederler."* ifadesi, ekonomik gücün kadınların kendilerini ifade edebilme, karar alabilme ve şiddet içeren ilişkilerden uzaklaşabilme kapasiteleriyle ilişkilendirildiğini göstermektedir.

Bununla birlikte teknolojik destekler, özellikle acil durumlarda kadınların erişimini kolaylaştıracak yenilikçi çözümler olarak dile getirilmiştir. K1'in *"Kadınların tehlike anında daha çabuk ulaşabileceği bir yöntem olabilir. Daha hızlı erişmek için. Telefon gibi bir uygulama geliştirilebilir."* ifadesi, katılımcıların mobil uygulamalar, acil çağrı sistemleri ve hızlı müdahale sağlayacak teknolojik altyapıların kadınların yalnız olmadıklarını hissetmelerine katkı sağlayacağını düşündüğünü göstermektedir.

Son olarak katılımcılar, kadınları destekleyen uluslararası sözleşmelerin ve politik çerçevelerin korunmasının önemine dikkat çekmiştir. K2'nin *"İstanbul Sözleşmesi gibi sözleşmelerin kaldırılmaması gerektiğini düşünüyorum."* ifadesi, bunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Elde edilen bulgular incelendiğinde, katılımcıların destek mekanizmaları ve imkânları; psikolojik, ekonomik, sosyal ve teknolojik boyutlarıyla birlikte ele alınması gereken temel bir sosyal politika alanı olarak gördüklerini göstermektedir. Katılımcılar, bu mekanizmaların kadın dostu, kapsayıcı ve sürdürülebilir olmaması durumunda diğer politika alanlarının da etkisiz kalacağını vurgulamaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde elde edilen bulgular, ilgili alan yazında yapılan diğer çalışmaların bulguları ve kuramsal çerçeve kapsamında ele alınarak tartışılmaktadır. Bulguların tartışılması, araştırmanın soruları doğrultusunda ele alınmıştır. Son olarak, araştırma kapsamında elde edilen sonuçlardan ve ilgili alan yazından hareketle; sosyal politika önerileri ve gelecek çalışmalar için öneriler sunulmuştur.

4.1. Bulguların Tartışılması

4.1.1 Kadınların Karşılaştığı Sorun Alanları Temasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Kadınların karşılaştığı sorun alanları başlığında elde edilen bulgular, kadınların ataerkil tehditler deneyimledikleri sorun alanlarının çok boyutlu ve birbirini besleyen bir yapıda olduğunu ortaya koymaktadır. Araştırma bulguları, kadınların hareket özgürlüğünün zaman, mekân ve cinsiyet eksenli güç ilişkileri tarafından sınırlandırıldığını göstermektedir. Bu durum, kadınların kamusal alandaki varlığını ihtiyatlı biçimde deneyimlemelerine yol açmaktadır.

Bulgular, alan yazında kadınların kamusal alana katılımının önündeki engellerden birinin fiziksel güvenlik kaygısı olduğunu ortaya koyan çalışmalarla uyumaktadır. Aktaş (2017) araştırmasında, kadınların kent yaşamında güvenlik endişesi nedeniyle çeşitli sınırlılıklarla karşılaştıklarını ve bu durumun toplumsal yaşama katılımlarını doğrudan etkilediğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Kalfa, Aytekin ve Dinç (2009) kent içi ulaşımın kadınların yaşamları üzerindeki etkilerini inceledikleri çalışmalarında, toplu taşıma araçlarının kadınlar için sıklıkla taciz, rahatsız edilme ve güvenlik tehdidiyle ilişkilendirilen mekânlar olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, çalışmada kadınların sokaklarda yaya olarak da güvenli olmadıklarından, kamusal alanda cinsel tacize maruz kalma kaygılarından ve bebek arabasıyla yolculuk eden kadınlar için araç tasarımının uygun olmamasından da bahsedilmektedir. Bu bulgu, birinci bölümde de değinildiği gibi, erişilebilirlik anlamında yönetmeliklere uyulmaması

nedeniyle kadınların yaşamının kısıtlanması ile örtüşmektedir. Bu durum, kadınların kamusal alandan dışlanması anlamına gelmekte ve Fenster'in (2005) "kent hakkı" kavramı ile örtüşmektedir. Katılımcıların ifadeleri, kadınların ataerkil tehditler nedeniyle kendilerini özel alan ile sınırlandırma eğiliminde oldukları açısından alan yazındaki bulgularla uyushmaktadır. Bu durum, ataerkil yapının kadınların mekânsal özgürlüğü üzerinde bir denetim mekanizması oluşturduğunu göstermektedir.

Buna ek olarak, Günindi Ersöz (2015), birinci bölümde değinilen kamusal alan-özel alan dikotomisi bağlamında, kadınların kamusal alana katılmamasının onları ev içine hapseden ve kamusal alanda görünmez kılan ataerkil ideolojinin bir ürünü olduğunu ileri sürmektedir. Katılımcıların gece vakti sokağa çıkma konusundaki çekinceleri, kamusal alana karışma noktasındaki endişeleri; kadınların kamusal alandan tarihsel ve ideolojik olarak dışlanmasının günümüzdeki somut yansımaları olarak değerlendirilebilir.

Alan yazında kadına yönelik şiddet hakkında yürütölen araştırmalar, bulgularla örtüşen bir biçimde şiddetin ve tehdidin kamusal alanda kadınların kendilerini özgürce hareket etme hakkını ihlal ettiğini ortaya koymaktadır. Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun verileri (2026), kadınların yalnızca ıssız yerlerde değil; kalabalık alanlarda da yaşamını yitirdiğini göstermektedir. Bu durum, kadınların güvenlik kaygılarının gerçekçi bir temele dayandığını kanıtlamaktadır.

Bununla birlikte, ataerkil kontrol mekanizmalarının en yoğun hissedildiği alanlardan birisi aile ortamıdır. Erkek aile üyeleri tarafından tesis edilen eril otorite, kadınların sosyal yaşama katılımını doğrudan etkilemektedir. Ayrıca eril otoritenin kadınların hareket özgürlüklerini ve hatta ebeveynlik pratiklerini şekillendirdiği anlaşılmaktadır. Bu bulgu, aileyi cinsiyet rollerinin pekiştirildiği temel kurumlardan biri olarak değerlendiren alan yazın ile tutarlılık göstermektedir. Sancar (2012), devletin erkekler tarafından kurulduğunu ve kadın kimliğinin aile içindeki rolünden hareketle tanımlandığını, bu durumun da ataerkil sistemi

modern görünümler altında yeniden ürettiğini dile getirmektedir. Benzer şekilde, Korkmaz (2018) çalışmasında, ataerkil kültür yapısının ve geleneksel değerlerinin aile içi dinamikler üzerindeki etkilerini ve kadınları erkek tahakkümü altına alma biçimlerini incelemiştir. Çalışmada, tüm katılımcıların yaşamlarının bir şekilde ataerki tarafından biçimlendirildiği ve kadınların özne olmada ve cinsiyet rolleri kapsamındaki görev ve sorumluluklarının dengesini sağlamada problem yaşadıkları görülmüştür. Bu bulgu, kadınların aile içi ilişkilerde ve toplumsal beklentiler nedeniyle erkek üyeler tarafından maruz kaldıkları sınırlandırmaların yapısal bir soruna işaret ettiğini göstermektedir.

Bingöl (2014) çalışmasında, cinsiyet rollerinin toplumsal ve kültürel olarak inşa edildiğini ve bu inşa sürecinde ailenin merkezi bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Katılımcı ifadeleri, kendi ailelerinden gördükleri cinsiyetçi davranış kalıplarını yetişkinlik hayatlarının devamında sürdürdüklerini desteklemektedir. Ataerkil aile yapısı, kadınlara yüklenen fedakârlık ve itaat gibi beklentilerle kadınların bireyselleşme süreçlerine ket vurmaktadır; TÜİK'in zaman kullanım araştırmaları (2015) kadınların hane içi sorumluluklarının erkeklere kıyasla daha fazla olduğunu göstermekte olup katılımcı ifadeleri ile de uyum göstermektedir.

Öte yandan, kadınların iş ve eğitim hayatında karşılaştıkları sorunların da cinsiyet temelli olduğu görülmüştür. Bu durum, Türkiye'de kadınların iş gücüne katılım oranlarının erkeklerin yaklaşık yarısı seviyesinde kalması (%36,8'e karşı %72) ve kadın yoksulluğu riskinin daha yüksek olması (%18,9) gibi makro düzeydeki eşitsizliklerle de örtüşmektedir (TÜİK, İstatistiklerle Kadın, 2025). Ayrıca, kadınların iş yaşamında var olabilmek için erkeklerden daha fazla çaba göstermesi gerektiği yönündeki bulgu, üst düzey yönetici pozisyonlarındaki kadın oranının düşüklüğü (%21,5) gibi verilerle desteklenmektedir (TÜİK, İstatistiklerle Kadın, 2025). Bu bulgular, çalışma hayatında kadın ve erkek eşitsizliğini konu alan çalışmalarla örtüşmektedir. Örüçü, Kılıç ve Kılıç (2007) tarafından yapılan “cam tavan sendromu” araştırması, kadınların üst düzey yönetici pozisyonlarına yükselmelerindeki görünmez engelleri

ortaya koyarak, katılımcılar tarafından dile getirilen “var olabilmek ve yer bulabilmek için erkeklerden daha çok çaba gösterme” zorunluluğuna dikkat çekmektedir.

Araştırma bulguları, eğitime erişimi engellenen kadınların istihdamda da yer bulamadığını ortaya koymaktadır. Uluşen’in (2010) çalışmasında, kadınların eğitime devam etmeme nedenleri arasında en büyük payın “ailelerinin izin vermemesi” olduğu (%49,7) tespit edilmiştir. Bu veri, aile içindeki erkek otoritesinin kadınların eğitim, sosyal yaşam ve bedensel bütünlükleri üzerindeki baskıcı rolünü açıkça ortaya koymakta; eğitime erişimi engellenen kadınların yaşamlarının diğer alanlarına katılımını da düşürdüğünü göstermektedir. Aynı araştırmada, erkek katılımcıların yaklaşık yarısının (%49,3) eşlerinin çalışmasını istemediklerini dile getirmesi, kadınların eğitime ve istihdama erişimindeki ataerkil engellerin bir kanıtı olarak değerlendirilebilir. Çakır (2008) çalışmasında, kadının çalışma yaşamından dışlanması ekonomik, sosyal ve kültürel pek çok faktörün kesişimi ile gerçekleştiğini ve kadınların istihdamda ikincil konumda kalmalarının ataerkil sistemden kaynaklandığını vurgulamaktadır.

Son olarak bulgular, kadınların sağlık alanını diğer alanlara kıyasla görece daha güvenli algıladıklarını; ancak bu güven duygusunun kolaylıkla zedelendiğini göstermektedir. Bununla birlikte, kadınların genelde erkek doktorlara muayene olduklarında hissettikleri huzursuzluk ve cinsel sınır ihlali deneyimleri, sağlık hizmetlerinin sunumunda cinsiyet duyarlılığına önem verilmesi gerektiğini ortaya çıkarmaktadır. Bu bulgu, sağlık alanında kadın odaklı çalışmalarla paralellik göstermektedir. Uluşen (2010) çalışmasında, sağlık hizmetlerinde kadın hastaların personelin cinsiyetine ilişkin tercihlerde bulunduğunu ve özellikle cinsel sağlık alanında kadın personelden hizmet almak istediklerini ortaya koymuştur. Bu çalışmada elde edilen bulgular, Uluşen’in (2010) çalışması ile örtüşen şekilde, sağlık personelinin hastaların cinsiyetleri nedeniyle ayrımcı, dışlayıcı ve küçümseyici davranabildiklerini ortaya çıkarmıştır.

Demirgöz Bal (2014) çalışmasında, sağlık hizmetlerine erişimdeki cinsiyet temelli eşitsizliklere dikkat çekmekte ve kadın sağlığının cinsiyetçilikten etkilendiğini vurgulamaktadır. Bu nedenle, kadınların hastanelerde erkek personel ile temas kurarken hissettikleri huzursuzluk, sadece mahremiyet kaygısı üzerinden değerlendirilmemelidir. Bu durum, kadınların bedenleri üzerindeki söz hakkının ataerkil düzende ihlal edilme potansiyeli taşımasıyla ilişkilendirilebilir.

Özetle elde edilen bulgular, kadınların kamusal alanı oluşturan aile, sosyal yaşam, eğitim, istihdam, ulaşım sorun alanlarında ataerkil tehditler nedeniyle problemler yaşadıklarını göstermekte ve ilgili alan yazını desteklemektedir.

4.1.2. Ataerkil Tehdit Türleri Temasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Ataerkil tehditlerin türlerine ilişkin elde edilen bulgular, kadınların deneyimlediği tehditlerin karmaşık yapısını ortaya koyarken, bu tehditlerin kadınların gündelik yaşamlarını, fiziksel ve ruhsal sağlıklarını ve toplumsal konumlarını nasıl şekillendirdiğini göstermektedir.

Bulgular, kadınların fiziksel güvenliğine yönelik ataerkil tehditlerin yalnızca doğrudan şiddet deneyimleriyle sınırlı olmadığını, aynı zamanda potansiyel riskten kaynaklanan bir denetim mekanizması olduğunu göstermektedir. Kadınların doğrudan bir saldırıya uğramadıklarında potansiyel mağdur olma korkusu yaşamalar ataerkil tehditlerin görünmez ama sürekli bir baskı unsuru olarak var olduğunu göstermektedir. Bu durum, birinci bölümde bahsedilen Pateman'ın (2017) cinsel sözleşme kavramıyla ilişkili bir biçimde, erkeklerin kamusal alanda özgür olmak amacıyla kadınları kamusal alandan dışladıkları şeklinde yorumlanabilir. Bulgularda ortaya çıkan “saldırıya uğrama korkusu” dolayısıyla kadınların Walby'nin (2014) bahsettiği şekilde özel alana kendilerini hapsetmeleri ve kamusal alandan çekilmek zorunda hissetmeleri de örtüşen bir biçimde cinsel sözleşmenin gündelik hayattaki işleyişini ortaya koymaktadır. Kadınlar, bu sözleşmenin yazılı olmayan maddeleri gereği ve erkek egemen kültürden kaynaklanan kolektif bilincin doğrudan bir sonucu olarak, kamusal

alanın ataerkil tehditlerle dolu olduğu ve bu alanda var olmanın bir bedeli olduğu mesajını almaktadır. Nitekim birinci bölümde de değinilen *Female Fear Factory* çalışmasında Gqola (2022) tarafından bu durum, ataerkinin kadınların itaatini sağlamak için korku üretmesine dayandığı şeklinde açıklanmaktadır.

Alan yazında kadına yönelik şiddetin medyada temsili konusunda önemli çalışmalar bulunmaktadır. Cengiz ve Korkmaz (2022), kadına yönelik şiddet haberlerinin medyada sıklıkla magazinleştirilerek, haberin bağlamından koparıldığını ve şiddetin meşrulaştırıcı bir dille sunulduğunu ortaya koymaktadır. Katılımcılar tarafından da medyada gördükleri şiddet haberleri sonucu korku ve endişe duyduklarını dile getirilen ifadeler görüşmeler sırasında sıklıkla dile getirilmiş olup medyada yer alan kadına yönelik şiddet haberlerinin kadınların korkularını pekiştirdiği bulgusunu doğrulamaktadır. Medya tarafından kullanılan bu temsil biçimleri, kadınlara kamusal alanın tehlikeli olduğuna dair bir hatırlatma işlevi görmektedir.

Ataerkil tehditlerin gündelik hayatta deneyimlenen birçok mikro davranış içerisinde yeniden üretilmesi, katılımcılar tarafından rahatsız edici davranışlar ve cinsiyetçi tutumlar olarak dile getirilmiştir. Bu ifadeler, ataerkil tehditlerin büyük şiddet olaylarından ibaret olmadığını, aksine kadınların gündelik hayatının sıradan bir parçası haline gelmiş davranışsal örüntülerle de devamlılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. İstenmeyen bakışlar ve temaslar ile cinsiyetçi söylemler ve fiziksel taciz gibi deneyimler, kadınların ruhsal sağlıklarını tehdit etmektedir.

Bu bulgular, Walby'nin (2014) teorisi bağlamında değerlendirildiğinde, kamusal mekânlarda kadınların dışlanması ve dezavantajlı konuma itilmesiyle işleyen kamusal alan ataerkilliğinin bu mikro davranışları araç olarak kullandığına kanıt olarak değerlendirilebilir. Ataerkil tehditler; kadınların kıyafet seçiminden gündelik rutinlerin planlamasına kadar her noktada kadınların tercihlerini şekillendirmektedir. Kadınların öz kısıtlamaları, kaçınma

davranışları ve sosyal izolasyon yaşamaları ataerkil tehditlerin doğrudan sonucu olarak değerlendirilmelidir.

Bulgulardaki “kadının dışlanması” ve “sorunlu görülme” kodları, Pateman’ın (2017) cinsel sözleşmesinde bahsedilen kadın üzerindeki ataerkil denetimin işleyişini doğrulamaktadır. Katılımcılar, kamusal alanda varlık gösterdiğinde ciddiye alınmadıklarını ya da problem olarak görüldüklerini ifade etmişlerdir. Bu, Walby’nin (2014) de tartıştığı kamusal alanın doğal öznesinin erkek olduğu ve kadının özel alana ait olması gerektiği varsayımına dayanan cinsiyetçi bölümün bir sonucu olarak ele alınabilir. Bununla birlikte, ataerkil tehditler kadınların kamusal kimliklerini inşa ettikleri alanlarda da varlık göstermektedir. Katılımcılar tarafından dile getirilen iş yaşamında dışlanma, eğitim kurumlarında cinsiyetçi tutumlarla karşılaşma gibi yaşantılar onların kamusal varlığını ve özerkliğini sınırlandıran tehditler olarak dikkate alınmalıdır.

4.1.3. Başa Çıkma Stratejileri Temasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Bu tema kapsamında elde edilen bulgular kadınların ataerkil tehditlerle başa çıkmada; fiziksel ve teknolojik önlemlerden davranışsal kısıtlamalara, psikolojik uyum mekanizmalarından sosyal destek arayışlarına kadar uzanan geniş bir yelpazede stratejiler geliştirdiklerini göstermektedir. Kadınların “hızlı yürüme”, “kalabalık yerleri tercih etme” veya “kadın yanını tercih etme” gibi başa çıkma stratejileri, erkek egemen toplum yapısına karşı geliştirilmiş zorunlu uyum pratikleri olarak değerlendirilmeli; kadınların bunlara başvurmaması durumunda fiziksel, ruhsal ve bedensel bütünlüklerinin tehlikeye girebileceğini düşündükleri göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu bulgular, birinci bölümde değinilen De Certeau’nun (1984) gündelik direniş pratikleri teorisi çerçevesinde, kadınların ataerkil toplumsal yapılar tarafından belirlenen mekânsal ve toplumsal normlara karşı sistemi kendi lehlerine çevirmeye çalıştıkları veya sistemde kendilerine yer açmak için çaba gösterdikleri direniş taktikleri olarak ele alınabilir.

Kadınlar, aktif olarak sistemi dönüştürmeye çalışsalar da pasif özneler olarak sisteme uyum gösteren, sistemin içerisinde görece refah alanı açmaya çalışsalar da tüm bunlar kendilerini birey olarak kabul etmemek üzerine kurulan bir sistemde feminist direniş olarak değerlendirilmektedir. Benzer şekilde, kadınların uyguladıkları bu stratejiler birinci bölümde değinilen Kandiyoti'nin (1998) "ataerkil pazarlık" kavramı ile benzeşmektedir. Kadınlar, uyguladıkları stratejiler sayesinde hem güvenliklerini sağlama amacı gütmekte hem de ataerkil tehditlerin daralttığı yaşam alanlarını kendi istekleri doğrultusunda esnetmeye çalışmaktadırlar. Başa çıkma stratejileri, kadınlara güvenlik sağlamakla birlikte onların sürekli tetikte olmasını da gerektirmektedir. Bulgularda da vurgulandığı gibi, bu durum kadınların yaşam kalitesi ve özgürlüğü üzerinde önemli bir görünmez yük oluşturmaktadır. Bu yük, Pateman'ın (2017) cinsel sözleşmesinden hareketle, kadınların özgür ve eşit bireyler olarak kamusal varlık olabilmelerinin engellenmesi şeklinde yorumlanabilir.

Baş çıkma stratejileri, aynı zamanda Walby'nin (2014) altı yapısından biri olan kültürün işleyişine de işaret etmekte; ataerkil kültür, kadınların nasıl görüneceği, nasıl davranacağı, nerede ve ne zaman bulunacağı konusunda normlar üreterek ataerkiyi yeniden üretmektedir. Bununla birlikte, katılımcıların sıklıkla dile getirdiği "kadınlara yakın olma" stratejisi, kadınların kamusal alanda güvenliklerini diğer kadınlarla bir araya gelerek sağlamaya çalıştıkları bir tür "kadın dayanışması" oluşturduklarını göstermektedir. Ancak bu durum, kamusal alanın erkeklere ait olduğu algısını dolaylı yoldan pekiştirebilmektedir. Bu durum, kadınların başa çıkma stratejilerinin ikilemini de gün yüzüne çıkarmakta ve ataerkil tehditlerden kaçınmaya çalışırken kullanılan stratejilerin, bazen bilinçsizce bu tehditleri yeniden üreten yapısal dinamiklerle iç içe geçmesine yol açabilmektedir.

Bulgular, birinci bölümde değinilen Lazarus ve Folkman'ın (1984) açıklamaları ile uyumlu şekilde, kadınların ataerkil tehditlerle başa çıkmak için hem aktif hem de pasif rol aldıkları stratejileri hem kamusal hem de özel alanda birlikte kullandıklarını göstermektedir.

Bu durum kadınların ne özel alanda ne de kamusal alanda kendilerini huzurlu hissetmediklerini göstermekte ve Pateman'ın (2017) analizini doğrulayarak, eşit olarak görülmedikleri bir toplum sözleşmesinde, kadınların iç dünyalarının da bu durum nedeniyle tam anlamıyla huzurlu olmadığını göstermektedir.

Araştırma bulguları, kadınların ataerkil tehditler karşısında sosyal ağlara ve dış desteğe yoğun biçimde başvurduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, Zonp ve diğerlerinin (2022) çalışmasında kadınların başa çıkma stratejilerinden birinin “sosyal destek” olduğu bulgusu ile örtüşmektedir. Kadınların güvenliği, bireysel bir çabaya ek olarak, yakın çevre ve devlet kurumları aracılığıyla sürekli olarak yeniden inşa edilmeye çalışılan kırılgan bir süreç olarak yorumlanabilir. Bu bulgu, Walby'nin (2014) kuramına benzer biçimde, devletin rolünü sorgulamaya açmaktadır. Devlet bir yandan kadınları korumak için önlemler geliştiren bir yapı olarak ele alınırken; öte yandan bazı durumlarda da ataerkil tehditlerin üreticisi olarak görülebilmektedir. Bu bağlamda bulgular, kadınlar tarafından erkeklere kıyasla daha sık deneyimlenen cinsiyete dayalı güven uçurumu durumunun devletin kadına yönelik sosyal politikalarının ve hizmetlerinin bazı durumlarda yetersizliğine işaret etmesiyle ortaya çıktığını göstermektedir. Özetle, kadınların başa çıkma stratejileri kadınların ataerkil tehditler karşısında pasif kurbanlar olmadığını, aksine ellerindeki seçeneklerle, yaratıcı ve çoğu zaman çelişkili de olsa, direniş pratikleri geliştiren aktif özneler olduklarını göstermektedir.

4.1.4. Başa Çıkma Stratejilerinin Kadınlar Üzerindeki Etkileri Temasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Bulgular, kadınların başa çıkma stratejilerinin duygusal bir yük ortaya çıkardığını göstermektedir. Katılımcı ifadelerinde sıklıkla dile getirilen “yorulma”, “sürekli tetikte olma” ve “özgürlüğün kısıtlanması” ifadeleri, ataerkil tehditlerin kaygılar ve endişeler nedeniyle kadınların yaşam enerjilerini tükettiğini göstermektedir. Bulgular, başa çıkma stratejilerinin kadınlar üzerindeki duygusal yükünün de göz ardı edilmemesi gerektiğini göstermektedir.

Bununla birlikte, Walby'nin (2014) özel-kamusal alan kuramı, bu tükenmişlik halinin yapısal kökenlerini anlamak için bir analiz aracı olarak değerlendirilebilir. Walby (2014), kadınların özel alandaki konumlanışının liberal modeldeki bireysel özerklik varsayımıyla örtüşmediğini, kadınların hem teoride hem pratikte bağımlı eşler olarak ikincil konuma yerleştirildiğini belirtmekte; özel alanın da kadınlar için baskı ve bağımlılığın mekânı olduğuna işaret etmektedir.

Araştırma bulgularında ortaya çıkan “kaygı, umutsuzluk ve çaresizlik” bulguları, kadınların ataerkil tehditler karşısında geliştirdikleri duygusal tepkilerin kolektif, yapısal ve sürekli bir nitelik taşıdığını ortaya koymaktadır. Bu bulgular, Walby'nin (2014) şiddetin cinsiyet rejimlerinin ayrılmaz bir bileşeni olduğu düşünceleriyle benzeşmektedir. Benzer şekilde, Pateman'ın (2017) vurguladığı gibi cinsel sözleşme, aynı zamanda ataerkil tehditleri de sistemik bir niteliğe büründüren bir işleve sahiptir. Bu çalışmada katılımcılar tarafından dile getirilen “umutsuzluk” ve “çaresizlik” duyguları, bu sistemsel durumun bir yansımasıdır. Kadınlar, ataerkil tehditlerin bireysel çabalarla aşılabilecek geçici sorunlar olmadığını, aksine değiştiremeyecekleri köklü bir yapısal sorun olduğunu hissetmektedir.

Alan yazında kadınların başa çıkma stratejilerine ilişkin çalışmalar, bu araştırmanın bulgularını destekleyici niteliktedir. Lawrence ve arkadaşlarının (2006) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışma, kadınların erkeklere kıyasla daha fazla duygu odaklı başa çıkma stratejileri kullandığını ortaya koymuştur. Bu bulgu, kadınların tehditler karşısında hissettikleri korku ve kaygıyı yönetme biçimlerinin cinsiyet rollerince şekillendirildiğini göstermektedir.

Özetle, kadınların ataerkil tehditlerle mücadelesinin sürekliliği, kadınlar üzerinde erkekler tarafından hissedilmeyen bir duygusal yük yaratmaktadır. Bu nedenle, bu araştırma ile kadınların ödemek zorunda bırakıldıkları duygusal ve varoluşsal bedellerin görünür kılınmasının, hem kadın çalışmaları açısından hem de kadına yönelik sosyal politikalar açısından önem taşıdığına inanılmaktadır.

4.1.5. Devlet Kurumlarına Yönelik Düşünceler Temasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma bulguları, katılımcıların devlet kurumlarına yönelik algılarının genellikle güvensizlik ve eleştiri ekseninde şekillendiğini ortaya koymuştur. Bu bulgu, kadınların devletle kurdukları ilişkinin cinsel sözleşme kavramı ile cinsiyete dayalı güven uçurumu kavramı çerçevesinde değerlendirilmesini gerektirmektedir. Pateman'ın (2017) kadınların toplum sözleşmesine eşit ortaklar olarak dâhil olamadıklarını ifade etmesine benzer biçimde; katılımcıların adalet sistemi ve kolluk kuvvetlerine yönelik şüpheleri, devletin çoğu zaman tarafsız bir hakem olarak deneyimlenmediğini göstermektedir. Kadınların kurumları sorunun parçası olarak görmeleri, Pateman'ın (2017) ataerkinin toplum sözleşmesine dayalı doğasına ilişkin vurgusuyla örtüşmekte; kurumların ataerkil tehditleri çoğu zaman güçlendirdiği algısını pekiştirmektedir.

Benzer şekilde, katılımcıların devletin güvenlik ve adalet sağlama işlevlerini sorgulamaları, kamusal ataerkinin kurumsal tezahürlerine yönelik bir eleştiri olarak yorumlanabilir. Kadınların resmî kurumlarla yalnızca zorunlu hallerde ilişki kurması, gündelik hayatta kurumsal mekanizmanın dışında kalmayı tercih etmelerine yol açmaktadır. Bu güvensizlik ve mesafe koyma hali ve kadınların devlet kurumlarına yalnızca resmi kayıt oluşması adına başvurma zorunluluğu hissetmeleri, De Certeau'nun (1984) teorisi çerçevesinde bir tür direniş taktiği olarak yorumlanabilir.

Araştırmanın bulguları, devlet kurumlarına yönelik düşüncelerin koşullu bir müzakere süreci olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, Kandiyoti'nin (1998) "ataerkil pazarlık" kavramı ile örtüşmekle birlikte; ayrıca cinsiyete dayalı güven uçurumu kavramı ile uyumlu biçimde, devlet-vatandaş ilişkisinin sabit ve tek biçimli olmadığını, kadınların kurumlarla etkileşimlerinde sürekli bir değerlendirme ve yeniden konumlanma içinde olan aktif özneler olduklarını göstermektedir.

Benzer şekilde, “erkeklerin daha rahat olması” ifadesi, cinsiyetlendirilmiş bir vatandaşlık deneyimine işaret etmektedir. Katılımcıların gözlemleri, erkeklerin devlet kurumlarıyla ilişkilerinde daha avantajlı, daha az sorgulayıcı ve daha doğal bir konumda olduklarını; buna karşılık kadınların kurumlarla ilişkilerinin çoğunlukla bir ihtiyaç temelinde ve çoğu zamanda tam anlamıyla destek alamadan gerçekleştiğini ortaya koymaktadır. Sancar (2012) çalışmasında, Türkiye’de devlet inşası sürecinin erkekler tarafından ve erkekler için gerçekleştirildiğini; kadınların ya “korunması gereken namus” ya da “eğitilmesi gereken anneler” olarak devletin himayesine muhtaç özneler konumuna indirildiğini belirtmektedir.

Sonuç olarak, bulgular kadınların devlet kurumlarına yönelik düşüncelerinin ve cinsiyete dayalı güven uçurumu algılarının basit bir memnuniyet-memnuniyetsizlik eksenine indirgenemeyecek kadar karmaşık olduğunu ortaya koymaktadır.

4.1.6. Sosyal Politika Önerileri Temasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Katılımcıların eğitim ve toplumsal dönüşüm, yasal ve cezai düzenlemeler ile destek mekanizmaları başlıklarında yoğunlaşan talepleri, aslında ataerkil tehditlerin yeniden üretim mekanizmalarına karşı geliştirilebilecek bir karşı-stratejiler bütünü olarak değerlendirilebilir. Bu talepler, Walby’nin (2014) altı yapıllı ataerkillik modelinde tanımladığı yapıların tümüne müdahale etmeyi hedefleyen bütüncül bir dönüşüm önerisi niteliği taşımaktadır. Katılımcıların politika önerileri, bireysel stratejilerinin yetersiz kaldığı noktada, kurumsal ve yapısal düzeyde işleyen stratejik bir dönüşüm çağrısı olarak değerlendirilmelidir.

Bulgular, katılımcıların cinsiyet dinamikleri bağlamındaki toplumsal dönüşümü, aileden başlayarak tüm topluma yayılan bütüncül bir eğitim politikası ile ilişkilendirdiğini göstermektedir. Bu bulgu, Walby’nin (2014) teorisini destekler biçimde, kadınların özel alandaki ataerkil pratiklerin dönüştürülmesi gerektiğini düşündüklerine işaret ederken; aynı zamanda kamusal alandaki ataerkil kalıpların kırılmasını da istediklerini göstermektedir. Benzer şekilde, katılımcıların eğitim talebi Pateman’ın (2017) cinsel sözleşmesinin farkına

varılması ve kadın odaklı bir şekilde yeniden müzakere edilmesi çağrısı olarak da yorumlanabilir. Nitekim Pateman (2017), kadınların eğitiminin engellenmesinin cinsel sözleşmenin temel araçlarından biri olduğunu belirtmektedir. Bu perspektiften bakıldığında, katılımcıların eğitim talebi, erkek egemen sözleşmenin feshi ve yeni bir toplumsal mutabakat için siyasal bir talep olarak yorumlanabilir. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın 2024 Faaliyet Raporu, devletin son yıllarda “aile odaklı” sosyal politikaları öne çıkarmasının, kadınları aile içindeki rolleriyle tanımlayan bir anlayışı güçlendirdiğini eleştirmektedir (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2025). Katılımcıların eğitim talebi, bu eleştiriyle örtüşen şekilde, kadınların özerk bireyler olarak toplumsal yaşama katılımlarının önünü açacak bir eğitim istediklerine işaret etmektedir.

Bununla birlikte, katılımcıların adalet sisteminin yavaş işlemesi, cezaların caydırıcı olmaması ve affedici mekanizmalar konusundaki şikâyetleri, devletin ataerkil yapıları güçlendiren bir yönünün olduğu şeklinde yorumlanabilir. Pateman'ın (2017) analizi, modern hukuk sistemlerinin görünüşte cinsiyetçi yaklaşımdan bağımsız olduğunu, ancak aslında eril özne üzerine inşa edildiğini ortaya koymaktadır. Bu perspektiften bakıldığında, katılımcıların “kadınları odağına alan” bir hukuk sistemi talebi, kadın deneyimlerini merkeze alan alternatif bir hukuk anlayışının inşası çağrısı olarak değerlendirilebilir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın araştırması, kadına yönelik şiddet vakalarının neredeyse yarısının (%47,7) hiçbir kuruma bildirilmediğini ortaya koymaktadır (Anadolu Ajansı, 2025). Bu çarpıcı bulgu, kadınların adalet sistemine başvurmaktan kaçındıklarını göstermektedir. Mor Çatı'nın raporu (2025) da, İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme sonrasında 6284 sayılı Kanun'un uygulanmasında yaşanan aksaklıkların arttığını, faillerin cezasız kaldığını veya cezalarının üst mahkemelerce bozulduğunu belgelendirmektedir (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2025).

Bununla birlikte, psikolojik destek talebi, kadınların ataerkil tehditler karşısında yalnız bırakılmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Kadınların ekonomik güçlendirilmesi talebi, Pateman'ın (2017) cinsel sözleşme analizinde dile getirilen ve kadınların ekonomik bağımsızlığının engellenmesinin cinsel sözleşmenin temel mekanizmalarından biri olduğunu belirttiği düşüncesine kanıt olarak değerlendirilebilir. Kadınların ücretli emeğe erişimi engellendiğinde veya kadınlar eşitsiz koşullarda çalışmaya zorlandığında, erkek egemenliğine karşı direnme kapasiteleri zayıflamaktadır.

Teknolojik destek talebi, dijital çağda ataerkil tehditlerin dönüşen doğasına işaret etmektedir. Kadına yönelik şiddet araştırması, Türkiye'de ilk kez dijital şiddet ve ısrarlı takip verilerini toplamış; genç kadınların (15-24 yaş) dijital şiddete en fazla maruz kalan grup olduğunu (%7,3) ortaya koymuştur (Anadolu Ajansı, 2025). Bu bulgu, Walby'nin (2014) ataerkilliğin dönüşen ve yeni koşullara uyum sağlayan karakterine ilişkin tezini doğrulamaktadır. Ataerkil tehditler, dijital teknolojiler aracılığıyla yeni kontrol biçimleri geliştirmekte; kadınların sosyal medya hesaplarının takibi, özel fotoğraflarının ifşası, çevrim içi taciz gibi yollarla kadınlar dijital alanda denetim altında tutulmaktadır.

Öte yandan, kadınlar erişilebilir ve kadın dostu kamusal alanlara erişmek istediklerini dile getirmişlerdir. Mor Çatı Raporu (2025), belediyelerin kadına yönelik şiddetle mücadelede kritik bir rol oynayabileceğini, ancak bu potansiyelin hayata geçirilemediğini belirtmektedir. Katılımcıların kadın dostu uygulamalar talebi, yerel yönetimlerin bu alandaki sorumluluğuna işaret etmekte; kadın danışma merkezleri, acil destek hatları, kreş hizmetleri gibi uygulamaların yaygınlaştırılmasını içermektedir.

Sonuç olarak, kadınların sosyal politika önerileri, ataerkil sistemin tüm yapılarına müdahale etmeyi hedefleyen ve kadınların başa çıkma stratejilerini kurumsal destek mekanizmalarıyla güçlendirmeyi öngören kapsamlı bir dönüşüm programı olarak okunmalıdır.

4.2 Öneriler

Bu çalışma kapsamında katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmeler, ataerkil tehditlerin çok katmanlı bir sorun örüntüsüne işaret ettiğini ve bu sorunların çözülmesinde kadınların eğitimden teknolojik desteklere kadar bütüncül bir çözüm çerçevesine ihtiyaç duyduklarını ortaya koymuştur. Görüşmelerden elde edilen bu ihtiyaçlar, *Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024–2028)* ve mevcut alan yazın kapsamında tanımlanan sorun alanlarıyla örtüşmektedir. Aşağıdaki sosyal politika ve hizmet önerileri ile gelecek araştırmalara ilişkin öneriler, bu örtüşmeden hareketle ve doğrudan görüşme bulgularına dayalı olarak geliştirilmiştir.

4.2.1. Sosyal Politika ve Hizmet Önerileri

1. Görüşmelerde katılımcılar, kadın ve erkek eşitliği bilinci ile temel ahlaki ve etik değerlerin öncelikle aile içi eğitimde biçimlendiğini vurgulamışlardır. Bu bulgudan hareketle, eşitlik bilincinin aile içi eğitimden başlayarak tüm topluma yayılması için eğitim programları geliştirilmeli; ilgili kurumlar arasındaki koordinasyon sağlanmalı ve uygulama süreci izleme-değerlendirme yoluyla takip edilmelidir. Özellikle Aile ve Nüfus On Yılı bağlamında, ailelere yönelik zorunlu ve gönüllü programlar yaygınlaştırılmalıdır.

2. Görüşmelerde kadınlar, kadın cinsiyetine ilişkin ön yargıların ve kadın düşmanlığının okul ortamında engellenebileceğini düşündüklerini dile getirmişlerdir. Bu nedenle, kadın-erkek eşitliği, empati ve saygı temelli değerler eğitimi, örgün eğitimin tüm kademelerinde zorunlu müfredatın bir parçası haline getirilmeli, ders içerikleri de buna uygun biçimde yapılandırılmalıdır.

3. Görüşmeler, ataerkil tehditlerin üretiminde ve kadınların başa çıkma stratejilerine başvurmalarında erkeklerin tutum ve davranışlarının belirleyici olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle, dönüşüm sürecine erkeklerin de dâhil edilmesi zorunludur; dürtü kontrolü, öfke yönetimi, empati geliştirme ve eşitlik konularında erkeklere yönelik davranış değişikliği

programları geliştirilmelidir. Bu programlar, erkekleri dönüşümün aktif özneleri olarak konumlandırarak şekilde tasarlanmalıdır.

4. Kadınlar, özellikle kadına yönelik suçlar söz konusu olduğunda failerin genelde yaptırımla karşılaşmadığını ve cezaları yetersiz bulduklarını aktarmıştır. Kadına yönelik suçlarda sıfır tolerans ilkesi benimsenmeli, cezalar fiilen ve hızla uygulanmalıdır. İyi hal indirimi ve ceza erteleme gibi uygulamalar kaldırılmalı; kadına yönelik suçlar topluma karşı işlenen suçlar kapsamında değerlendirilmelidir.

5. Görüşmelerde kadınlar, adli süreçlerde ciddiye alınmadıklarını ve mağduriyet yaşadıklarını dile getirmiştir. Bu bulgudan hareketle, adalet sisteminin kadın dostu bir perspektifle yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Adli sürecin tüm aktörlerine eşitlik konusunda zorunlu ve sürekli eğitimler verilmeli; kadına yönelik suçların medyada nasıl ele alındığı RTÜK ve meslek örgütleri tarafından düzenlenmelidir.

6. Kadınlar, uluslararası sözleşmelerin sağladığı güvencelerin pratikte karşılık bulması gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda, taraf olunan uluslararası sözleşmelerin gerekleri fiilen uygulanmalı; uygulama sonuçları düzenli bir biçimde değerlendirilmeli ve işlevini yitiren mekanizmaların yerine yeni alternatifler geliştirilmelidir.

7. Görüşmeler, kadınların politika yapım süreçlerinde ve siyasette kendilerini temsil edilmiş hissetmediğini ortaya çıkarmıştır. Kadına yönelik politikaların belirlenmesi ve uygulanmasında kadınların aktif katılımı sağlanmalı; siyasi alanda yer almalarını kolaylaştıracak stajlar, eğitim programları ve burslar sunulmalı, pozitif ayrımcılık mekanizmaları güçlendirilmelidir. Kadın örgütleri ve sivil toplum kuruluşları politika yapım süreçlerine aktif olarak dâhil edilmelidir.

8. Kadınlar, ataerkil tehditlerle başa çıkma sürecinde psikolojik destek ihtiyacı duyduklarını ancak bu hizmetlere erişemediklerini belirtmiştir. Bu ihtiyacı gidermek amacıyla, ücretsiz veya kamu destekli psikolojik danışmanlık hizmetleri yaygınlaştırılmalı; ruh sağlığı hizmetlerine erişim kamusal bir hak olarak tanımlanmalı ve ilgili kurumların iş birliğinde yaygın bir ağ

oluşturulmalıdır.

9. Görüşmelerde elde edilen bulgulardan hareketle, ekonomik bağımlılığın ataerkil tehditlerden korunmayı engelleyen temel faktörlerden biri olduğu görülmüştür. Bu nedenle, kadınların ekonomik olarak güçlenmesi, öncelikli bir politika hedefi olarak ele alınmalı; mesleki eğitim programları, girişimcilik destekleri ve istihdam teşvikleri ile acil nakit desteğı, uzun vadeli gelir desteğı ve konut yardımı gibi mekanizmalar uygulamaya geçirilmelidir. Çalışma hayatında, eşit işe eşit ücret ilkesi uygulanması ve iş ortamlarında eşitlik denetimleri yapılması da bu bağlamda ele alınmalıdır.

10. Kadınlar görüşmelerde kendilerini kamusal alana ait hissetmediklerini, kendilerini güvende hissetmediklerini; fiziksel koşulların bu güvensizliği pekiştirdiğini ifade etmiştir. Bu bulgudan hareketle, şehir planlaması, ulaşım sistemleri ve kamusal alanlar kadın dostu tasarım ilkeleri doğrultusunda yeniden düzenlenmeli; kadın parkları, kütüphaneleri, yaşam merkezleri gibi erişimi kolay ve ücretsiz mekânlarla kadınların kamusal alandaki varlığı güçlendirilmelidir.

11. Kurumsal başvuru süreçlerinin kadınlar üzerinde ek bir yük oluşturduğu ve kadınların başvuru sürecinden sıklıkla kaçındığı görüşmelerde dile getirilmiştir. Bu deneyimleri azaltmak adına, “tek durak ofis modeli” yaygınlaştırılmalı; kolluk kuvvetleri başta olmak üzere tüm kurumsal aktörler, kadın başvuruçulara karşı empati sahibi, saygılı, cinsiyete duyarlı ve hızlı biçimde hizmet sunumu konusunda eğitilmeli ve denetlenmelidir.

12. Görüşmelerde kadınlar tehlike anında hızlı bir şekilde yardıma ulaşmanın önemini dile getirmiş; mevcut teknolojik araçlardan haberdar olmanın kıymetli olduğunu belirtmiştir. Buradan hareketle, KADES başta olmak üzere mevcut teknolojik çözümlerin tanıtımı ve erişilebilirliği artırılmalı, kullanım koşulları iyileştirilmeli ve uygulamaların etkinliği düzenli olarak değerlendirilmelidir. Dijital okuryazarlık programları aracılığıyla kadınların bu imkânlardan haberdar olması ve bunları kullanabilmesi sağlanmalıdır.

13. Kadınlar haklarını bilmediklerinden ve adalet sürecine ilişkin yeterli bilgileri olmadığı için

de devlet kurumlarına başvurudan vazgeçtiklerini belirtmiştir. Bu boşluğu kapatmak için hukuk okuryazarlığı programları düzenlenmeli; kamu spotları, broşürler, sosyal medya kampanyaları aracılığıyla kadınların hakları ve başvuru mekanizmaları hakkında toplumsal farkındalık artırılmalıdır.

14. Görüşmelerde kadınlar, medyanın ataerkil tehditleri meşrulaştıran bir rol oynadığına ve haberlerden etkilendiklerine dikkat çekmiştir. Bu bulgudan hareketle medya kuruluşlarıyla iş birliği içinde, kadına yönelik şiddetin ve ayrımcılığın toplumsal bir sorun olduğunu vurgulayan kampanyalar düzenlenmelidir. Dizilerde, filmlerde ve haber programlarında kadın temsillerinin eşitlikçi bir perspektifle sunulması için RTÜK ve sektör temsilcileri ortak çalışmalar yürütmeli; kadın cinayetleri haberleri faili yüceltmeyecek biçimde ele alınmalıdır.

15. Kadınlar, çevrelerindeki insanların tehlike anında ya hiç fark etmediğini ya da müdahale etmekten çekindiğini aktarmıştır. Bu boşluğu kapatmak amacıyla, mahalle temelli kadın dayanışma ağları ve komşu destek sistemleri oluşturulmalı; şiddet riski altındaki kadınların tespiti ve erken müdahale için sağlık ocakları, okullar, camiler ve muhtarlıklar aracılığıyla izleme ve yönlendirme sistemleri kurulmalıdır.

Önerilerde benimsenen bütüncül yaklaşım, ataerkil tehditlerin yeniden üretimini kırmayı ve kadınların kamusal alandaki güven algısını güçlendirmeyi hedeflemektedir. Feminist sosyal politika ve hizmet önerileri hem müdahale edici hem de önleyici şekilde tasarlanmış ve toplumsal dönüşümü merkeze alan bir çerçeve sunmaktadır.

4.2.2. Gelecekteki Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu çalışmanın çalışma grubunu Ankara ve Konya illerinde yaşayan 18-65 yaş aralığındaki kadınlar olmaktadır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda, farklı illerde yaşayan, farklı yaş gruplarından ve farklı etnik kökenlere ve kültürel arka planlara sahip kadınlarla araştırmalar yürütülebilir.

2. Ataerkil tehditlere ilişkin algı ve tutumların erkekler üzerinden de incelenmesi önem

taşımaktadır. Bu bağlamda, erkeklerin ataerkil tehditlere yönelik düşüncelerinin araştırılması, ataerkil tehditlerin erkekler tarafından nasıl algılandığının ve yeniden üretildiğinin incelenmesi daha bütüncül önerilerin geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

3. Bu çalışmada ataerkil tehdit kavramı, kadınların kamusal alanı oluşturan sorun alanlarındaki deneyimleri ve bu tehditlerle başa çıkma stratejileri üzerinden incelenmiştir. Gelecek araştırmaların, bu tehditlerin kadınların ruh sağlığı, fiziksel sağlık ve genel iyilik hali üzerindeki etkilerini keşfeden çalışmalara odaklanması önerilmektedir.

4. Ataerkil tehditlerin sürekli, öngörülemez ve dinamik bir yapıya sahip olduğu dikkate alındığında, farklı kuşakların deneyimlerini karşılaştıran kuşaklararası veya boylamsal çalışmalar gerçekleştirilmesi ataerkil tehditlerin dönüşümünü anlamak açısından alan yazına önemli katkılar sağlayabilir.

5. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış; veri toplama sürecinde derinlemesine görüşme tekniğinden ve verilerin analizinde tematik analiz yönteminden yararlanılmıştır. Gelecekte yapılacak araştırmalarda nicel ya da karma yöntemlerin kullanılması ve farklı tekniklerden faydalanılması, konunun farklı boyutlarına ışık tutabilir.

6. Ataerkil tehditlerin yerel ölçekte farklı şekillerde deneyimlenebileceği göz önünde bulundurularak karşılaştırmalı ülke çalışmaları yürütülmesinin kıymetli olabileceği düşünülmektedir. Farklı ülkelerde yaşayan kadınların ataerkil tehdit deneyimleri, bu tehditlerle başa çıkma stratejileri ve ülkelerin kadına yönelik sosyal politika ve hizmetleri karşılaştırmalı olarak analiz edilerek hem küresel hem de kültüre özgü dinamikler incelenebilir.

7. Dijitalleşmenin artmasıyla birlikte ataerkil tehditlerin çevrim içi ortamlarda ve dijital platformlarda nasıl yeniden üretildiğini inceleyen araştırmalar yapılmasının kıymetli olduğuna inanılmaktadır.

8. Bu çalışma, ataerkil tehditleri bireysel deneyimler üzerinden ele almıştır. Gelecek araştırmaların, kurumsal ve yapısal mekanizmalara odaklanması önerilmektedir.

9. Çalışmada değinilen ve OECD çalışmalarında yer verilen *gender trust gap* kavramının gelecek araştırmalarda daha detaylı şekilde ele alınmasının alan yazına kıymetli bir katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmada, kadınların cinsiyetleri nedeniyle gündelik yaşamlarının farklı alanlarında karşılaştıkları, gerçekleşmiş ya da olasılık düzeyinde varlığını sürdüren, fiziksel, sözel, psikolojik ve yapısal risk ve tehditleri “ataerkil tehditler” kavramsallaştırması altında bütüncül bir şekilde ele almıştır. Bu doğrultuda, kadınların söz konusu ataerkil tehditlere hangi alanlarda rastladıkları, bu tehditlere ilişkin deneyimleri, algıları ve düşünceleri ile bu tehditlerle başa çıkmak için uyguladıkları stratejiler incelenmiştir.

Çalışma, nitel bir araştırma olarak yürütülmüş olup derinlemesine görüşmelerden faydalanılmıştır. Yaşları 19-60 arasında değişen, Ankara ve Konya illerinde yaşayan 19 katılımcı ile süreç yürütülmüştür. Elde edilen veriler, tematik analiz yöntemi ile analiz edilmiş ve bulgular Walby’nin (2014) özel-kamusal alan teorisi, Pateman’ın (2017) cinsel sözleşme teorisi ve De Certeau’nun (1984) gündelik direniş pratikleri teorisi ışığında mevcut ilgili alan yazınla ele alınarak tartışılmıştır.

Elde edilen bulgular, kadınların başta ulaşım, sosyal yaşam, istihdam ve toplumsal alana aktif katılımı olmak üzere gündelik yaşamın pek çok alanında ataerkil tehditlerle karşı karşıya kaldıklarını göstermektedir. Özellikle toplu taşıma araçları ve gece saatlerinde kamusal alanın kullanımı, kadınların potansiyel mağduriyet korkusunu en yoğun biçimde deneyimledikleri alanlar olarak gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, kadınların sözlü taciz, cinsiyetçi söylemler, hareket alanlarının kısıtlanması ve sürekli bir risk algısı üzerinden işleyen gizli ataerkil mekanizmalara maruz kaldıkları ortaya çıkarılmıştır. Bu durum, ataerkil tehditlerin yalnızca gerçekleşmiş eylemlerle sınırlı olmadığını, aynı zamanda kadınların yaşamlarını biçimlendiren öngörülemez ve süreklilik arz eden bir “olasılık rejimi” olarak işlediğini göstermektedir.

Kadınların bu tehditlere karşı geliştirdikleri stratejiler incelendiğinde, bireysel önlem alma, mekânsal ve davranışsal kısıtlamalar, teknolojiye dayanarak yararlanma ve sosyal destek arayışı gibi uygulamalara başvurdukları görülmüştür. Bu stratejiler, bir yandan kadınların güvenliğini

sağlarken; bir yandan da onları kısıtlayan ve yaşamlarını yeniden düzenlemelerine neden olan bir uyum mekanizması olarak işlemekte, bununla birlikte toplumu dönüştürme de kadınların ataerkil sistemde her şeye rağmen yaşamlarını sürdürmelerini sağlayan feminist direniş taktikleri olarak değerlendirilmektedir. Kadınların bu stratejiler nedeniyle kaygı, çaresizlik ve tükenmişlik gibi olumsuz duygular deneyimledikleri görülmüştür. Bu bulgular, kadınların fiziksel, psikolojik ve duygusal düzeyde toplumdaki ataerkil sistemler tarafından sürekli kontrol edildiklerini göstermektedir. Dolayısıyla, ataerkil tehditlerin kadınların yalnızca bedensel güvenliklerini etkileyen bir olgu olmadığı ve kadınları psikolojik ve duygusal yönden olumsuz etkileyen bir faktör olduğu da ortaya çıkarılmıştır.

Öte yandan, kadınların kamu kurumlarına yönelik başvuru davranışları incelendiğinde, erkeklere kıyasla daha temkinli ve mesafeli bir tutum sergiledikleri; çoğu durumda başvurmadan kaçındıkları ya da yalnızca zorunlu hallerde başvuru yoluna gittikleri görülmektedir. Kadınların kurumsal mekanizmalara duydukları koşullu güven, ataerkil tehditlerin kurumsal düzeyde yeniden üretildiğine işaret etmektedir.

Bu çalışma, alan yazına iki açıdan katkı sunmaktadır. İlk olarak, ataerkil yapının kadınların yaşamındaki etkilerini sürekli bir tehdit ve olasılık algısı üzerinden analiz ederek kavramsal bir genişleme sağlamaktadır. İkinci olarak, kadınların cinsiyete dayalı güven uçurumu algılarını bireysel deneyimleri ile kurumsal yapılar arasında ilişkilendirmektedir. Bu yönüyle çalışma, kamusal alan deneyimleri, güven algısı ve başa çıkma stratejilerini bütüncül bir analiz çerçevesinde bir araya getirerek mevcut alan yazındaki parçalı yaklaşımları aşmayı hedeflemiştir.

Teorik açıdan bakıldığında bulgular, Walby'nin (2014) kamusal ve özel alan ayrımının kadınlar açısından geçirgen bir yapı oluşturduğunu; Pateman'ın (2017) cinsel sözleşme kuramının kamusal alanda sürekli yeniden üretildiğini; De Certeau'nun (1984) gündelik direniş kavramsallaştırmasının ise kadınların mikro düzeyde geliştirdikleri başa çıkma stratejilerini

anlamlandırmada işlevsel bir çerçeve sunduğunu göstermektedir. Ancak bu stratejilerin, dönüştürücü olmak yerine mevcut sistem içerisinde bir var olma ve direnme biçimi olarak ortaya çıktığı göz ardı edilmemelidir.

Buradan hareketle, elde edilen bulgular ve mevcut ilgili alan yazından yola çıkılarak öneriler sunulmuştur. Bu konuda yapılacak çalışmaların ataerkil tehditlerin çok boyutlu yapısının daha kapsamlı biçimde ortaya konmasına katkı sağlayacağına inanılmaktadır. Bununla birlikte, katılımcıların önerilerinde dile getirdiği gibi, kadın ve erkek eşitliğine duyarlı eğitim politikalarının geliştirilmesinin, kamu kurumlarında farkındalık artırıcı uygulamaların yaygınlaştırılmasının ve kadınların kamusal alandaki güvenliğinin öncelenmesinin politika yapıcılar açısından dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abu- Lughod, L. (1990). The romance of resistance: Tracing transformations of power through Bedouin women. *American Ethnologist*, 17 (1), 41-55.
- Açıkgöz, B. (2014). *Çalışan annelerde başa çıkma stratejilerinin iş-aile çatışması üzerindeki etkileri: Zonguldak örneği*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2024). *Erişilebilirlik Kılavuzu: Binalar*. https://www.aile.gov.tr/media/193494/erisilebilirlik_kilavuzu_binalar_24.pdf [2 Mart 2026].
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2024). *Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2024–2028)*. <https://www.aile.gov.tr/media/158302/kadinin-guclenmesi-strateji-belgesi-ve-eylem-plani-2024-2028.pdf> [5 Mart 2026].
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2025). *2024 Yılı Faaliyet Raporu*. https://www.aile.gov.tr/media/197323/faaliyet-raporu-2024_son_28-02-2025.pdf [16 Şubat 2026].
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü. (2026). *Sık Sorulan Sorular*. <https://www.aile.gov.tr/ss/sosyal-yardimlar-genel-mudurlugu/sartli-egitim-saglik-yardimi/> [16 Şubat 2026].
- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, Kanun No. 6284, Resmi Gazete No. 28239. (2012). <https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6284.pdf> [16 Şubat 2026].

- Aliyazıcıoğlu, E. (2021). *2000 yılı ve sonrası Türkiye’de kadın istihdamının yapısı ve kadın istihdamının artırılmasına yönelik uygulanan politikalar*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Akal, C. B. (2019). *İktidarın üç yüzü*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Akan, E. (2018). *Dijital feminizm: Sosyal medyada feminist söylem*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Mardin Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mardin.
- Akbaş, D. (2021). *The relationship of partner violence with childhood traumatic experiences, psychological mindedness and coping strategies*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akçoru, R. (2023). *Akdeniz Ortaçağ felsefesinde mizojini: Aurelius Augustinus’un eserlerinde kadın cinsiyetine ilişkin söylemlerinin feminist yazın eleştirisi aracılığıyla analizi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Antalya.
- Akkaya, S. (2020). *Türkiye'deki itfaiyecilerin karşılaştıkları vakalara gösterdikleri depresyon ve anksiyete düzeyinin başa çıkma stratejileri ile ilişkisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aktaş, C. (2018). *Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı (Oğuzeli belediyesi örnek olayı)*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Aktaş, G. (2017). Kadınların kent yaşamında karşılaştığı sorunlara ilişkin bir alan çalışması: Denizli örneği. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 27, 85-114.

- Aksakal, H. (2018). Yargıtay kararlarında toplumsal cinsiyet eşitsizliği: Erkekler lehine işleyen haksız tahrik kurumu. *Suç ve Ceza*, 1, 25–47.
- Anadolu Ajansı. (2025, 20 Şubat). Türkiye kadına yönelik şiddet araştırması sonuçları belli oldu. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/turkiye-kadina-yonelik-siddet-arastirmasi-sonuclari-belli-oldu/3709652> [21 Mart 2026].
- Anadolu Ajansı. (2026, 18 Şubat). Sağlık Bakanı Memişoğlu: 939 bin 538 anne adayını eğitim programlarımıza dâhil ettik. <https://www.aa.com.tr/tr/gundem/saglik-bakani-memisoglu-939-bin-538-anne-adayini-egitim-programlarimiza-dahil-ettik/3833680> [5 Mart 2026].
- Anyaku, O. R. (2019). *The challenges and effects of work-life balance on organisational performance of Nigerian women employees: A case study of Lagos state*. [Unpublished Master's Thesis]. National College of Ireland, Dublin.
- Arat, N. (2017). *Feminizmin ABC'si*. İstanbul: Say Yayınları.
- Aslan, T. (2021). *Toplumsal cinsiyet etrafında ataerkilliğin toplumsal ataerkil TV dizileri üzerinden yeniden üretimi/işlenişi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Athuman, A. P. (2023). Exploration of sexual harassment practices among women using bus rapid transport service in Dar Es Salaam Tanzania. *International Journal of Research in Business and Social Science*, 12(4), 374–382.
- Atlıhan, B. (2025). *Ataerkil toplumsal düzenin ergen kızları: Suriyeli sığınmacı ve Türk lise öğrencileri üzerine nitel bir araştırma*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.

- Ayan, S. (2014). Cinsiyetçilik: Çelişik duygulu cinsiyetçilik. *Cumhuriyet Tıp*, 36(2), 147–156.
- Ayangil, B. B. (2023). *Ataerkilin sesinden kadın ile çalışmak; ödüller ve riskler*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Rumeli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Bachofen, J. J. (2017). *Anaerki: Antik çağ dünyasının dinsel ve hukuksal yapısı içinde kadının egemenliği üzerine bir inceleme* (Çev. Ayas, G.). İstanbul: Payel Yayınları.
- Barış, İ. ve Taylan, H.H. (2020). Küresel salgın sürecinde Türkiye’de aile içi sorunlar. *Nosyon: Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, Gürsoy Akça Özel Sayısı, 5, 13-32.
- Başerer Berber, Z. (2021). Eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliğini giderme yolları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 10 (3), 1215-1223.
- Baştarcan, Ç. ve Oskay, Ü. (2022). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın sağlığına etkisi: Sistematiik inceleme. *Sağlık ve Toplum*, 32 (3), 48-57.
- Bates, L. (2015). *Everyday sexism*. Simon & Schuster LLC: New York.
- Baydar, O. H., Baydar, V. ve Günay G. (2025). How sexism affects violence against women: The mediating role of misogyny. *Türk Dünyası Kadın Araştırmaları Dergisi*, 4 (6). 1-14.
- Baydar, V., Kılıç, C., Serpen, A.S. ve Günay, G. (2019). Kadın düşmanlığı ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Fe Dergi*, 11(2), 65-77.
- Berkday, F. (1996). *Tarih boyunca kadın: Tarihin cinsiyeti*. İstanbul: Metis Yayınları.

- Bingöl, O. (2014). Toplumsal cinsiyet olgusu ve Türkiye'de kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(1), 108-114.
- Bozok, M. (2019). Göç sonucu yaşanan erkeklik krizlerinin bir yüzü olarak erkekliğin kaybı. *Journal of Economy Culture and Society*, 60, 171–185.
- Braun, V. ve Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
- Brownmiller, S. (1975). *Against our will: Men, women, and rape*. New York: Simon and Schuster.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*. (Çev. İ. Deniz ve E. Sarıoğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Burkay, S. (2008). Teorik çerçevede suç. *ETHOS: Dialogues in Philosophy and Social Sciences*, 2 (4), 1-15.
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. Oxfordshire: Routledge Press.
- Büyükcoşkun, S. (2025). “Güçlü Kadın” güçlü aile mi? *Aile Dergisi*, 3 (1), 31-59.
- Büyüksahin Çevik, G. ve Gündoğdu, H.M. (2015). Stres, umutsuzluk ve annelerin öğrenilmiş çaresizliğinin ergenlerin öğrenilmiş çaresizliğini yordama düzeyleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5 (43) 21-34.
- Carver, C. S., Scheier, M. F. ve Weintraub, J. K. (1989). Assessing coping strategies: A theoretically based approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56(2), 267–283.

- Caulfield, J. (2019). *How to do thematic analysis?*.
<https://www.scribbr.com/methodology/thematic-analysis/> [9 Ocak 2026].
- Cengiz, V. ve Korkmaz, A. (2022). *Kadına yönelik şiddetin medyada temsili: Haber söyleminde meşrulaştırma ve normalleştirme pratikleri*. Uludağ Üniversitesi Uluslararası Kadın Çalışmaları Kongresi, “Türk Dünyasında Kadın Olmak”.
- Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği (CEİD). (2025). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Endeksi Raporu*. Ankara: CEİD Yayınları. <https://ceidizler.ceid.org.tr/CEİD-Toplumsal-Cinsiyet-Esitligi-Endeksi-Raporu-yayimlandi-d593> [7 Mart 2026].
- Clinard, M. B., ve Meier, R. F. (2010). *Sociology of deviant behavior*. Belmont, CA: Wadsworth.
- Connell, R. W. (2005). *Masculinities* (2nd ed.). University of California Press.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. New York: Sage Publishing.
- Çakır, Ö. (2008). Türkiye’de kadının çalışma yaşamından dışlanması. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 31, 25-47.
- Çamlı, H. K. (2023). *Avrupa insan hakları mahkemesi ve anayasa mahkemesine bireysel başvuru kararları ışığında potansiyel mağdur kavramı*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çayırılı, R. (2025). “Do i look better now?”: *Social appearance anxiety and face-related body image coping strategies in relation to having botulinum toxin and dermal fillers in*

- women. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çelebi, İ. (2022). *Türkiye’de kadın istihdamı ve kadınların çalışma hayatında karşılaştıkları sorunlar: Kilis ili örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kilis 7 Aralık Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Kilis.
- Çevik Yıldız, E. (2023). *Gebelik kaybı yaşayan kadınlarda yas sürecinin öfke ve öfke ifade tarzları ile başa çıkma stratejileri arasındaki ilişki*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Çoban, E. (2025). *Hastane öncesi dönemde acil sağlık hizmetleri çalışanlarının stresle başa çıkma stratejilerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Damarlı, N. (2014). *Women and trade unions: Participation and resistance in patriarchal organizations*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Daumas, M. (2020). *Kadın düşmanlığı*. İstanbul: Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Dayang Nursharida binti Abang Zakaria. (2019). *Career development among women in power: A case in male-dominated job*. [Unpublished Bachelor Thesis]. Universiti Malaysia Sarawak Faculty of Cognitive Sciences and Human Development, Malaysia.
- De Certeau, M. (1984). *The practice of everyday life*. Berkeley: University of California Press.
- Demirbaş, H. G. (2025). *Kadın istihdamı: Tarihsel gelişim ve Türkiye örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

- Demirgöz Bal, M. (2014). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine genel bakış. *KASHED*, 1(1), 15-28.
- Doğan, T., Sapmaz, F. ve Totan, T. (2011). Beden imgesi baş etme stratejileri ölçeğinin Türkçe uyarlaması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12, 121-129.
- Duran, N. (2023). *2000 yılı ve sonrası Türkiye’de kadın istihdamının yapısı ve kadın istihdamının artırılmasına yönelik uygulanan politikalar*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- EGO Genel Müdürlüğü. (2025, 23 Ocak). *Ankara’da kadınlara durak yok!*. EGO Resmî Web Sitesi. <https://www.ego.gov.tr/tr/haber/6266/ankarada-kadinlara-durak-yok> [13 Ocak 2026].
- Engels, F. (1990). *Ailenin, özel mülkiyetin ve devletin kökeni*. (Çev. Somer, K. ,9. baskı). Ankara: Sol Yayınları.
- Erdoğan, M. T., Şahin, E., Topkaya N. ve Aşantugrul, N. (2024). Romantik ilişki yaşayan kadınlarda psikolojik sağlık düzeyinin yakın ilişkilerde başa çıkma becerileri ile ilişkisi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*,13(1), 137-152.
- Ergül Günel, C. (2023). *Kadın dostu kent uygulamalarının toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Ergün, Ö. (2021). İstanbul Sözleşmesi ve genel olarak değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu Dicle Adalet Dergisi*, 5 (2), 152- 214.

- Erkan, M. S. (2020). *An analysis of Islamic holy scriptures in terms of patriarchy*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Bilgi Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü, İstanbul.
- Erkan, N.Ç., Kaya, F.Ş. ve Güney, K. (2021). İstanbul'da ulaşım işlevli mekânlarda üniversite öğrencilerinin suç korkusu ve güvenlik algısı üzerine nitel bir araştırma. *Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8, 9-34.
- Fatoki, F. T. ve Kobiowu, S. V. (2015). Family and work responsibilities and coping strategies of women academics. *European Scientific Journal*, 11 (34).
- Fenster, T. (2005), The right to the gendered city: Different formations of belonging in everyday life. *Journal of Gender Studies*, 14(3), 217-231.
- Ferraro, K. F. (1995). *Fear of crime: Interpreting victimization risk*. Albany: State University of New York Press.
- Flick, U. (2014). *An Introduction to Qualitative Research*. New York: Sage Publishing.
- Folkman, S. (1982). An approach to the measurement of coping. *Journal of Occupational Behavior*, 3(1), 95-107.
- Gebe Veya Emziren Kadınların Çalıştırılma Şartlarıyla Emzirme Odaları Ve Çocuk Bakım Yurtlarına Dair Yönetmelik. (2013). Resmî Gazete (Sayı: 28737). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=18728&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> [13 Ocak 2026].
- Giddens, A. (2005). *Sosyoloji*. (Haz. C. Güzel), Ankara: Ayraç Yayınevi.

- Gomis-Pomares, A., Villanueva, L. ve Prado-Gascó, V. (2025). The cumulative effect of adverse childhood experiences and avoidance-focused emotional coping on internalizing problems in women: The worst-case scenario. *Child Abuse & Neglect*, 150, 106789.
- Gqola, P. D. (2022). *Female fear factory: Unravelling patriarchy's cultures of violence*. London: Cassava Republic.
- Güçlü, S. (2012). Feminist metodoloji tartışmaları. *Mediterranean Journal of Humanities*, 2 (1), 107-120.
- Güler, G. (2020). *Bağlanma stillerinin stresle başa çıkma stratejileri ve kişilerarası problem çözme becerileri üzerine etkisi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Günindi Ersöz, A. (2015). Özel alan-kamusal alan dikotomisi: Kadınlığın "doğası" ve kamusal alandan dışlanmışlığı. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 18(1), 80-102.
- Günindi Ersöz, A. (2016). *Toplumsal cinsiyet sosyolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Hale, C. (1996). Fear of crime: A review of the literature. *International Review of Victimology*, 4(2), 79–150.
- Harding, S. (1987). *Introduction: Is there a feminist method?* S. Harding (Der.), *Feminism and Methodology* içinde (1-14). Milton Keynes: Open University Press.
- Hartmann, H. (1981). *The unhappy marriage of marxism and feminism: Towards a more progressive union*. London and Sydney: Pluto Press.

- Hayeshi, A. H. (2017). *The experience of Wagogo women who have undergone female genital mutilation (FGM) in Tanzania*. [Unpublished Doctoral Dissertation]. The University of Hull, Yorkshire.
- Heath, J., Williamson, H., Williams, L. ve Harcourt, D. (2018). “It's just more personal”: Using multiple methods of qualitative data collection to facilitate participation in research focusing on sensitive subjects”. *Applied Nursing Research*, 43, 30-35.
- Him, M. (2010). *Reproductive practices: Kurdish women responding to patriarchy*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hirsch, J. S. (2003). *A courtship after marriage: Sexuality and love in mexican transnational families*. Berkeley: University Of California Press.
- Hobbes, T. (2018). *Leviathan*. (Çev. Lim, S., 17. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Holahan, C. ve Moss, R.H. (1987). Personal and contextual determinants of coping strategies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(5), 946-55.
- Holland J. (2016). *Mizojini: Dünyanın en eski önyargısı kadından nefretin evrensel tarihi*. (Çev. Okyay E). Ankara: İmge Kitabevi.
- Holloway, I. ve Wheeler, S. (2002). *Qualitative research in nursing*. New Jersey: Wiley-Blackwell.
- Honey, A. ve Halse, C. (2006). The specifics of coping: Parents of daughters with anorexia nervosa. *Qualitative Health Research*, 16(5), 611–629.

- Hunnicut, G. (2009). Varieties of patriarchy and violence against women: Resurrecting “patriarchy” as a theoretical tool. *Violence Against Women*, 15 (5), 553-573.
- Hurd, D. A. (2015). *A narrative analysis of women's adaptation following a sexual assault*. [Unpublished Doctoral Dissertation]. The University of Texas, Arlington.
- İçişleri Bakanlığı. “Kadın Destek Uygulaması (KADES)”. <https://www.icisleri.gov.tr/kadin-destek-uygulamasi-kades> [13 Ocak 2026].
- İlgar, Ö. (2001). *Örgütsel stresin çalışan kadınlar üzerindeki etkileri ve stresle başa çıkma yolları*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İnce, A. T. (2021). *Çağdaş sanatta ataerkil failin imgesi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- İş Kanunu, Kanun No. 4857, Resmi Gazete No. 25134. (2003). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4857&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> [13 Ocak 2026].
- Jamshidimanesh, M., Hosseini, R.S. ve Pezaro, S. (2025). Exploring the experiences and coping strategies of older women encountering domestic violence and abuse: A qualitative study. *BMC Geriatrics*, 25 (252), 1-13.
- Kablay, S. (2024). Kadın dostu kent bakışıyla Ordu ili. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 14 (23. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölüm Kongresi Özel Sayısı), 1799-1814.

<https://kadincinayetlerininidurduracagiz.net/kategori/veriler> [15 Ocak 2026].

Kahyaoğlu, İ. (2013). Postmodern toplumda ataerkil düzen değişiyor mu? Popüler kültür içinde cinsellik kullanımına eleştirel bir bakış: Biscolata reklamları ve erkek imgesi. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 3 (1), 34-44.

Kalfa, A., Aytekin, B. S. ve Dinç, Z. Ö. (2009). *Kent içi ulaşımın cinsiyeti: Ankara örneği*. A. Alkan (Der.). Cins Cins Mekân içinde (217-242). İstanbul: Varlık Yayınları.

Kamu Personeli Genel Tebliği (Seri No: 6). (2016, 13 Nisan). Resmî Gazete (Sayı: 29683). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/04/20160413-10.htm> [15 Ocak 2026].

Kandiyoti, D. (1988). Bargaining with patriarchy. *Gender & Society*, 2(3), 274–290.

Kandiyoti, D. (1997). *Cariyeler, bacılar yurttaşlar: Kimlikler ve toplumsal dönüşümler*. İstanbul: Metis Yayınları.

Kandiyoti, D. (2021, Ocak 5). *Ataerkil pazarlık*. Feminist Bellek. <https://feministbellek.org/ataerkil-pazarlik/> [14 Ocak 2026].

Kandiyoti, D. (2025). Ataerkillikten eril restorasyona: Küresel toplumsal cinsiyet krizinin izdüşümleri. *Feminist Tahayyül*, 6 (1), 192-203.

Karacan, E. ve Gökçe, S. (2020). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadın sağlığı. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 39-59.

Karaduman, A. (2021). Toplumsal cinsiyet açısından sağlık hizmetlerine erişim. *Euroasia Journal of Mathematics, Engineering, Natural & Medical Sciences*, 8 (14), 165-174.

- Karaoğlu, S. (2023). *Ergenlik döneminde ebeveynin duygusal erişilebilirliği, başa çıkma stratejileri ve sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişki: Yılmazlığın aracı rolü*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kartal, O. (2023). *Kız öğrencilerin okulda ve okul yolunda yaşadıkları güvenlik sorunları*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Mardin Artuklu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mardin.
- Kaş, A.N. (2021). *Şiddet mağduriyetine göre kadınlarda kişilik inançlarının öz-şefkat ve başa çıkma tarzları açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Kavaz, İ. (2022). *Toplumsal bir etkileşim alanı olarak trafik ve trafikte kadın sürücüler*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Keyes, C. L. M., Shmotkin, D. ve Ryff, C. D. (2002) Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 1007–1022.
- Kıran, Ş. (2023). *Sağlık hizmetlerine erişim: Kadınların meme ve rahim kanseri tarama hizmetlerine erişimine yönelik bir nitel çalışma*. [Yayımlanmamış Doktora tezi]. Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü, Sakarya.
- Kluczevska, K. (2023). Securitization and coping strategies of women sex workers in Tajikistan. *Problems of Post-Communism*, 70 (3), 329-340.

- Kocaağalar, F. (2025). Kadın koruma sisteminde Türkiye’de 6284 sayılı Kanunun rolü. *Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 7 (1), 29-45.
- Koçer, M. (2023). *Toplumsal sözleşme kuramcılarında özgürlüklerin sınırlanması probleminin 1982 Anayasası bağlamında değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.
- Koray, M. (2017). Eşitlik ve sosyal devletin vaatleri ya da sınırları!. *Emek Araştırma Dergisi*, 2 (2), 9-34.
- Korkmaz, S. (2018). *Ataerkil kültür yapısının ailedeki işbölümüne etkileri: Niğde örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Köklü, E. (2016). *Kent merkezlerinde suç korkusunun incelenmesi: Beşiktaş örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kvale, S. ve Brinkmann, S. (2009). *Interviews: Learning the craft of qualitative research interviewing*. (2nd ed.). Berkeley: Sage Publications.
- Lawrence, J., Ashford, K. ve Dent, P. (2006). Gender differences in coping strategies of undergraduate students and their impact on self-esteem and attainment. *Active Learning in Higher Education*, 7(3), 273-281.
- Lazarus, R. S. ve Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. Berlin: Springer Yayıncılık.
- Locke, J. (2004). *Hükümet Üzerine İkinci İnceleme*. (Çev. Bakırcı, F.). Ankara: Babil Yayınları.

- Magwegwe, E., Zivengwa, T. ve Zenda, M. (2024). Adaptation and coping strategies of women to reduce food insecurity in an era of climate change: A case of Chireya district, Zimbabwe. *Climate*, 12 (126), 1-18.
- Manne, K. (2021). *Otur Kızım*. İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Meran, N. (2008). *Yeni Türk Ceza Kanununda kişilere karşı suçlar*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Merriam, S. B. ve Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Mertek, S. ve Çengel, E. (2017). Siyasal düzenin ve toplumsal refahın düşünürlerin ahlak anlayışları üzerine etkisi: Kınalızade Ali Efendi ve Niccolo Machiavelli üzerinden karşılaştırmalı bir inceleme. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, ICOMEP Özel Sayı.
- Milli Eğitim Temel Kanunu, Kanun No. 1739, Resmi Gazete No. 14574. (1973). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=1739&MevzuatTur=1&MevzuatTe rtip=5> [14 Ocak 2026].
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. *2024 Yılı Faaliyet Raporu* (2025). <https://morcati.org.tr/wp-content/uploads/2025/02/mor-cati-2024-yili-faaliyet-raporu.pdf> [18 Mart 2026].
- Morgan, L. H. (1877). *Ancient society: Researches in the lines of human progress from savagery through barbarism to civilization*. New York: MacMillan & Company.
- Morse, J. M. (1994). *Designing funded qualitative research*. In N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research* (220–235). Thousand Oaks, CA: Sage.

- Nkhonjera,E., Chuke, N. ve Ike, O.O. (2025). Challenges, promoting factors of disparity and coping strategies for women employees with disabilities: Evidence from Malawi. *Disability, CBR & Inclusive Development*, 36 (2), 55-69.
- Oakley, A. (1972). *Sex, gender and society*. London: Temple Smith.
- OECD. *6th session of the Working Party on Gender Mainstreaming and Governance Agenda*. (2024).
- OECD. *6th session of the Working Party on Gender Mainstreaming and Governance Room Document: Gender gaps in trust in public institutions, Deepening analysis from the OECD 2023 Trust Survey*. (2024).
- OECD. (2024). *OECD Survey on Drivers of Trust in Public Institutions*. OECD Publishing.
- OECD (2023). *Building Trust to Reinforce Democracy*. OECD Publishing.
- Ok, B. N. (2022). *Türkiye 'de eğitimde toplumsal cinsiyet eşitsizliği: Bir mekânsal ekonometrik analiz*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Ozansoy Tunçdemir, N. (2018). *Üniversite gençliğinin evlilik öncesi cinselliği inşası ve ataerkil değerler*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Örücü, E., Kılıç, R. ve Kılıç, T. (2007). Cam tavan sendromu ve kadınların üst düzey yönetici pozisyonuna yükselmelerindeki engeller: Balıkesir ili örneği. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14(2), 117-135.

- Öçal, S. E. (2019). *Üniversite öğrencilerine yönelik geliştirilen kadına karşı her türlü düşmanca tutuma (mizojini) karşı eğitim programının etkinliğinin değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özcan, H. ve Uzun, S. (2023). Aile içi şiddetin kadın sağlığı üzerindeki etkileri. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 25-37.
- Örenbaş, R. (2023). *Kadınların yoksulluğun nedenlerine ilişkin algıları ve başa çıkma stratejilerinin belirlenmesi: Kırıkkale ili örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Öztürk, G. (2016). *Boşanma sürecindeki kadınların bağlanma stilleri ile başa çıkma stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Öztürk, S. ve Karataş, M. (2020). Türkiye’de kadınların istihdam edilmelerini zorlaştıran faktörler. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 9(24), 180-204.
- Özyürek, A. ve Aydın, A. (2021). Kırsalda ve kentte yaşayan kadınların aile değerlerinin karşılaştırılması. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19 (41), 313-349.
- Palinkas, L. A., Horwitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N. ve Hoagwood, K. (2015). Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 42(5), 533–544.
- Pateman, C. (2017). *Cinsel sözleşme*. (Çev. Alpar, Z.) İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative research & evaluation methods*.(4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Paul, C. (2016, 20 Şubat). *Why do we teach girls that it's cute to be scared?*.
<https://www.nytimes.com/2016/02/21/opinion/sunday/why-do-we-teach-girls-that-its-cute-to-be-scared.html> [1 Ocak 2026].
- Pascall, G. (1997). *Social policy: A new feminist analysis*. (1st ed.). New York: Routledge.
- Pazarcı, A. (2019). *Egemen kadınlık kurgusu ve belediyelerin kadına yönelik sosyal politikalarının karşılaştırılması üzerine bir araştırma*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gaziantep Üniversitesi Göç Enstitüsü, Gaziantep.
- Perales, F. ve Bouma, G. (2018). Religion, religiosity and patriarchal gender beliefs: Understanding the Australian experience. *Journal of Sociology*, 55(2), 323-341.
- Rakshaya, K.C. (2015). *Reintegration of sex trafficking survivors in Nepal: Challenges and coping mechanisms*. [Unpublished Master's Thesis]. University of Manitoba, Winnipeg.
- Ritchie, J. ve Spencer, L. (1994). Qualitative data analysis for applied policy research. *Analizing Qualitative Data*, 173- 195.
- Rohde, P., Lewinshon, P. M., Tilson, M. ve Seeley, J. R. (1990). Dimensionality of coping and its relation to depression. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(3), 499–511.
- Rousseau, J.J. (2020). *Toplum sözleşmesi*. (Çev. Yerguz, İ.) İstanbul: Say Yayınları.

- Sadi, B. (2020). *Türkiye’de kadın iş gücünün istatistiksel olarak görünümü ve kadın istihdamının sorunlarının tespitiine yönelik bir alan araştırması: İstanbul ili örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Sallan Gül, S. (2009). “Sosyal devlet ya da refah devleti nedir?”. Kamalak İ. ve H. Gül (Der.), *Yerel Yönetimlerde Toplumcu Belediyecilik Teorik Yaklaşımlar Türkiye Uygulamaları*. İstanbul: SODEV Yayınları.
- Sancar, S. (2012). *Türk modernleşmesinin cinsiyeti-erkekler devlet kadınlar aile kurar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Savigny, H. (2020). *Sexism and misogyny*. K. Ross (Ed.), *The international encyclopedia of gender, media, and communication içinde (1-7)*. New Jersey: Wiley-Blackwell.
- Scott, J. W. (1986). Gender: A useful category of historical analysis. *The American Historical Review*, 91(5), 1053–1075.
- Scully, D. (2014). *Cinsel şiddeti anlamak: Tutuklu tecavüzcü erkekler üzerine bir inceleme*. (Çev. Ş. Tekeli & L. Aytek). İstanbul: Metis Yayınları.
- Senemoğlu, O. (2016). Antik Yunan siyasal düşüncesinde insan doğası ve toplum anlayışı: Platon ve Aristoteles. *İnsan ve İnsan Dergisi*, 3 (10).
- Suveren, Y. (2022). Günümüz dünyasında kadın düşmanlığı (mizojini) ve görünümleri. *Sakarya Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 19-36.
- Süngü, F. (2019). *Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuruda kabul edilebilirlik şartı olarak mağdur kavramı*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Swim, J. K. ve Hyers, L. L. (2009). *Sexism*. In *Handbook of Prejudice, Stereotyping and Discrimination* (407-430). East Sussex: Psychology Press.
- Swim, J. K., Hyers, L. L., Cohen, L. L. ve Ferguson, M. J. (2001). Everyday sexism: Evidence for its incidence, nature, and psychological impact from three daily diary studies. *Journal of Social Issues*, 57(1), 31–53.
- Şafak, G. N. (2020). Nevşehir’de kadınların kent deneyimi üzerine bir inceleme. *Fe Dergi*, 12 (1), 30-43.
- Şahin M., Soyocak S. ve Boduroğlu G. (2024). Kadınların siyasal temsilde yaşadıkları sorunlar ve engeller üzerine nitel bir araştırma. *Politik Ekonomik Kuram*, 8(2), 402-424.
- Şalcıoğlu, E., Urhan, S., Pirinçcioğlu, T., ve Aydın, Ş. (2017). Anticipatory fear and helplessness predict PTSD and depression in domestic violence survivors. *Psychol Trauma*, 9 (1), 117–125.
- Şaşkın, K. (2024). *Çelişik duygulu cinsiyetçilik ve ataerkil inançların kadın düşmanlığı üzerindeki etkilerinin araştırılması*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Lefke Avrupa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Lefke.
- Savaş, G. (2018). Türkiye’de yaşayan bireylerin toplumsal cinsiyet eşit(siz)liği algısı. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 1(2), 101-121.
- Seferoğlu, B. (2014). *Mağdurların suç olaylarının oluşumunda rolü ve mağduriyet risk faktörlerinin değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Şenol, D. ve Gülver, Ö. (2020). Kadın ve erkeklerde suç korkusuna nitel araştırma ile sosyolojik bir bakış. *Kriz Dergisi*, 28 (2), 101-123.
- Şevik, İ. ve Çiçeklioğlu, M. (2025). Kadınlarda kronik ağrı ve ruh sağlığı: Toplumsal cinsiyete duyarlı sağlık hizmeti nasıl olmalı? *STED*, 34(1), 61-68.
- Tandoğan, Ö., Yakıt Ak, E., Hoşgör, H. K. ve Gündüz Hoşgör, D. (2025). A study on women in Turkish culture: The mediating role of psychological resilience in the association between perceived stress and spiritual well-being. *BMC Psychol*, 13, 1171.
- Tanilli, S. (2016). *Uygarlık tarihi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Tarhan, E. Ü. (2007). *Yeni Türk Ceza Yasasında tehdit ve hakaret suçları*. Ankara: Yetkin Hukuk Yayınları.
- Tekin, B. (2024). Kadınların sağlık hizmetlerine erişimi: Etkileyici faktörler ve bölgesel farklılıklar. *Şura Akademi Dergisi*, 7 (Kadın ve Aile), 111-123.
- TESEV. (2022). *Mor Haritam*. <https://www.tesev.org.tr/tr/research/mor-haritam-2/> [13 Mart 2026].
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982, 18 Ekim). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> [13 Mart 2026].
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2015). *Zaman Kullanım Araştırmaları*. <https://www.tuik.gov.tr/media/microdata/pdf/zaman-kullanimi-arastirmasi.pdf> [18 Mart 2026].

- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2025). *İstatistiklerle Kadın*.
https://www.tuik.gov.tr/media/announcements/ist_kadin2025.pdf [18 Mart 2026].
- Uğuz Arsu, Ş. (2020). *Çalışan kadınların süper kadın ideali ve çoklu rollerle başa çıkma deneyimleri: Fenomenolik bir araştırma*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Uluşen, M. (2010). *Sağlık çalışanlarının ve toplumun toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili duyarlılığı*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uygun, M. Ö. (2022). *Yalnız yaşayan yaşlı kadınların gündelik hayat deneyimleri ve başa çıkma stratejileri: Çorum ili örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Villa, K.(2024). Affective injustice and responsibility for emotion regulation. *Feminist Philosophy Quarterly*, 10 (1/2), Article 8.
- Yaşar, G. (2008). *Beden eğitimi öğretmenlerinin okulla ilgili sorunları ve stresle başa çıkma tarzlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Adana.
- Yeşilsoy, K. ve Arslanoğlu, B. S. (2022). Ev kadınlarının yaşadıkları aile içi problemler üzerine nitel bir araştırma. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 337-358.
- Yıldırım, S. (2020). *Ak Parti döneminde kadınlara yönelik sosyal politikalar*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli.

- Yıldız, Y. (2019). *Suç mağduru olma korkusuna sosyolojik bir bakış (Ankara ili örneği)*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi]. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Yılmaz, E. (2019). *Türkiye’de akademide cinsiyet temelli zorluklar ve başa çıkma stratejileri*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yükseköğretim Kurulu. (2024). Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Dair Etik Rehber. <https://proje.yok.gov.tr/documentFiles/17539645334.Y%C3%BCksek%C3%B6%C4%9Fretimde%C3%BCretken%20yapay%20zeka%20kullan%C4%B1m%C4%B1-tr.pdf> [10 Temmuz 2026].
- Zabunoğlu, H. G. (2016). Toplum sözleşmesi bağlamında John Locke’un devlet anlayışı. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7 (2), 431-456.
- Zhao, J., Chapman, E. ve Houghton, S. (2025). Personality traits, coping strategies, and mental health outcomes among Chinese university students during COVID-19. *COVID*, 5 (3), 39.
- Zonp, Z., Öztürk, B., Güler, A. ve Saint Arnault, D. (2022). Coping strategies among women exposed to gender-based violence in Turkey. *Journal of Advanced Nursing*, 78(12), 4236-4245.
- Walby, S. (2014). *Patriyarka kuramı*. (Çev. Osmanağaoğlu, H.; 1. Baskı.). Ankara: Dipnot Yayınları.

- Weber, M. (1995). *Toplumsal ve ekonomik örgütlenme kuramı*. (Çev. Ozankaya, Ö.). Ankara: İmge.
- Wegner, D. M., Schneider, D. J., Carter, S. R. ve White, T. L. (1987). Paradoxical effects of thought suppression. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(1), 5–13.
- Wiesner-Hanks, M. E. (2022). *Tarihte toplumsal cinsiyet*. (Çev. Çiyan Şenerdi, M.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Wolf, D. L. (2009). *Saha çalışmasında feminist ikilemler*. (Çev. Hattatoğlu, D. ve Ertuğrul, G.; Ed. Methodos: Kuram ve Yöntem Kenarından). İstanbul: Anahtar Kitaplar.
- Wood, S. (2004). *A comparison of coping strategies used by urban and rural women in violent relationships*. [Unpublished Doctoral dissertation]. The University of North Carolina, Chapel Hill.
- World Bank (2025). *New report: boosting women's employment and leadership in the transport sector*. <https://www.worldbank.org/tr/news/press-release/2025/01/30/new-report-calls-for-boosting-women-s-employment-and-leadership-in-the-transport-sector?> [10 Kasım 2025].

EKLER

EK-1. Etik Kurul Onayı

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu
Karar Örneği

Karar Tarihi : 26.06.2025
Toplantı Sayısı : 4
Karar Sayısı : 127

127- Üniversitemiz Siyasal Bilgiler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi Ve Endüstri İlişkileri Bölümü, Yönetim Ve Çalışma Psikolojisi Ana Bilim Dalı öğretim üyelerinden Dr. Öğr. Üyesi Elif Tuğba DOĞAN'ın danışmanlığını yaptığı, Yüksek lisans öğrencisi Hazal Can YUMUŞAK'ın "Türkiye'de Kadınların Karşılaştıkları Sorun Alanları, Ataerkil Tehditler ve Başa Çıkma Stratejileri" başlıklı tez projesi Ankara Üniversitesi Senatosunun 25.09.2024 tarihli toplantısında 635/5996 sayılı kararı ile kabul edilen "Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" ne göre değerlendirilmiş, araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

EK-2. Aydınlatılmış Onam Formu

Sayın Gönüllü;

Ankara Üniversitesi Kadın Çalışmaları Anabilim Dalında, Dr. Öğretim Üyesi Elif Tuğba DOĞAN danışmanlığında, Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Programı öğrencisi olan Hazal Can YUMUŞAK tarafından yürütülen “Türkiye’de Kadınların Karşılaştıkları Sorun Alanları, Ataerkil Tehditler ve Başa Çıkma Stratejileri” adlı yüksek lisans tez çalışmasına katılmak üzere davet edilmiş bulunuyorsunuz. Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istediğini anlamanız ve katılım kararınızı özgürce vermeniz önem arz etmektedir. Sunulan bilgileri dikkatlice okuyunuz ve netleştirilmesini istediğiniz noktaları lütfen belirtiniz.

Söz konusu çalışmanın amacı, insan yaşamının temel alanları olan eğitim, sağlık, aile/sosyal yaşam, istihdam ve ulaşım alanlarında erkek egemen bir toplumda kadınların ataerkil tehditlerden kaynaklı ne gibi sorunlarla karşılaştıkları ve bu sorunlarla baş etmek için kullandıkları başa çıkma stratejilerini öğrenmektir. Çalışma çıktısı olarak, kadınların uyguladıkları stratejilerden hareketle sosyal politika önerileri sunulması hedeflenmektedir. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Katılımcı olmak için, 18-65 yaş aralığında ve Ankara ile Konya illerinde yaşayan bir kadın olmanız gerekmektedir.

Çalışma, yüz yüze görüşmeler şeklinde gerçekleştirilecek olup araştırmacı tarafından katılımcıya sorular sorularak cevaplar katılımcının rızası varsa ses kaydı alınacak, rızası olmaması halinde not alınacaktır. Görüşmeler yaklaşık olarak 60-90 dakika arası planlanmaktadır. 30 yetişkin gönüllü kadınla görüşmelerin yürütülmesi öngörülmektedir. Çalışmaya katılmanız durumunda herhangi bir riskle karşılaşacağınız bir durumun meydana gelmesi öngörülmemektedir. Çalışmanın sağlıklı bir şekilde tamamlanması için soruların içtenlikle yanıtlanması önemlidir ancak cevaplamak istemediğiniz sorular olursa yanıtlamak zorunda değilsiniz.

Katılımcılara herhangi bir ücret ödenmeyecek veya onlardan herhangi bir ücret talep edilmeyecektir. Görüşmelerin kaydı araştırmacı tarafından araştırma sonuna kadar bilgisayar ortamında saklanacak olup araştırma sonunda silinecek ve veriler sadece akademik amaçlar ile kullanılacaktır. Görüşmelerde kimliğinizin ortaya çıkmasına sebep olabilecek herhangi bir soru, yönlendirme veya alan bulunmamaktadır. Araştırmadan çekilmeniz halinde, sizinle ilgili veriler çalışmada kullanılmayacaktır. Araştırmadan istediğiniz zaman çekilebilirsiniz. Ancak veriler bir kez anonimleştikten sonra araştırmadan çekilmeniz mümkün olmayacaktır. Elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak, araştırma yayınlandığında kimlik bilgilerinizin gizliliği korunacaktır.

Çalışmaya Katılım Onayı:

Aydınlatılmış Onam Formundaki bütün açıklamaları okudum/sözlü olarak bilgilendirildim. Bana yukarıda konusu ve amacı belirtilen araştırma ile ilgili yazılı açıklama, adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı. Eksik kalan noktalara ilişkin sorularımı sordum ve yeterli cevaplara ulaştım. Bu araştırmaya kendi isteğimle ve gönüllü olarak katılıyorum. Soruları cevaplamaktan vazgeçebileceğim hakkında bilgilendirildim. Bu koşullar altında, araştırmaya soruları içtenlikle yanıtlayarak, ses kaydımın alınmasına izin vererek/ yalnızca yazılı şekilde not tutulması yoluyla katkıda bulunarak katılmayı ve verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayınlarda kullanılmasını, gizlilik kurallarına uyulmak kaydıyla sunulmasını ve yayınlanmasını, hiçbir baskı ve zorlama altında kalmaksızın, kendi özgür irademle kabul ettiğimi beyan ederim.

Araştırmacı
Hazal Can YUMUŞAK

EK-3. Soru Formu

A. DEMOGRAFİK BİLGİLER

1. Size nasıl seslenmemi istersiniz?
2. Yaşınız nedir?
3. Eğitim durumunuz nedir?
4. Medeni durumunuz nedir?
5. Yaşam koşullarınızdan bahseder misiniz? Kiminle ve nasıl bir yerde yaşıyorsunuz? (*Şu an kırsal bir bölgede mi yoksa şehirde mi yaşıyorsunuz?*)
6. Çocuğunuz var mı?
7. İstihdam durumunuzdan ve gelirinizden bahsedebilir misiniz?
8. Çocukluğunuzdan bahsedebilir misiniz? (*Kırsal bir bölgede mi yoksa şehirde mi büyüdünüz?*)

B. KAVRAMLAR/ KURAMSAL ÇERÇEVE

9. Yaşamınızın herhangi bir alanında kendinizi kadın olduğunuz için tehlikede hissettiğiniz tecrübeler yaşadınız mı? (*Yaşadığınız deneyimleri veya hayali örneklerinizi paylaşabilir misiniz?*)
10. Kendinizi dışarıdayken güvende hissetmek için neler yapıyorsunuz? (*Farkında olarak veya olmaksızın, kendinizi korumak için uyguladığınız davranışlar var mı? Örnekler verebilir misiniz?*)

C. EĞİTİM

11. Eğitime erişim konusunda cinsiyetinizden kaynaklı sıkıntı çektiğiniz durumlar oldu mu? (*Kendinizi tehdit altında hissettiğiniz ve bu sebeple kendinizi koruma ihtiyacı duyduğunuz durumlar yaşadınız mı?*)
12. Karşılaştığınız sıkıntılarla başa çıkmak için ne gibi yöntemler kullandınız/ kullanıyorsunuz? (*Diğer kadınlar için önerileriniz var mı?*)

D. SAĞLIK

13. Daha önce sağlık kuruluşlarında kendinizi kadın olduğunuz için rahatsız hissettiğiniz oldu mu?
14. Rahatsızlığınızı gidermek için ne gibi yöntemlere başvurdunuz? Sizce başvurduğunuz yöntemler yeterli oldu mu?

E. AİLE/SOSYAL YAŞAM

15. Evinizde kendinizi kadın olduğunuz için güvende hissetmediğiniz bir deneyim yaşadınız mı? Neler hissettiniz?
16. Aileniz tarafından tehlikeli olduğu öne sürülerek sosyal yaşamınızın kısıtlandığı oldu mu?
17. Yalnız yaşıyorsanız, kendinizi korumak ve güvende hissetmek için neler yapıyorsunuz?
18. Evinizde, aile ortamınızda ve sosyal yaşamınızda kendinizi güvende hissetmek için neler yapıyorsunuz?

F. İSTİHDAM

19. Çalışma ortamınızdan bahseder misiniz? (*Yöneticileriniz kadın mı? Erkek ağırlıklı bir ortamda mı çalışıyorsunuz?*)
20. Çalışma ortamınızda kendinizi bir kadın olarak rahat hissediyor musunuz? (*Daha önce cinsiyetiniz nedeniyle çalışma yaşamınızda kendinizi tehlikede hissettiğiniz oldu mu?*)
21. İş yerinizde kendinizi güvende hissetmek için ne gibi yöntemler kullandınız? Kullandığınız yöntemlerin kariyerinizi etkiliyor mu? Bahseder misiniz?

22. İş yerinde cinsiyetinizden kaynaklanan bir durum sizi rahatsız ettiğinde işvereninizle bu durumu paylaşabiliyor musunuz?

G. ULAŞIM

23. Yalnız seyahat eder misiniz? *(Yalnız seyahat ederken hangi ulaşım yolunu/araçlarını kullanıyorsunuz veya kullanmayı tercih edersiniz?)*

24. Şimdiye kadar yalnız seyahat ettiğiniz durumlarda kadın olmanız nedeniyle kendinizi tehlikede hissettiğiniz oldu mu?

25. Seyahatleriniz sırasında kendinizi korumak için aldığınız önlemler var mı?

H. KAPANIŞ

26. Çekindiğiniz durumların ve uyguladığınız koruma yöntemlerinin hayatınızı nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz? *(Tüm bunları uygulamak zorunda olmadığınız bir hayat sizi nasıl hissettirirdi?)*

27. Sizden başka kadınların da bu tür sıkıntılar yaşadığını düşünüyor musunuz? Bu size ne hissettiriyor?

28. Kadınların kendilerini korumak için yöntemler geliştirmeden yaşamlarını sürdürmeleri için sizce devlet kurumları tarafından nasıl politikalar ve uygulamalar geliştirilmelidir?

29. Bir sorununuz olduğunda, devlet kurumlarına (adalet kurumları ve polis, jandarma gibi yetkililer) çekinmeden başvurur musunuz? *(Devlet kurumlarına karşı düşüncelerinizi paylaşabilir misiniz? Bir erkeğin bu konuda sizden farklı düşünme ihtimali olabilir mi?)*

ÖZET

Kadınlar, kamusal alanda çeşitli alanlarda cinsiyetlerinden kaynaklanan çok boyutlu ve kesişen tehditlerle karşı karşıya kalmakta ve gündelik yaşamlarını risk hesaplamaları doğrultusunda şekillendirmektedir. Bu çalışma, kadınların yalnızca doğrudan deneyimledikleri ataerkil şiddet ve saldırılarla değil, aynı zamanda tehdit ihtimalleri üzerinden de yaşamlarını biçimlendirmek zorunda bırakıldıkları varsayımından hareketle, bu çok katmanlı baskı ve denetim mekanizmasını “ataerkil tehdit” şemsiye kavramı çerçevesinde bütüncül bir biçimde ele almaktadır. Araştırmanın amacı, kadınların ataerkil tehdit deneyimlerini, bu tehditlerle başa çıkma stratejilerini ve kurumların bu süreçteki rolüne ilişkin beklentilerini incelemektir.

Araştırma, 19 kadın katılımcıyla gerçekleştirilen derinlemesine görüşmeler üzerinden yürütülmüştür. Elde edilen veriler tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bulgular, kadınların kamusal alanda çeşitli sorun alanlarında yaşamlarını ataerkil tehditler çerçevesinde şekillendirdiklerini; bu tehditlerin çok boyutlu, kesişen, öngörülemez ve süreklilik arz eden bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Başvurulan başa çıkma stratejilerinin kadınlar açısından olumsuz duygusal sonuçlara yol açtığı gözlemlenmiş olup kadınların kamu kurumlarına yönelik güvenlerinin sınırlı olduğu tespit edilmiştir.

Çalışma, “ataerkil tehdit” kavramsallaştırması ile kadın çalışmaları alan yazınına katkı sunmakta; kadınların özellikle kamusal alanda daha güvenli ve özgür bir yaşam sürdürebilmeleri için kadına yönelik kapsamlı sosyal politikalara duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ataerkil Tehdit, Kadınların Gündelik Deneyimleri, Başa Çıkma Stratejileri, Cinsiyete Dayalı Güven Uçurumu Algısı, Kadın Merkezli Sosyal Politikalar.

ABSTRACT

Women encounter multidimensional and intersecting threats in public spaces arising from their gender and shape their everyday lives in accordance with these risk calculations. This study is grounded in the premise that women are compelled to structure their everyday lives not only in response to directly experienced patriarchal violence and attacks, but also in relation to the anticipation of potential threats. Within this framework, the study addresses this multilayered system of pressure and control holistically through the umbrella concept of “patriarchal threat.” The aim of the research is to examine women’s experiences of patriarchal threats, their coping strategies, and their expectations regarding the role of the public institutions in this process.

The study was carried out based on in-depth interviews conducted with 19 women participants. The data were analyzed using thematic analysis. The findings indicate that women shape their public lives in relation to patriarchal threats, which exhibit a multidimensional, intersecting, unpredictable, and persistent character. The coping strategies employed by women often lead to negative emotional outcomes, and trust in public institutions is found to be limited.

The study contributes to the literature in women’s studies through the conceptualization of “patriarchal threat” and highlights the need for comprehensive social policies for women to ensure that women, particularly in public spaces, can lead safer and freer lives.

Keywords: Patriarchal Threat, Women’s Everyday Experiences, Coping Strategies, Perception of Gender Trust Gap, Women-Centered Social Policies.